

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

PŘÍRODNÍ LÉČIVÉ ZDROJE A ZDROJE PŘÍRODNÍCH
MINERÁLNÍCH VOD V PRÁVNÍ ÚPRAVĚ ČESKÉ REPUBLIKY

Natural medicinal resources and sources of natural
mineral water in the legislation of the Czech
Republic

Mgr. Lucie Křestianová

Únor 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených, a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. ledna 2012

Mgr. Lucie Křestánová v.r.

Obsah

Prohlášení	2
Obsah	3
Úvod	6

ČÁST I. - VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PROBLEMATIKY PŘÍRODNÍCH LÉČIVÝCH ZDROJŮ A ZDROJŮ PŘÍRODNÍCH MINERÁLNÍCH VOD

1. Historický vývoj českého lázeňství	10
2. Právní vývoj českého lázeňství a problematiky přírodních zdrojů	13
2.1 Vládní nařízení č. 223/1939 Sb., o ochraně přírodních léčivých zdrojů	14
2.2 Zákon č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku	17
2.3 Zákon č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech	21
2.4 Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu	25
2.5 Východiska a pojetí současné právní úpravy	29
3. Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon)	31
3.1 Přírodní léčivé zdroje, zdroje přírodních minerálních vod, přírodní léčebné lázně a lázeňská místa	32
3.1.1 Základní pojmy a právní povaha zdrojů	32
3.1.2 Osvědčení o tom, že zdroj minerální vody, plynu nebo peloidu je přírodním léčivým zdrojem nebo zdrojem přírodní minerální vody	34

3.1.3	Povolení k využívání osvědčených přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod	38
3.1.4	Odborný dohled nad využíváním a ochranou zdrojů	47
3.1.5	Poplatek za výtěžek odebíraný ze zdroje přírodní minerální vody	48
3.1.6	Právní ochrana zdrojů	49
3.1.7	Přírodní léčebné lázně a lázeňská místa	53
3.1.8	Vlastníci dotčených nemovitostí	57
3.1.9	Výkon státní správy ve věcech zdrojů, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst a oprávnění zaměstnanců ministerstva zdravotnictví a jiných pověřených osob	58
3.1.10	Vývoz a dovoz přírodních minerálních vod	60
3.1.11	Vydávání závazných stanovisek k některým činnostem	61
3.1.12	Referenční laboratoř přírodních léčivých zdrojů	64
3.1.13	Pokuty a předběžná opatření	64
3.1.14	Vztah lázeňského zákona k některým dalším zákonům	67

ČÁST II. - APLIKACE LÁZEŇSKÉHO ZÁKONA V PRAXI 69

4.	Vybraná ustanovení lázeňského zákona v praxi	69
4.1	Ustanovení § 3 odst. 2 lázeňského zákona	69
4.2	Ustanovení § 4 odst. 1 a 2 lázeňského zákona	70
4.3	Ustanovení § 5 odst. 2 lázeňského zákona	71
4.4	Ustanovení § 5 odst. 5 lázeňského zákona	74
4.5	Ustanovení § 5 odst. 6 lázeňského zákona	74
4.6	Ustanovení § 6 odst. 2 lázeňského zákona	75
4.7	Ustanovení § 9 odst. 1 a 2 lázeňského zákona	77
4.8	Ustanovení § 10 odst. 1 lázeňského zákona	78
4.9	Ustanovení § 10 odst. 2 lázeňského zákona	79
4.10	Ustanovení § 10 odst. 3 lázeňského zákona	80

4.11 Ustanovení § 10 odst. 4 lázeňského zákona	82
4.12 Ustanovení § 11 lázeňského zákona	82
4.13 Ustanovení § 12 odst. 3 lázeňského zákona	83
4.14 Ustanovení § 14 odst. 1 a 2 lázeňského zákona	84
4.15 Ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a l) lázeňského zákona	84
4.16 Ustanovení § 18 odst. 1 lázeňského zákona	86
4.17 Ustanovení § 18 odst. 2 lázeňského zákona	87
4.18 Ustanovení § 18 odst. 3 lázeňského zákona	88
4.19 Ustanovení § 19 lázeňského zákona	88
4.20 Ustanovení § 21 odst. 3 lázeňského zákona	89
4.21 Ustanovení § 21 odst. 4 lázeňského zákona	91
4.22 Ustanovení § 24 odst. 1 lázeňského zákona	92
4.23 Ustanovení § 24 odst. 2 lázeňského zákona	93
4.23.1 Ustanovení § 24 odst. 2 lázeňského zákona.....	93
4.23.2 Doplnění ustanovení § 24 lázeňského zákona.....	95
4.24 Ustanovení § 25 lázeňského zákona	96
4.25 Ustanovení § 28 odst. 3 lázeňského zákona	103
4.26 Ustanovení § 28 odst. 4 lázeňského zákona	106
4.27 Ustanovení § 30 odst. 1 lázeňského zákona	107
4.28 Ustanovení § 30 odst. 4 lázeňského zákona	107
4.29 Ustanovení § 36 odst. 1 a 2 lázeňského zákona	108
4.30 Ustanovení § 37 lázeňského zákona	109
4.31 Ustanovení § 43 lázeňského zákona	113
4.32 Několik poznámek k lázeňskému zákonu jako celku ...	115
Závěr.....	118
Summary.....	121
Seznam použitých zkratk.....	123
Seznam použité literatury.....	124
Abstrakt.....	132
Abstract.....	134
Klíčová slova - Keywords.....	136

Úvod

Přírodní léčivé zdroje a zdroje přírodních minerálních vod představují jedinečný a nezastupitelný fenomén přírodního bohatství České republiky. Ta má díky své pestré geologické stavbě i při relativně malém území neobyčejně široký výběr těchto zdrojů. Nachází se zde prakticky všechny typy charakteristické svými výraznými balneoterapeutickými účinky.

Využívání přírodních léčivých zdrojů představovalo v lékařství od nepaměti významný prvek. V léčebné péči jsou užívány i v současnosti.

V blízkosti zdrojů, především okolo vývěrů minerálních a termálních vod, ložisek rašeliny, slatiny a bahna, či v oblasti příznivého klimatu, vznikala postupně léčebná místa.

U zrodu těchto míst však nebyly vždy pouze přírodní zdroje. Někdy to byla silná osobnost reformátorského léčitele, často laika, která prosadila nové metody využívající k léčení například obyčejnou studenou vodu v rozmanitých aplikačních formách a přispěla tím ke vzniku renomovaných léčebných míst.

Lázně a lázeňství jako takové nejsou rozloženy po celém světě rovnoměrně.¹ Třebaže se využitelné zdroje odedávna vyskytovaly na mnoha místech, zůstalo lázeňství v našem slova smyslu vlastně převážně evropskou záležitostí. Jen menším dílem se vyvíjelo také v Asii. Přírodní prameny nacházející se v Evropě využívali k vodoléčbě již staří Římané a to především na územích dnešní Itálie, Francie, Německa, Chorvatska a Maďarska.

¹ KNOP, Karel. Lázeňský cestovní ruch v Evropě. [online]. 2006 [cit. 2012-01-22]. Dostupné z: <http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/lazne-evropa.php>.

Nejstarší tradice lázeňství tedy nalezneme v Itálii, dále v českých zemích, Německu, Francii, Španělsku, Polsku a Rusku. V anglo - saských zemích a v Americe nebylo v minulosti příliš rozšířeno. Postoj k němu byl zdrženlivý a ani v současnosti zde není lázeňství příliš využíváno.

V současnosti existují v Evropě dva hlavní proudy lázeňství. Mezi země vyznávající tradiční lázeňství se silným medicínským zázemím patří Česká a Slovenská republika, Německo, Rakousko a Polsko. Tzv. wellness a zdravotní cestovní ruch propagují naproti tomu Francie, Itálie a Španělsko. Nejstaršími francouzskými lázněmi jsou Aix-les-bains, kde se za pomoci vody o teplotě 46°C s obsahem síry a draslíku léčí nemoci pohybového ústrojí. Podobně jako většina lázní ve Francii vděčí za svůj vznik již starým Římanům.

Světově proslulými jsou německé lázně s radioaktivními prameny o teplotě 44-60°C v Baden - Badenu.

K nejstarším lázním v Evropě patří rovněž polská Kudowa-Zdrój, když historie její nejstarší části tzv. Čermenských lázní sahá až do 14. století.

V Maďarsku má léčivé koupele a bazény v současnosti 22 měst a 62 menších osad, které jsou, vzhledem ke svým léčivým vodám, oficiálně uznány lázněmi. Mezi nejznámější lázeňské areály zde patří lázně Bükfürdő, dále termální centrum v Budapešti, kde se nachází 130 z 350 maďarských vřidel, případně lázeňské areály kolem jezera Héviz, které je s pěti hektary největším evropským termálním jezerem. Na Slovensku je třeba připomenout mimo jiné unikátní zemito-alkalické léčivé prameny s obsahem kysličníku uhličitého a sirovodíku v lázních Dudince, nebo například Termalpark Bešeňová s geotermální vodou vyvěrající přímo v jeho areálu.

Lázeňské programy můžeme nalézt i v přímořských centrech Tuniska, Izraele a Turecka. Turecko má na svém území více než tisíciletou tradici lázeňství s nejznámějšími lázněmi Pamukkale, ve středověku se nazývajících Hierapolis.

Nová wellness metoda thalassoterapie se bouřlivě rozvíjí v Jižní Americe a Mexiku.

Tradice českého lázeňství je mladší, než je tomu například v jižní Evropě a v zemích středomořské oblasti s antickými vzory. Přesto si však naše lázeňství získalo v minulosti mimořádný věhlas, vážnost a konečně i své místo v dějinách lékařství a balneologie. Především západočeské lázně se staly pojmem již v minulém století. Právě v Praze byly balneologie i vodoléčba prvně přednášeny jako vědecký obor na evropské univerzitě.

Pokud jde o historii využívání přírodní minerální vody coby konzumního produktu², díky postupně se rozvíjejícímu lázeňství se zhruba v 18. až 19. století začíná přistupovat rovněž ke stáčení minerálních pramenů do skleněných lahví. Rozvoj se tehdy tedy týkal pouze lázeňských měst a jejich léčivých pramenů a byl tím pádem určitým způsobem lokalizován. Postupně však docházelo k rozšiřování nabídky i do dalších míst.

Revoluční krok nastal v 70. letech 20. století, kdy se poprvé objevily vody balené do plastů (PVC, PE, PET, PC). Tím začala éra pití balené vody jako náhrady za pitnou vodu z kohoutku. U nás byl tento rozvoj zbržděn totalitním režimem, nicméně po roce 1989 nastal boom, který tuto mezeru velice rychle zaplnil. Od té doby začala masivní konzumace balených vod, která v sobě přinesla svá pozitiva

² Pruhledy.unas.cz [online]. 2005 [cit. 2012-01-08]. Povídání o balených vodách. Dostupné z WWW: <www.pruhledy.unas.cz/pol.php?ol_id=7&menu=0>.

i negativa. Otázky na téma, která voda je kvalitnější, neutichají. Je potřeba říci, že v místech s nedostatkem kvalitní pitné vody je používání balených vod v podstatě jedinou vhodnou náhradou. Zda je nutné je kupovat i v místech s pitnou vodou kvalitní, je na zvážení každého z nás.

Vzhledem k uvedené skutečnosti, že historie stáčení přírodních minerálních vod do lahví není tak dlouhá jako historie využívání zdrojů v lázeňství, je výklad v práci zaměřen spíše na toto využívání. Legislativní ochrana je však přírodním léčivým zdrojům i zdrojům přírodních minerálních vod zajištěna samozřejmě ve stejném rozsahu.

ČÁST I. - VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PROBLEMATIKY
PŘÍRODNÍCH LÉČIVÝCH ZDROJŮ A ZDROJŮ
PŘÍRODNÍCH MINERÁLNÍCH VOD

1. Historický vývoj českého lázeňství

První léčebné koupele a pitné kúry byly na našem území užívány pravděpodobně již v období od 4. století před n. l. do 8. století n. l., kdy na něm žili Keltové, Germáni a první Slované. O lázeňství z tohoto období nejsou žádné prameny. S největší pravděpodobností k němu docházelo čistě nahodile a v prostředí bez stálého lázeňského zařízení.

Rovněž pro další staletí chybějí písemné i archeologické doklady o existenci objektů a postupů, jež by mohly nést označení lázeňské léčby. To však není dáno tím, že by se v českých středověkých zemích nevyskytovaly léčivé zdroje (prameny), které by mohly být využívány při léčení zdravotních potíží, ale spíše tím, že chybělo společenské a ekonomické zázemí umožňující jejich trvalé a cílené využívání.

To lze pozorovat až od 12. století, kdy kněží kláštera založeného ve druhé polovině tohoto století v Teplicích již záměrně využívali horkého vyvěrajícího pramene ve stabilně udržovaném prostředí.

Věrohodné písemné prameny o využívání lázní máme ze 14. století. Například v „Kronice české“ Přibíka Pulkavy z Radenína nalezneme zmínku o lázních v Teplicích³.

Větší rozmach lázeňství lze pozorovat v období renesance, kdy je i v českých zemích patrný ideový návrat k antice, doprovázený zvýšeným zájmem o přírodu, stejně

³ [1] BUDINSKÁ, J., ZERJATKE, P.: *Kapitoly z dějin lázeňství*. Teplice: Regionální muzeum v Teplicích, 2006, 164 s. ISBN 80-85321-43-2.

jako snaha o využití účinku léčivých vod. Ty byly považovány za univerzální nástroj k překonávání téměř všech nemocí.

První rozsáhlá práce s daným zaměřením spadá svým vznikem do první poloviny 16. století. Roku 1522 vyšla v německém Lipsku vůbec nejstarší dochovaná monografie o českých lázních „*Tractatus de Termis carovi Quarti Imperatoris*“ věnovaná Karlovým Varům. Nejstarší česky vytištěnou prací se stala „*Kniha o vodách hojitelných neb teplících moravských*“ vydaná v Olomouci roku 1580. Tato zachycuje i chladná zřídla a oproti svému názvu zaznamenává rovněž některé lázně na dnešním Slovensku a z českých zemí též Karlovy Vary.

Od poloviny 17. století pak začínají být v rámci rekatolizačního hnutí u léčivých pramenů zřizovány kostely a poutní místa. O budování lázní se začíná zajímat také šlechta (například je vhodné zmínit částečně realizovaný záměr hraběte Františka A. Sporcka vybudovat koncem 17. století v Kuksu lázně se špitálem⁴). Některé lázně v českých zemích se na přelomu 17. a 18. století stávají důležitými společenskými centry s mezinárodním dosahem. Jako příklad lze uvést Karlovy Vary, v nichž se roku 1711 léčil ruský car Petr Veliký.⁵

Největší rozkvět českých lázní je datován od 18. do začátku 20. století. Zmíněný trend byl podmíněn tím, že se lázně a léčebné prameny dostávaly na základě vědeckých spisů do všestrannějšího povědomí odborné lékařské

⁴ Špitál (řidčeji také hospital z lat. *hospitale*) je označení pro středověké, ale i pozdější útulky pro nemocné, přestárlé a chudé. Špitály byly zřizovány zejména při klášterech, kde je provozovali mniši a řeholnice (členové špitálních bratrstev a řádů (hospitalitů), jako např. johanité, lazariáni nebo křižovníci). Wikipedia.org [online]. 2011 [cit. 2011-12-30]. Špitál. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pit%C3%A1l>>.

⁵ [7] KŘÍŽEK, V.: *Obrazy z dějin lázeňství*. Praha: Libri, 2002, 264 s. ISBN 80-7277-092-6.

veřejnosti i bohaté šlechtické klientely. Vycházela vědecká a popularizační díla jak v rámci českých zemích, tak ve středoevropské habsburské monarchii, případně v celoevropském kontextu.

Za zakladatele české moderní balneologie můžeme považovat lékaře Franze Ambrose Reuse, který na přelomu 18. a 19. století působil v Bílině. Zkoumal a popsal zejména prameny v severních a západních Čechách, přičemž je analyzoval podle nejnovějších metod té doby.

Je vhodné zmínit, že na sklonku 18. století disponuje lázněmi již značný počet panství v českých zemích, byť co do rozsahu malými s pouze místním dosahem, které na počátku následujícího století většinou zanikají. Zbývající se však na přelomu 18. a 19. století přeměnily již ve skutečná lázeňská zařízení, jak je známe dnes (například Konstantinovy Lázně nebo Luhačovice).

Postupem doby se rozvíjely další léčebné postupy - například slatinné zábaly a koupele (Třeboň) či vodoléčba (Vincenc Priessnitz v Jeseníkách).⁶

Rozmach českého lázeňství pokračoval až do vypuknutí první světové války. Vlivem rozvoje železniční dopravy se zlepšovala dostupnost lázní, stoupal počet návštěvníků a postupně lázeňskou péči absolvovali i hosté z nižších společenských vrstev. Do této doby však v zásadě neexistoval společný právní rámec českého lázeňství.

⁶ [2] BUCHAROVÍČ, S., WIESNER, S.: *Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 464 s. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-049-7.

2. Právní vývoj českého lázeňství a problematiky přírodních zdrojů

Zákonné předpisy upravující tuto problematiku na českém území se objevují od druhé poloviny 19. a na začátku 20. století. Pro oblast Čech byl vydán lázeňský zákon č. 38/1868 č.z.z., který upravoval postavení lázeňských měst Františkových Lázní, Karlových Varů, Mariánských Lázní a Teplic. Zákony pro Moravu a Slezsko měly obecnou povahu a byly vydány později, konkrétně pro Slezsko šlo o zákon č. 30/1907 s.z.z. a pro Moravu o zákon č. 49/1914 m.z.z. Právní úprava vytvořená za Rakouska-Uherska byla tzv. recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. přejata Československem v zásadě beze změny.

Po stagnaci způsobené první světovou válkou se československé lázeňství začalo v druhé dekádě první republiky opět rozvíjet a stabilizovala se návštěvnost. Plány na další rozvoj českého lázeňství zhatil mezinárodně politický vývoj po roce 1938.

V následujících letech německé okupace se lázeňská zařízení dostala do situace jako za předchozí světové války. Lázeňské objekty sloužily jako vojenské nemocnice, nebo v nich byly ubytovány armádní jednotky.

V době Protektorátu Čechy a Morava byla poprvé zakotvena ochrana léčivých zdrojů: dne 16. června 1939 bylo vydáno vládní nařízení č. 223/1939 Sb., o ochraně přírodních léčivých zdrojů.

2.1 Vládní nařízení č. 223/1939 Sb., o ochraně přírodních léčivých zdrojů

Vládní nařízení č. 223/1939 Sb., o ochraně přírodních léčivých zdrojů, ze dne 16. června 1939, bylo prvním uceleným předpisem upravujícím oblast ochrany přírodních léčivých zdrojů.

Nařízením byly dle ustanovení § 1 odst. 1 chráněny přírodní léčivé zdroje, jejichž zachování bylo v obecném zájmu. Těmito zdroji byly chápány přirozeně se vyskytující nebo vyvěrající, anebo uměle odkryté či zachycené a na povrch přivedené zdroje vod, plynů a emanací, jakož i ložiska bahna, slatiny, rašeliny a jiných zemin.

O tom, zda šlo o přírodní léčivý zdroj, rozhodoval v jednotlivém případě zemský úřad po slyšení zemské zdravotní rady, a to na žádost vlastníka zdroje nebo z moci úřední. Uznání přírodního zdroje za léčivý se vyhlášovalo v Úředním listě. Přestal-li zdroj splňovat požadavky na léčivé vlastnosti, bylo možné uznání zdroje za léčivý stejným způsobem odvolat.

Oprávnění stanovit výnosem, které z do té doby uznávaných léčivých zdrojů jsou přírodními léčivými, mělo Ministerstvo sociální a zdravotní správy. Vyhlášení tohoto výnosu v Úředním listě nahrazovalo uznání a vyhlášení těchto zdrojů za léčivé. Povolení k využívání přírodního zdroje uznaného za léčivý, uděloval na žádost zemský úřad, přičemž mohl k ochraně veřejných zájmů a práv třetích osob uložit vlastníkovvi určité povinnosti. Zejména mohl stanovit, jakým způsobem se postará o zachování zdroje a jeho využití k léčebným a hospodářským účelům. Ke změně způsobu využívání a udržování přírodního léčivého zdroje bylo zapotřebí schválení zemského úřadu.

Pro zdroje vyhlášené za přírodní léčivé mohl zemský úřad na základě žádosti vlastníka zdroje určit ochranná opatření a hranice jejich platnosti (ochranná území). Ochranná opatření a hranice jejich platnosti bylo možné také měnit nebo rušit.

Tomu, kdo utrpěl újmu na svých právech vyhlášením ochranných opatření a hranic jejich platnosti nebo zákazem určitých činností, byl vlastník zdroje povinen nahradit skutečnou škodu. Nedošlo-li k dohodě, rozhodoval o žádosti na určení náhrady okresní soud, v jehož obvodu se škodná událost přihodila. Návrh bylo nutné podat v propadné lhůtě šesti měsíců ode dne vyhlášení ochranných opatření a hranic jejich platnosti v Úředním listě nebo ode dne doručení nebo vyhlášení zákazu konkrétních činností. Pokud škoda vznikla teprve později, pak běžela propadná lhůta ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o její výši. Splatnost náhrady soud stanovil podle volného uvážení, a to jak se zřetelem k tomu, aby jejím plněním nebyl hospodářsky ohrožen další provoz zdroje, tak se zřetelem k hospodářským zájmům toho, komu bylo uloženo snášet ochranná opatření.

Pokud bylo k udržování nebo k léčebnému využití uznaného přírodního léčivého zdroje nezbytně nutné ve veřejném zájmu provést vyvlastňovací řízení, mohl tak učinit zemský úřad na žádost vlastníka, a to za předpokladu, že očekávaný obecný hospodářský prospěch převažoval nad způsobenou újmou.

Postačil-li menší zásah do cizích práv, zejména nucené zřízení služebnosti, nebylo vlastnické právo odnímáno, ledaže o to požádal sám vlastník v případě, kdy nemovitost byla takovým zásahem významně znehodnocena.

Vyvlastňovatel byl povinen vyvlastňovanému poskytnout příslušnou náhradu, která se poskytovala zpravidla v hotovosti. Bylo však možné přiznat též jinou přiměřenou

nemovitost (věcné právo), a to za předpokladu, že o to požádala osoba, proti níž vyvlastňovací výměr směřoval, byla-li požadovaná náhradní nemovitost (věcné právo) v majetku vyvlastňovatele a ten jí mohl postrádat, nebo nabízel-li to navrhovatel a bylo-li možné náhradní nemovitost (věcné právo) použít ke stejnému účelu, jakému sloužila vyvlastňovaná nemovitost (věcné právo), přihlížeje při tom také k poloze nemovitosti a její vzdálenosti.

Předmět, rozsah vyvlastnění a výši náhrady určil zemský úřad vyvlastňovacím nálezem. Proti výši náhrady nebylo možné odvolání. Pokládala-li některá ze stran rozhodnutí za nepřiměřené, mohla žádat během jednoho roku ode dne, kdy vyvlastňovací nález nabyl právní moci, stanovení náhrady u soudu v řízení nesporném.

Dle ustanovení § 12 bylo nutné mít vždy na zřeteli také sousední uznané přírodní léčivé zdroje a zařízení vybudovaná k jejich využívání, dále zájmy hospodářské, hornické, železniční a rovněž ohled na zachování přírodních památek. Zjistil-li se při řízení jiný vyšší veřejný zájem (například hospodářský), musel mu zájem na zdroji ustoupit.

Dle § 15 nepožádal-li vlastník uznaného přírodního léčivého zdroje o povolení k jeho využívání nebo neplnil-li podmínky povolení k využívání zdroje, mohl zemský úřad vyzvat vlastníka zdroje k podání žádosti nebo k odstranění závady. Nebylo-li vyzvání vyhověno, nařídil zemský úřad vlastníkovu zdroje, aby v přiměřené lhůtě postoupil svá práva osobě, která zemskému úřadu zaručila, že bude zdroj řádně udržovat a využívat. Jestliže vlastník zdroje ani tomuto vyzvání nevyhověl, mohl zemský úřad vyvlastnit práva ve prospěch Protektorátu.

Totéž se obdobně použilo, pokud zemský úřad považoval za nutné určení ochranných opatření a hranic jejich platnosti nebo jejich rozšíření a vlastník zdroje o to

nepožádal ve lhůtě poskytnuté mu zemským úřadem. Proti rozhodnutí zemského úřadu bylo možné podat odvolání.

Při ministerstvu sociální a zdravotní správy se zřizoval Inspektorát pro přírodní léčivé zdroje, který se jako poradní orgán účastnil výše zmíněných řízení.

Vládní nařízení č. 223/1939 Sb., o ochraně přírodních léčivých zdrojů platilo až do roku 1955, kdy bylo zrušeno zákonem č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech. Výrazný zásah do celé problematiky zdrojů a lázní však přinesl již rok 1948, v němž byl přijat zákon č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku.

2.2 Zákon č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku

Právní postavení lázeňství prodělalo zásadní změnu procesem znárodnění. To bylo uskutečněno zákonem č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku. V platnost vstoupil 3. 6. 1948, přírodní léčivé zdroje, lázeňský majetek a jiný majetek související s přírodními léčivými zdroji ale zestátnil retroaktivně k 1. 1. 1948. Tím okamžikem stát získal výhradní právo nakládat s přírodními léčivými zdroji a nabyl vlastnické právo k lázeňskému a dalšímu majetku. Zastřešujícím předpisem pro zestátněné československé lázeňství se poté stal v roce 1955 zákon č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech.

Konfiskace a znárodnění však probíhaly již dříve, a to formou vyhlášek, kterých bylo v „Úředních listech republiky Československé“ v letech 1946 až 1951 v souvislosti s lázeňstvím, minerálními vodami a peloidy vydáno zhruba sto sedmdesát. V těchto vyhláškách byla navíc ložiska peloidní suroviny běžně označována jako přírodní léčivý zdroj, aniž by pro toto označení byla jakákoli právní opora.

Zákon č. 125/1948 Sb. byl dvakrát novelizován (zákon č. 116/1949 Sb., č. 86/1950 Sb.). Výše uvedený rozsah znárodnění se nevztahoval na majetek státu a na lázeňský majetek, který byl v den vyhlášení zákona ve vlastnictví nositelů veřejnoprávního sociálního pojištění.

Znárodněním stát nabyl vlastnictví ke znárodněnému lázeňskému a jinému majetku i výhradní oprávnění nakládat s přírodními léčivými zdroji.

Znárodnění se týkalo:

- a) léčivých a minerálních vod a přírodních léčivých plynů a emanací, které jsou pod zemí, dále těch, které se dostávají na zemský povrch v pramenech, vývěrech, studnách, šachtách, štolách, podzemních dílech nebo vrtech, jako i ložisek léčivé rašeliny, bahna, slatin nebo jiných léčivých zemin,
- b) pozemků s přírodními léčivými zdroji a nemovitostí, podniků a zařízení sloužících k jejich využití nebo jsou pro ně určeny, lázeňských léčebných zařízení, lázeňských ubytovacích podniků, které jsou součástí lázeňských léčebných zařízení,
- c) pozemků s přírodními léčivými zdroji a podniků sloužících k jejich využití nebo pro ně určených,

- d) příslušenství majetku uvedeného pod písm. b) a c) - tj. licence, živnostenská oprávnění, známky, směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,
- e) jiných movitostí a práv, než které jsou příslušenstvím znárodněného majetku.

Označení „lázně“ bylo možné používat pouze v souvislosti se skutečností, že jde o přírodní léčivé lázně. Mohl tak činit pouze stát nebo nositelé veřejnoprávního sociálního pojištění pro majetek, jehož byly vlastníky, pro znárodněný majetek, nebo pro majetek, který byl určený ministrem zdravotnictví jako lázeňský.

Právo zakládat nové přírodní léčivé lázně a provozovat je bylo vyhrazeno státu s tím, že ministr zdravotnictví mohl po dohodě s ministrem sociální péče (na Slovensku po slyšení příslušných pověřenců) přenést toto právo v jednotlivých případech na Ústřední národní pojišťovnu.

Stát, případně Ústřední národní pojišťovna („přejimatel“), vstoupili v den převzetí znárodněného majetku v závazky k němu náležející. U závazků, které byly dle tohoto zákona hospodářsky neodůvodněné - tedy závazky ze služebních smluv, zaručujících zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné apod. - se přejimatel mohl domáhat zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedošlo-li k dohodě, rozhodl rozhodčí soud.

Byl-li znárodněný majetek ke dni převzetí předlužen, mohl přejimatel požádat soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého majetku ke dni převzetí upravil uspokojení závazků patřících k tomuto majetku a určil jejich splatnost.

Dle ustanovení § 6 tohoto zákona mohl přejimatel do dvou let od převzetí znárodněného majetku odporovat právním jednáním, které vlastník znárodněného majetku

vykonal po 27. říjnu 1945. Právní jednání o převodu znárodněného majetku, která byla uzavřena v době dvou měsíců přede dnem znárodnění, byla platná pouze pokud je schválilo ministerstvo zdravotnictví.

V části II. nazvané „Náhrada“ bylo v ustanovení § 7 odst. 1 uvedeno, že za znárodněné přírodní léčivé zdroje se náhrada neposkytuje. Za znárodněný lázeňský a jiný majetek náhrada dle § 7 odst. 2 příslušela.

Část III. upravovala tzv. „Konfiskovaný nepřátelský lázeňský majetek“. Dle ustanovení § 8 každý, kdo uschoval, spravoval nebo držel konfiskovaný nepřátelský lázeňský majetek, který byl jako takový určen, byl povinen jej přihlásit do 30 dnů od vyhlášení tohoto zákona, případně od vydání příslušné vyhlášky ministerstvu zdravotnictví, a pokud šlo o majetek na Slovensku, zároveň též pověřenectvu zdravotnictví k soupisu.

Fondům národní obnovy příslušelo sepsat a vypořádat závazky náležející ke konfiskovanému lázeňskému majetku. Za závazky, které při vypořádání nebyly uspokojeny, stát neodpovídal.

Část IV. zakotvovala začlenění a správu znárodněného a konfiskovaného lázeňského majetku. Dle ustanovení § 10 mohla vláda podle potřeby nařízením upravit výkon práva státu nakládat s přírodními léčivými zdroji. Vyžadoval-li to veřejný zájem, mohl ministr zdravotnictví propůjčit výkon tohoto práva nositelům veřejnoprávního sociálního pojištění za podmínek, které zároveň stanovil.

Proces etatizace byl završen podřízením veškerých lázeňských zařízení jedinému provozovateli - znárodněný lázeňský, jiný majetek nebo majetek konfiskovaný převzal a spravoval podnik „Československé státní lázně a zřídla“.

2.3 Zákon č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech

Potřeba existence právní normy bez přívlastku „protektorátní“ vyústila v roce 1955 ve vydání zákona č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech a následně vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 151/1956 Ú.l., o ochraně přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů a jejich využití. Tyto normy velmi těsně kopírovaly ducha i literu výše zmíněného vládního nařízení č. 223/1939 Sb., které bylo zákonem č. 43/1955 Sb. zrušeno.

Zákon č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech ze dne 30. srpna 1955 prošel pouze jednou změnou (zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech). Jeho koncepce byla následně převzata do právní úpravy obsažené v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Část I. upravovala úvodní ustanovení. Ta deklarovala, že přírodní léčebné lázně a přírodní léčivé zdroje, na které je Československá republika zvláště bohatá, jsou pro své léčivé účinky důležitým činitelem v péči o zdraví lidu. Zlepšují zdravotní stav nemocných, přispívají k rychlému obnovení jejich pracovní schopnosti, zpomalují stárnutí, snižují nebezpečí jejich předčasného vyřazení z pracovního procesu a pomáhají zajišťovat zdravý rozvoj nové generace. Aby přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů mohlo být k těmto účelům plně využito, poskytovala se jim zvláštní ochrana a vytvářely se nejpříznivější podmínky pro jejich rozvoj. Ochrana přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů a vytvoření podmínek pro jejich rozvoj byly prováděny

plánovaně a tak, aby jiné společenské zájmy tím byly dotčeny jen v míře potřebné pro tuto ochranu.

Přírodní léčebné lázně byly definovány jako zařízení preventivní a léčebné péče využívající především místních přírodních léčivých zdrojů nebo příznivých klimatických podmínek.

Přírodní léčivé zdroje byly chápány jako zdroje přirozeně se vyskytujících vod, plynů, emanací a ložisek přirozeně se vyskytujících peloidů (rašelin, slatin, bahen a jiných zemin), pokud jsou užitečné lidskému zdraví a lze je používat k léčebným účelům.

Za lázeňské místo prohlašovala vláda na návrh ministra zdravotnictví území, na němž byly nebo měly být zřízeny přírodní léčebné lázně.

Část II. zakotvovala působnost národních výborů v lázeňských místech. Národní výbory se dle ní staraly o všestranný rozkvět přírodních léčebných lázní, pečovaly o stálé zdokonalování všech zařízení sloužících jejich návštěvníkům a vytvářely ve svých obvodech příznivé podmínky lázeňského prostředí. Zajišťovaly ochranu přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů před všemi rušivými vlivy, staraly se o plánovitou údržbu, výstavbu a zlepšování všech zařízení sloužících lázním a jejich návštěvníkům i o výstavbu celého lázeňského místa. Pečovaly o potřebná zdravotní, hygienická a protiepidemická opatření, jakož i opatření k zajištění klidu v lázeňských místech, staraly se o dokonalé zásobování lázeňského místa i návštěvníků lázní všemi potřebami. Pečovaly o neustálý kulturní rozkvět lázeňského místa a o hodnotné kulturní pořady pro jeho návštěvníky. Ve spolupráci s jinými orgány a organizacemi se všestranně staraly o to, aby lázně byly střediskem účinné léčby i místem příjemného pobytu a plnily

i ostatní své úkoly tak, aby byly vytvářeny příznivé podmínky lázeňského prostředí.

Část III. Upravovala ochranu přírodních léčebných lázní. Pro jednotlivá lázeňská místa se vydávaly lázeňské statuty, ve kterých se blíže vymezil rozsah lázeňského území. Stanovily potřebná ochranná opatření a podmínky provádění lázeňské péče. Zejména vymezily, která činnost a jakým způsobem se v lázeňském místě omezuje, popřípadě zakazuje, a jaká zařízení zde nesmějí být zřizována.

Bylo-li to k ochraně přírodních léčebných lázní zapotřebí, stanovila se další ochranná opatření i mimo lázeňské místo, případně se kolem lázeňského místa vytyčila ochranná pásma, v nichž se škodlivá činnost omezila nebo zakázala.

Lázeňské statuty, popřípadě ochranná pásma a jiná ochranná opatření, stanovovala pro významná lázeňská místa a pro lázeňská místa, při jejichž ochraně by byly dotčeny důležité hospodářské zájmy, vláda. Pro ostatní lázeňská místa tak činil příslušný krajský národní výbor.

Nezbytná prozatímní opatření stanovoval Inspektorát pro ochranu přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů, a to po projednání se zúčastněnými výkonnými orgány krajského národního výboru a u městských a místních národních výborů, bezprostředně řízených vládou, po projednání s příslušnými ústředními úřady.

Ochrana a využití přírodních léčivých zdrojů byla upravena v části IV. O tom, zda se jednalo o přírodní léčivý zdroj a jeho využití, rozhodoval ministr zdravotnictví. Dnem prohlášení za léčivý se stal příslušný zdroj národním majetkem.

Využití přírodních léčivých zdrojů muselo být plánováno tak, aby spotřeba odpovídala jejich kapacitě a aby jich bylo využito především pro lázeňské účely.

Směrný plán využití přírodních léčivých zdrojů sestavovalo ministerstvo zdravotnictví. V něm stanovilo rovněž množství produktů přírodních léčivých zdrojů, kterých smělo být použito k jiným účelům než pro lázeňskou péči.

V okolí přírodních léčivých zdrojů se stanovovala ochranná pásma, v nichž se zakázala nebo omezila hospodářská či jiná činnost, která mohla ohrozit nebo nepříznivě ovlivnit vydatnost, fyzikální vlastnosti, chemické složení a hygienickou nezávadnost přírodního léčivého zdroje.

Ochranná pásma případně další ochranná opatření pro přírodní léčivé zdroje, při jejichž ochraně by byly dotčeny důležité hospodářské zájmy, stanovovala vláda. Pro ostatní přírodní léčivé zdroje tak činil příslušný krajský národní výbor.

Nezbytná prozatímní ochranná opatření stanovil Inspektorát pro ochranu přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů po projednání se zúčastněnými výkonnými orgány krajského národního výboru.

Část V. vymezovala orgány pro ochranu přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů. Dozor nad opatřeními k ochraně přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů a nad jejich využitím vykonávalo ministerstvo zdravotnictví. K provádění tohoto dozoru se zřizoval v resortu ministerstva zdravotnictví Inspektorát pro ochranu přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů, který na Slovensku vykonával svou působnost prostřednictvím oblastního inspektorátu, zřizovaného v pověření zdravotnictví.

Inspektorát dozíral na dodržování opatření k ochraně přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů, stanovoval nezbytná prozatímní ochranná opatření, dohlížel na dodržování ustanovení lázeňských statutů, prováděl

potřebná šetření a podával posudky při prohlašování lázeňského místa či přírodního léčivého zdroje. Zpracovával dále posudky pro výstavbu lázeňského místa a pro využití přírodních léčivých zdrojů, připravoval vymezení ochranných pásem pro přírodní léčebné lázně a přírodní léčivé zdroje a činil opatření nutná k provedení. Sledoval hydrologické, klimatické, geologické a vegetační poměry, vedl jejich evidenci a doporučoval podle nich další opatření potřebná k ochraně přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů.

Společná a závěrečná ustanovení obsažená v části VI. vymezovala, že nemovitosti a práva, kterých bylo třeba k využití přírodních léčivých zdrojů a pro potřeby přírodních léčebných lázní, bylo možné vyvlastnit za předpokladu, že nedošlo k dohodě.

Vyvlastněním bylo možné dosáhnout přechodu vlastnického práva k nemovitostem nebo zřízení práva stavby či věcných břemen na nemovitostech.

Náhrada za škodu způsobenou ochrannými opatřeními se neposkytovala. Z důvodů hodných zvláštního zřetele však mohlo Ministerstvo zdravotnictví poskytnout určitou podporu ke krytí takové škody.

Zákon č. 43/1955 Sb., o československých lázních a zřídlech, platil do roku 1966, kdy tuto problematiku převzal do svých ustanovení zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

2.4 Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu

V 60. letech prodělaly legislativní normy vztahující se k přírodním léčivým zdrojům další vývoj. Konkrétně v roce 1966, kdy byl vydán zákon č. 20/1966 Sb., o péči

o zdraví lidu. Lázeňství byla věnována Hlava 3 nazvaná „Přírodní léčebné lázně a přírodní léčivé zdroje“.

S poměrně velkým časovým odstupem byla v roce 1972 vydána prováděcí vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 26/1972 Sb., o ochraně a rozvoji přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů. S malými úpravami byla tato právní úprava platná až do roku 2001, kdy vstoupil v platnost zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon) a s ním související prováděcí předpisy.

Ustanovení § 43 upravovalo, že přírodní léčebné lázně využívají pro účely lázeňské péče především přírodních léčivých zdrojů, popřípadě klimatických podmínek. Dle § 43 odst. 2 se přírodním léčebným lázním poskytovala zvláštní ochrana a vytvářely se příznivé podmínky pro jejich rozvoj.

Za lázeňské místo prohlásila vláda na návrh ministra zdravotnictví území, kde jsou nebo mají být zřízeny přírodní léčebné lázně.

Národní výbory v lázeňských místech pečovaly o ochranu a rozvoj lázní, o stálé zdokonalování všech zařízení sloužících provozu lázní a potřebám jejich návštěvníků, o kulturní rozkvět, zajištění klidu, dokonalé zásobování, rozvoj lázeňských služeb a o všestranně příznivé podmínky lázeňského prostředí.

Pro lázeňská místa se vydávaly lázeňské statuty, v nichž se blíže vymezil rozsah lázeňského území a stanovila se potřebná ochranná opatření a podmínky zajišťující řádné provádění lázeňské péče. Zejména se v něm určila opatření související s výstavbou a rozvojem lázeňského místa a stanovilo se, která činnost a jakým

způsobem se v lázeňském místě omezuje, popřípadě zakazuje, a jaká zařízení se v něm nesměla zřizovat. K ochraně přírodních léčebných lázní bylo možné stanovit další ochranná opatření i mimo lázeňské místo.

Pro významná lázeňská místa a pro lázeňská místa, při jejichž ochraně by byly dotčeny důležité hospodářské zájmy, lázeňské statuty, ochranná pásma i jiná ochranná opatření vydávala vláda na návrh ministra zdravotnictví. Pro ostatní lázeňská místa tak činily příslušné krajské národní výbory na základě závazného posudku Inspektorátu lázní a zřidel.

Aby se zabránilo případným škodám, které by mohly přírodním léčebným lázním vzniknout před vydáním lázeňského statutu a před stanovením ochranných pásem nebo jiných ochranných opatření, mohl Inspektorát lázní a zřidel stanovit nezbytná prozatímní opatření.

Přírodní léčivé zdroje a opatření k jejich ochraně byla zakotvena v ustanovení § 47 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. V souladu s tím se za přírodní léčivé zdroje prohlašovaly zdroje přirozeně se vyskytujících vod, plynů a emanací, jakož i ložiska přirozeně se vyskytujících rašelin, slatin, bahen a jiných zemin, pokud příznivě působily na lidské zdraví, a proto jich bylo možné používat k léčebným účelům. Přírodní zdroj prohlašovalo za léčivý ministerstvo zdravotnictví. To rozhodovalo i o jeho využití.

K ochraně přírodních léčivých zdrojů se stanovila ochranná pásma, v nichž se zakázala nebo omezila hospodářská či jiná činnost, která by mohla nepříznivě ovlivnit přírodní léčivý zdroj. Inspektorát lázní a zřidel mohl stanovit nezbytná prozatímní ochranná opatření také v mezidobí, než byl přírodní zdroj prohlášen za léčivý.

Společenské změny po roce 1989 si vynutily změny právní úpravy i v oblasti lázeňství. Úprava však dlouhou dobu zůstávala součástí zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, přestože prošel od roku 1990 do přijetí nového lázeňského zákona v roce 2001 dvaceti novelizacemi. Oblasti lázeňství se však během této doby dotkly pouze čtyři z nich (konkrétně zákony č. 425/1990 Sb., č. 548/1990 Sb., č. 550/1990 Sb. a č. 161/1993 Sb.).

Právní úprava lázeňství se tedy až do roku 2001 změnila jen nepatrně, a to i přes to, že za tu dobu došlo k významné změně společenské situace a v oblasti lázeňství začínaly působit soukromé subjekty.

Povinnosti národních výborů převzaly obce. Úprava vydávání statutů a ochranných pásem se změnila tak, že pro významná lázeňská místa a pro lázeňská místa, při jejichž ochraně by byly dotčeny důležité hospodářské zájmy, vydávala lázeňské statuty na návrh ministra zdravotnictví v souladu s ustanovením § 46 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu vláda, která stanovila též ochranná pásma a jiná ochranná opatření. Pro ostatní lázeňská místa vydávalo lázeňské statuty vyhláškou ministerstvo zdravotnictví, které rovněž vymezovalo ochranná pásma i jiná ochranná opatření.

Za přírodní léčivé zdroje se prohlašovaly zdroje přirozeně se vyskytujících vod, plynů a emanací, jakož i ložiska přirozeně se vyskytujících rašelin, slatin, bahen a jiných zemin, pokud příznivě působily na lidské zdraví, takže jich bylo možné používat k léčebným účelům. Přírodní zdroj prohlašovalo za léčivý ministerstvo zdravotnictví, které rozhodovalo také o jeho využití. Přírodní léčivé zdroje byly ve vlastnictví státu.

K ochraně přírodních léčivých zdrojů se stanovovala ochranná pásma, v nichž se zakázala, nebo omezila

hospodářská či jiná činnost, která mohla nepříznivě ovlivnit přírodní léčivý zdroj.

Český inspektorát lázní a zříděl mohl stanovit nezbytná prozatímní ochranná opatření také v mezidobí, než byl přírodní zdroj prohlášen za léčivý.

Do samostatného zákona byla problematika zdrojů a lázní zpět převedena zákonem č. 164/2001 Sb., ze dne 13. dubna 2001, o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon).

2.5 Východiska a pojetí současné právní úpravy

Z výše uvedeného je zřejmé, že zastaralý právní rámec neodpovídal novým poměrům v odvětví a změna byla nezbytná. To ostatně vysvětluje i důvodová zpráva k přijetí lázeňského zákona.⁷

Smyslem nové právní úpravy bylo v první řadě reagovat na společenské změny a vytvořit ucelenou zákonnou úpravu zabývající se lázněmi a přírodními léčivými zdroji. Úprava obsažená v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, nemohla dále vyhovovat společenským požadavkům.

Jedním z cílů úpravy bylo reagovat na trend zpřísnování ochrany léčebných lázní, lázeňských míst, přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod. Změny provedené lázeňským zákonem také souvisejí

⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod ryzích, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon). Sbirka.cz [online]. 2001 [cit. 2011-08-30]. 164/2001. Dostupné z WWW: <<http://www.sbirka.cz/VK-DEMO/01-164.pdf>>.

s přijetím vodního zákona⁸, jehož vládní návrh byl zpracováván současně, a proto byly úzce propojeny.

Dosavadní právní pojetí přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod bylo takové, že tyto zdroje byly ve vlastnictví státu, což vycházelo jak ze zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, tak ze stále platného zákona č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku.

V této souvislosti došlo v právní úpravě k významné změně chápání vlastnictví přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod. Ty již nemohou být podle nové úpravy předmětem vlastnictví, ale jsou považovány za tzv. „veřejný statek“⁹, jehož využívání a ochrana je regulována státem. Tato úprava navazuje na vodní zákon, který ohledně povrchových a podzemních vod vytváří obdobnou právní konstrukci.

K využívání zdrojů zavedl lázeňský zákon povolovací režim. Zachoval také možnost odběru (veřejného užívání¹⁰) historicky volně přístupných zdrojů. Rozsah tohoto odběru

⁸ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Čistý veřejný statek je charakterizován nedělitelností spotřeby, nevyločitelností z ní a nulovými mezními náklady na spotřebu každého dalšího konzumenta. Nedělitelnost spotřeby čistého veřejného statku znamená, že všichni potenciální spotřebitelé užívají tento statek společně a úroveň spotřeby jednoho spotřebitele nesnižuje spotřebu dalšího. Čistý veřejný statek je k dispozici každému ve svém úhrnu, což je příčinou toho, že nelze nikoho z jeho spotřeby vyloučit a tím je jeho spotřeba nerivalitní. Nevyločitelnost ze spotřeby čistého veřejného statku může být zapříčiněna technickou nemožností rozdělení jeho spotřeby mezi jednotlivými spotřebiteli (například veřejné osvětlení). Někdy je vyloučitelnost ze spotřeby technicky realizovatelná. Vyloučení je však vždy neefektivní, neboť spotřeba jednoho spotřebitele nesnižuje spotřebu dalších, a proto mezní náklady na spotřebu tohoto statku jsou nulové. Wikipedia.org [online]. 2011 [cit. 2011-09-27]. Veřejný statek. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ve%C5%99ejn%C3%BD_statek>.

¹⁰ [3] HENDRYCH D. et al.: *Správní právo - obecná část*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck a. s., 2006, 861 s. ISBN 80-7179-442-2.

nesmí přesáhnout 10 % vydatnosti zdroje, nejvýše však 6 litrů za minutu.

3. Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon)

V rámci přestavby právního řádu po roce 1989, kdy se v souladu s Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod přesunulo těžiště právní úpravy na omezování rozsahu vlastnictví státu, byl přijat s účinností od 18. 6. 2001 zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „lázeňský zákon“).

Lázeňský zákon nově stanovil podmínky pro vyhledávání, ochranu, využívání a další rozvoj přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod určených zejména k dietetickým účelům, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst.

Od svého přijetí prodělal několik novelizací. Největší změnu přinesl zákon č. 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění. Zákon je členěn na pět částí.

3.1 Přírodní léčivé zdroje, zdroje přírodních minerálních vod, přírodní léčebné lázně a lázeňská místa

V úvodu I. části lázeňského zákona nalezneme vymezený předmět úpravy a definici základních pojmů.

3.1.1 Základní pojmy a právní povaha zdrojů

Přírodním léčivým zdrojem je přirozeně se vyskytující minerální voda, plyn nebo peloid, který má vlastnost vhodnou pro léčebné využití, a o tomto zdroji je vydáno osvědčení podle lázeňského zákona.

Peloidem se rozumí rašelina, slatina nebo bahno.

Minerální vodou pro léčebné využití je myšlena přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty s obsahem rozpuštěných pevných látek nejméně 1 g/l nebo s obsahem nejméně 1 g/l rozpuštěného oxidu uhličitého či jiného pro zdraví významného chemického prvku, anebo která má u vývěru přirozenou teplotu vyšší než 20⁰ C nebo radioaktivitu radonu nad 1,5 kBq/l.

Zdrojem přírodní minerální vody je přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty, stálého složení a vlastností, která má z hlediska výživy fyziologické účinky dané obsahem minerálních látek, stopových prvků nebo jiných součástí umožňujících její použití jako potravinu i k výrobě balených minerálních vod¹¹ a o tomto zdroji bylo vydáno osvědčení podle lázeňského zákona.

¹¹ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

U přirozeně se vyskytující podzemní vody, která splňuje jak kritéria pro osvědčení zdroje k léčebnému využití tak kritéria stanovená pro zdroj přírodní minerální vody, je možné vydat osvědčení deklarující vlastnosti obou těchto zdrojů.

Způsob a rozsah hodnocení přírodního léčivého zdroje a zdroje přírodní minerální vody, způsob získávání minerální vody, plynu a peloidu z těchto zdrojů (výtěžek), úpravu, přepravu a skladování výtěžku z těchto zdrojů a označování výrobku z přírodního léčivého zdroje stanoví vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 423/2001 Sb., kterou se stanoví způsob a rozsah hodnocení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a další podrobnosti jejich využívání, požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní a náležitosti odborného posudku o využitelnosti přírodních léčivých zdrojů a klimatických podmínek k léčebným účelům, přírodní minerální vody k výrobě přírodních minerálních vod a o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní (dále jen „vyhláška o zdrojích a lázních“).

Přírodními léčebnými lázněmi se rozumí soubor zdravotnických a jiných souvisejících zařízení sloužících k poskytování lázeňské léčebně rehabilitační péče¹² (dále jen „lázeňské péče“) stanovený za přírodní léčebné lázně podle lázeňského zákona.

Lázeňským místem je území nebo část území obce¹³ nebo více obcí, v němž se nacházejí přírodní léčebné lázně,

¹² Do 31.3.2012 zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů. Od 1. dubna 2012 nabývá účinnosti zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), který zruší zákon č. 20/1966 Sb. a předmětná problematika bude upravena tímto zákonem.

¹³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

které jsou stanovené za lázeňské místo podle lázeňského zákona.

K účelům lázeňské péče lze využívat pouze ty zdroje minerální vody, plynu nebo peloidu, o nichž je vydáno osvědčení, že jsou přírodním léčivým zdrojem podle lázeňského zákona.

Rovněž **k výrobě balených přírodních minerálních vod** lze využívat pouze zdroje osvědčené dle lázeňského zákona. Při výrobě balených přírodních minerálních vod a nakládání s výrobkem ze zdroje přírodní minerální vody se postupuje podle zvláštních právních předpisů¹⁴.

Právní povaha přírodního léčivého zdroje, zdroje přírodní minerální vody a výtěžků z nich je upravena v ustanovení § 4 lázeňského zákona. V souladu s tím nejsou přírodní léčivé zdroje a zdroje přírodních minerálních vod (dále jen „zdroje“) součástí ani příslušenstvím pozemků a nejsou předmětem vlastnictví. Výtěžek ze zdroje se stane předmětem vlastnictví, jakmile jej z něho odejme osoba, která má podle lázeňského zákona povolení k využívání zdroje.

3.1.2 Osvědčení o tom, že zdroj minerální vody, plynu nebo peloidu je přírodním léčivým zdrojem nebo zdrojem přírodní minerální vody

Osvědčení o tom, že zdroj minerální vody, plynu nebo peloidu je přírodním léčivým zdrojem nebo zdrojem přírodní minerální vody (dále jen „osvědčení“) vydá ministerstvo zdravotnictví formou rozhodnutí, pokud ověří

¹⁴ Například zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy, ve znění pozdějšího předpisu.

splnění požadavků na vlastnosti zdroje stanovených lázeňským zákonem a vyhláškou o zdrojích a lázních. Učiní tak z vlastního podnětu, na návrh vlastníka pozemku, na němž nebo pod nímž se předpokládaný zdroj nachází, na návrh obce, na jejímž území se předpokládaný zdroj nachází, anebo na návrh právnické či fyzické osoby, která hodlá předpokládaný zdroj využívat.

Při ověřování předpokládaného zdroje ministerstvo posuzuje jeho složení, vlastnosti, vhodnost a možnost jeho využití, jako i podmínky k zabezpečení jeho ochrany. Pokud při ověřování zjistí, že předpokládaný zdroj nesplňuje všechny požadavky a vlastnosti týkající se vhodnosti jeho využití k léčebným účelům nebo u minerální vody vhodnosti jejího použití ke spotřebě jako potraviny¹⁵, návrh na vydání osvědčení rozhodnutím zamítne.

Rozhodnutí, kterým bylo vydáno osvědčení, ministerstvo zdravotnictví oznámí účastníkům řízení, obci, na jejímž území se zdroj nachází, ministerstvu životního prostředí, ministerstvu pro místní rozvoj, orgánu územního plánování, stavebnímu úřadu¹⁶ a vodoprávnímu úřadu, příslušným podle místa výskytu zdroje. Rozhodnutí, kterým byl návrh na vydání osvědčení zamítnut, ministerstvo oznámí jen účastníkům řízení.

Účastníkem řízení o vydání osvědčení je navrhovatel a dále osoby mající vlastnické právo k nemovitostem, na nichž nebo pod nimiž se předpokládaný zdroj nachází a které mají být využíváním předpokládaného zdroje přímo dotčeny, jakož i osoby vykonávající k těmto nemovitostem správu podle zvláštních právních předpisů.

¹⁵ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).

Pokud zdroj již nesplňuje požadavky na něj kladené nebo nemá vlastnosti, pro které byl ministerstvem osvědčen, ministerstvo rozhodnutím osvědčení zruší. Oznámí to všem, jimž bylo sděleno rozhodnutí o vydání osvědčení, popřípadě jejich právním nástupcům.

Informaci o tom, že bylo rozhodnuto o osvědčení či o zrušení osvědčení vyhlašuje ministerstvo zdravotnictví formou sdělení ve Sbírce zákonů.

V návrhu na vydání osvědčení se uvedou údaje o osobě, která návrh podává a dále popis předpokládaného zdroje a jeho okolí. K návrhu na vydání osvědčení se připojí:

- a) polohopisné a výškopisné zaměření předpokládaného zdroje,
- b) závěrečná zpráva o výsledku geologických prací¹⁷, včetně návrhu na ochranu předpokládaného zdroje; pokud již bylo území, na němž se nachází minerální voda, plyn nebo peloid, geologicky prozkoumáno, lze se souhlasem ministerstva nahradit závěrečnou zprávou o výsledku geologických prací hydrogeologickým posudkem o předpokládaném zdroji,
- c) doklad o chemickém složení, fyzikálních, mikrobiologických a radiologických vlastnostech minerální vody, plynu nebo peloidu zpracovaný Referenční laboratoří přírodních léčivých zdrojů,
- d) odborný posudek o využitelnosti minerální vody, plynu nebo peloidu k léčebným účelům, k jejich použití ke spotřebě jako potraviny¹⁸, který je oprávněna zpracovat osoba s odbornou způsobilostí podle zvláštního právního

¹⁷ Vyhláška č. 369/2004 Sb., o projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, oznamování rizikových geofaktorů a o postupu při výpočtu zásob výhradních ložisek, ve znění pozdějšího předpisu.

¹⁸ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

předpisu¹⁹ nebo Referenční laboratoř přírodních léčivých zdrojů; pro potřebu jejich využitelnosti k léčebným účelům posudek obsahuje rovněž lékařskou část, kterou zpracovává lékař, pro potřebu využitelnosti minerální vody k výrobě balených přírodních minerálních vod obsahuje posudek v rozsahu stanoveném vyhláškou o zdrojích a lázních též posouzení fyziologického významu minerální vody pro výživu,

e) návrh na využití minerální vody, plynu nebo peloidu z předpokládaného zdroje,

f) snímek z katastrální mapy odpovídající aktuálnímu stavu katastru nemovitostí s vyznačením umístění předpokládaného zdroje minerální vody, plynu nebo peloidu a s vyznačením hranice jeho potřebné ochrany,

g) výpis z katastru nemovitostí s uvedením identifikačních údajů o nemovitostech, včetně údajů o vlastnických a jiných právech k nim, na nichž nebo pod nimiž se předpokládaný zdroj nachází, a k nemovitostem, které mají být jeho využíváním přímo dotčeny.

Pokud návrh na vydání osvědčení neobsahuje veškeré zmíněné náležitosti, vyzve ministerstvo zdravotnictví navrhovatele k doplnění návrhu v jím stanovené přiměřené lhůtě. Pokud navrhovatel v této lhůtě návrh nedoplní, ministerstvo zahájené řízení zastaví.

Náležitosti osvědčení jsou stanoveny v § 7 lázeňského zákona. Osvědčení obsahuje popis umístění zdroje, údaje o složení a vlastnostech zdroje a dále způsob jeho využití.

Ustanovení § 8 lázeňského zákona zakotvuje oznamovací povinnost právnické nebo fyzické osoby, která při své vyhledávací, průzkumné, stavební a jiné činnosti zjistí výskyt podzemní vody se známkami zvýšené teploty,

¹⁹ Vyhláška č. 369/2004 Sb., o projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, oznamování rizikových geofaktorů a o postupu při výpočtu zásob výhradních ložisek, ve znění pozdějšího předpisu.

mineralizace nebo obsahu oxidu uhličitého, plynu nebo peloidu. V souladu s tím jsou tyto osoby povinny uvedenou skutečnost oznámit ministerstvu zdravotnictví nejpozději do 15 dnů ode dne jejího zjištění.

3.1.3 Povolení k využívání osvědčených přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod

Povolení k využívání zdrojů je upraveno v ustanovení § 9 lázeňského zákona a následujících. Využívat zdroje lze jen na podkladě povolení vydaném ministerstvem zdravotnictví. Při jeho vydávání ministerstvo dbá, aby užívání zdroje bylo šetrné a výtěžek ze zdroje byl používán především k léčebným a dietetickým účelům. Peloidy získané z přírodního léčivého zdroje se prvotně využívají pro balneologické účely. Způsob nakládání s použitým peloidem stanoví ministerstvo ve vydaném povolení.

Žádost o vydání povolení k využívání zdroje může dle § 10 podat jen právnická nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání nebo k jiným činnostem, při nichž má být zdroj využíván (dále jen „žadatel“). V žádosti žadatel uvede:

- a) jméno, příjmení, bydliště, státní příslušnost a rodné číslo nebo identifikační číslo, jde-li o fyzickou osobu,
- b) název (firmu), sídlo a identifikační číslo, jde-li o právnickou osobu, jakož i jméno, příjmení, bydliště, státní příslušnost a rodné číslo nebo identifikační číslo fyzických osob, které jsou statutárním orgánem právnické osoby, je-li tento orgán ustanoven,
- c) předmět podnikání nebo činnosti, při nichž má být zdroj využíván,
- d) označení nemovitosti, na které nebo pod níž se zdroj nachází a která má být jeho využíváním přímo dotčena,

s uvedením aktuálních údajů o této nemovitosti evidovaných v katastru nemovitostí,

e) způsob využívání zdroje,

f) předpokládaný den zahájení využívání zdroje,

g) předpokládaný den ukončení využívání zdroje, má-li být zdroj využíván po dobu určitou.

K žádosti žadatel připojí:

a) plán využití zdroje,

b) výpis z obchodního nebo jiného rejstříku prokazující oprávněnost činnosti žadatele,

c) smlouvu o náhradě nákladů za průzkum zdroje uzavřenou s osobou, která na své náklady průzkum provedla, nejde-li o žadatele, který sám průzkum provedl,

d) návrhy ochranných pásem zdroje zpracované osobou s odbornou způsobilostí podle zvláštního právního předpisu²⁰,

e) vyjádření vodoprávního úřadu, má-li být využíván zdroj přírodní minerální vody,

f) plán rekultivace ložiska, má-li být využíván peloid.

Žadatel při podání žádosti musí dále prokázat, že je vlastníkem nemovitosti, na které nebo pod níž se zdroj nachází a která má být jeho využíváním přímo dotčena, nebo že má k této nemovitosti jiné právo opravňující ho nemovitost k využívání zdroje používat (například nájemní smlouvu, smlouvu o věcném břemenu nebo jinou smlouvu uzavřenou mezi ním a vlastníkem nemovitosti).

Pokud žádost nebude obsahovat všechny požadované náležitosti, vyzve ministerstvo zdravotnictví žadatele k doplnění v přiměřené lhůtě. Jestliže žadatel svoji žádost ve stanovené lhůtě nedoplní, ministerstvo zahájené řízení o vydání povolení k využívání zdroje zastaví.

²⁰ Vyhláška č. 206/2001 Sb., o osvědčení odborné způsobilosti projektovat, provádět a vyhodnocovat geologické práce.

Účastníky řízení o povolení k využívání zdroje jsou žadatel o vydání tohoto povolení a dále vlastníci (správci) nemovitostí, na kterých nebo pod nimiž se zdroj nachází a které budou využíváním zdroje přímo dotčeny.

Účastníkem řízení je též obec, pokud se vydává povolení k využívání zdroje v dosud nevyužívané zřidelní struktuře nebo povolení k využívání zdroje, pro jehož využití nebyla dosud vybudována žádná zařízení.

Povolení k využívání zdroje nenahrazuje rozhodnutí o využití území podle stavebního zákona.

Vydané povolení k využívání zdroje ministerstvo zdravotnictví neprodleně zašle obci, na jejímž území se zdroj nachází, místně příslušnému stavebnímu a vodoprávnímu úřadu. Povolení k využívání zdroje přírodní minerální vody zašle rovněž celnímu úřadu příslušnému podle sídla uživatele zdroje.

Samotné rozhodnutí o povolení k využívání zdroje je upraveno v ustanovení § 12 lázeňského zákona. Ministerstvo zdravotnictví vydá povolení k využívání jen takového zdroje, o němž je vydáno osvědčení, a jen tehdy, když žadatel předložil úplnou žádost o vydání povolení k využívání zdroje.

Při posuzování žádosti o vydání povolení k využívání zdroje ministerstvo hodnotí zejména, zda navržené využití zdroje odpovídá jeho charakteru a kapacitě, zda žadatel je schopen zajistit dlouhodobé využívání zdroje v požadované kvalitě a má praktické zkušenosti s využíváním zdrojů.

Ministerstvo zamítne žádost o vydání povolení k využívání zdroje, jestliže:

- a) převažuje zájem na ochraně zdroje nad zájmem na jeho využití,
- b) předložený plán využití zdroje není v souladu s účelem vhodným k jeho využití,

c) navrhovaný způsob ochrany zdroje neodpovídá potřebě jeho ochrany,

d) povolení k využívání zdroje bylo vydáno jinému žadateli, nejde-li o postup podle ustanovení § 18 lázeňského zákona (vydání povolení dalšímu uživateli).

Ministerstvo při posuzování žádosti vydá povolení přednostně žadateli, jenž je vlastníkem nemovitosti, na které nebo pod níž se zdroj nachází, a současně uhradil náklady za průzkum zdroje.

V povolení k využívání zdroje ministerstvo zdravotnictví mimo jiné uvede předmět podnikání nebo činnosti, při nichž lze zdroj využívat, způsob, rozsah a podmínky využívání zdroje; u peloidu též způsob nakládání s použitým peloidem a způsob rekultivace jeho ložiska, popis zdroje a jeho umístění, způsob povolené úpravy výtěžku ze zdroje, podmínky pro hydrogeologické, chemické, fyzikální a mikrobiologické sledování zdroje a výtěžku z něho, rozsah a četnost ověřování kvality zdroje a výtěžku z něho, zařízení, která je nutno vybudovat a udržovat k zabezpečení využívání a ochrany zdroje, termín započetí využívání zdroje, a případně dobu povoleného využívání zdroje, má-li být využíván po dobu určitou.

U historicky volně přístupných zdrojů a u nově získaných zdrojů z již využívané zřídelní struktury může ministerstvo v povolení stanovit uživateli povinnost umožnit bezplatný odběr minerální vody ze zdroje fyzickým osobám pro jejich osobní potřebu v rozsahu nepřesahujícím 10 % vydatnosti zdroje, nejvýše však 6 litrů za minutu.

Povolení k využívání zdrojů a zamítnutí žádosti o povolení k využívání zdrojů jsou správními rozhodnutími vydanými podle správního řádu.

Pokud využívání zdroje vyžaduje provedení určité stavby, je osoba, které bylo vydáno povolení k využívání

zdroje (dále jen „uživatel“) povinna dle ustanovení § 13 lázeňského zákona předložit dokumentaci této stavby ministerstvu zdravotnictví nejpozději do 1 roku ode dne nabytí právní moci povolení k využití zdroje, a to k posouzení její vhodnosti pro povolený způsob využívání. Pokud tato dokumentace nebude odpovídat povolenému způsobu využívání zdroje, ministerstvo vrátí dokumentaci uživateli a určí způsob, rozsah a lhůtu pro její doplnění nebo změnu. Výsledek posouzení ministerstvo sdělí uživateli ve svém vyjádření, v němž může uvést podmínky k umístění, provedení a užívání stavby zaměřené na zabezpečení využívání zdroje povoleným způsobem.

Uživatel zdroje je povinen oznamovat ministerstvu zdravotnictví všechny změny týkající se údajů uvedených v žádosti o vydání povolení k využívání zdroje a dokladů k žádosti připojených, a to nejméně 30 dnů před jejich zamýšleným uskutečněním, a pokud změny nebyly předem známy, do 15 dnů od jejich vzniku.

Na základě tohoto oznámení ministerstvo podle závažnosti rozhodne o změně povolení k využívání zdroje, o pozastavení jeho využívání, anebo povolení zruší. Při pozastavení využívání zdroje zároveň určí lhůtu, v níž je uživatel povinen odstranit nedostatky, které k pozastavení využívání vedly.

Jestliže uživatel ministerstvu zdravotnictví nepředložil výše zmíněnou dokumentaci stavby k využití zdroje pro účely jejího posouzení, či tuto dokumentaci nedoplnil anebo nezapočal s využíváním zdroje ve lhůtě stanovené v povolení k využívání zdroje, může ministerstvo zdravotnictví pravomocně povolení k využívání zdroje zrušit.

Ministerstvo zdravotnictví rozhodnutím zruší povolení k využívání zdroje, jestliže:

- a) se vlastnosti zdroje změnilý tak, že z hlediska zájmů stanovených v lázeňském zákoně nejsou vhodné k jeho využívání,
- b) uživatel závažným způsobem porušuje podmínky stanovené lázeňským zákonem nebo v povolení k využívání zdroje,
- c) využíváním zdroje došlo k nepříznivému vlivu na podzemní vody nebo životní prostředí, nebo
- d) o zrušení požádá uživatel.

Ustanovení § 15 lázeňského zákona zakotvuje zánik povolení k využívání zdroje. V souladu s tím povolení k využívání zdroje zaniká:

- a) uplynutím doby, na kterou bylo vydáno, byla-li tato doba v povolení uvedena,
- b) změnou uživatele (například prodejem firmy nebo její části, rozdělením, sloučením nebo splynutím firmy), zrušením uživatele nebo zánikem uživatele, je-li uživatelem právnická osoba,
- c) smrtí uživatele zdroje, je-li uživatelem fyzická osoba,
- d) zánikem nebo zrušením živnostenského nebo jiného oprávnění²¹ nebo ukončením činnosti, při níž byl zdroj využíván,
- e) vyčerpáním, znehodnocením nebo ztrátou zdroje.

Uživatel, který hodlá pokračovat ve využívání zdroje i po uplynutí doby, na níž bylo povolení k využívání zdroje vydáno, může nejpozději 12 měsíců před uplynutím této doby ministerstvo zdravotnictví požádat o prodloužení doby využívání zdroje. Ministerstvo o této žádosti rozhodne nejpozději do 3 měsíců ode dne podání žádosti.

V případě zániku povolení k využívání zdroje změnou uživatele, jeho zrušením nebo zánikem (je-li uživatelem právnická osoba) či smrtí uživatele zdroje (je-li jím

²¹ § 57 a 58 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

fyzická osoba), může právnická nebo fyzická osoba pokračující v předmětu podnikání²² nebo v činnosti, při níž je zdroj využíván, jej využívat po dobu nezbytně nutnou k získání povolení k jeho využívání pro sebe, a to za předpokladu, že ministerstvu zdravotnictví ve lhůtě do 15 dnů ode dne zániku povolení oznámí svůj úmysl nadále zdroj využívat. Dále musí předložit žádost o vydání nového povolení k využívání zdroje ve lhůtě do 60 dnů ode dne zániku povolení původního. Do doby vydání nového povolení osoba dodržuje podmínky stanovené v povolení k využívání tohoto zdroje, i když zaniklo.

Povinnosti uživatele zdroje vymezuje ustanovení § 16 lázeňského zákona. Dle něj je uživatel zdroje povinen:

- a) dodržovat podmínky stanovené v povolení k využívání zdroje a povinnosti stanovené tímto zákonem,
- b) oznámit neprodleně ministerstvu zdravotnictví a příslušnému celnímu úřadu zahájení využívání zdroje,
- c) udržovat v řádném stavu zařízení určená k zabezpečení využívání a ochrany zdroje,
- d) zajistit hydrologický a hydrogeologický dohled nad zdrojem a sledování chemických, fyzikálních, mikrobiologických a radiologických vlastností zdroje a výtěžku a jejich zdravotní nezávadnost,
- e) ověřovat kvalitu zdroje a kvalitu výtěžku při jeho získávání, dopravě, případné akumulaci a u přírodního léčivého zdroje i při použití k balneaci Referenční laboratoři přírodních léčivých zdrojů v rozsahu a četnosti určené v povolení k využívání zdroje,
- f) provádět opatření k zabezpečení využívání zdroje a jeho ochrany a opatření uložená k odstranění zjištěných závad,

²² § 13 a 14 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

- g) dbát pokynů oprávněných osob²³ při provádění dozoru nad využíváním a ochranou zdroje,
- h) poskytovat údaje potřebné pro vedení registru přírodních léčivých zdrojů a registru zdrojů přírodních minerálních vod,
- i) oznamovat ministerstvu zdravotnictví údaje o skutečném množství výtěžku ze zdroje do 15. dne každého kalendářního měsíce za uplynulý kalendářní měsíc,
- j) pro výtěžky z přírodního léčivého zdroje používat jen takové obaly a obalové materiály, které nemění vlastnosti výtěžku a nemají nepříznivé účinky na lidské zdraví,
- k) vyznačit na obalu výtěžku z přírodního léčivého zdroje, u peloidu na příbalovém letáku, charakteristické složení, způsob uskladnění, dobu použití a další údaje stanovené vyhláškou ministerstva zdravotnictví,
- l) umožnit za úhradu provozních nákladů užívání přírodního léčivého zdroje dalšímu uživateli²⁴,
- m) umožnit oprávněným osobám vstup na pozemky, do staveb a zařízení a umožnit jim provedení potřebných šetření a odběr vzorků,
- n) umožnit bezplatný odběr minerální vody ze zdroje fyzickým osobám pro jejich osobní potřebu a volný přístup k tomuto odběru, stanoví-li tak povolení k využívání zdroje.

Uživatel zdroje je povinen zajistit odborný dohled nad využíváním a ochranou zdroje fyzickou osobou, která je držitelem osvědčení o odborné způsobilosti vydaného podle lázeňského zákona. Zásahy a úpravy na jímacím zařízení zdroje může uživatel zdroje provádět pouze se souhlasem ministerstva zdravotnictví.

²³ § 39 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon.

²⁴ § 18 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon.

V souladu s ustanovením § 17 lázeňského zákona na základě rozhodnutí ministerstva zdravotnictví uživatel zdroje na vlastní náklady zakonzervuje nebo odstraní jímací zařízení, pokud zdroj nevyužívá, bylo mu zrušeno povolení k jeho užívání, zaniklo mu povolení k jeho využívání nebo je v zájmu ochrany zřidelní struktury nutné odstranit jímací zařízení zdroje. Pokud zmíněné rozhodnutí není vydáno či pokud zdroj nemá uživatele, zajistí zakonzervování nebo odstranění jímacího zařízení zdroje ministerstvo zdravotnictví.

V případě, že je vydatnost přírodního léčivého zdroje větší než objem uvedený v povolení vydaném uživateli tohoto zdroje, nebo pokud uživatel dlouhodobě nevyužívá objem uvedený v povolení, může ministerstvo zdravotnictví povolit využívání zbývajících kapacity zdroje dalšímu uživateli. Účastníky řízení o povolení k využívání přírodního léčivého zdroje dalším uživatelem jsou dosavadní uživatel tohoto zdroje a další žadatel o povolení k jeho využívání.

Uživatel, který obdržel povolení ministerstva zdravotnictví k využívání přírodního léčivého zdroje jako první, je současně správcem tohoto zdroje. Správce přírodního léčivého zdroje plní povinnosti vyplývající z § 10 až 17 lázeňského zákona v rozsahu určeném ministerstvem zdravotnictví.

Pokud o to správce zdroje požádá nebo neplní náležitě povinnosti uživatele nebo správce přírodního léčivého zdroje, může ministerstvo určit správcem přírodního léčivého zdroje jiného uživatele. V lázeňském místě s větším počtem zdravotnických zařízení lázeňské péče využívajících přírodní léčivý zdroj v tomto místě může ministerstvo určit správcem zdroje také osobu, která není uživatelem tohoto zdroje.

3.1.4 Odborný dohled nad využíváním a ochranou zdrojů

Odborný dohled nad využíváním a ochranou zdrojů může vykonávat jen fyzická osoba, která je držitelem osvědčení o odborné způsobilosti vydaného podle lázeňského zákona, (dále jen „balneotechnik“). Odborná způsobilost se ověřuje zkouškou a prokazuje osvědčením. Odbornou způsobilost ověřuje a osvědčení o odborné způsobilosti vydává na dobu 5 let ministerstvo zdravotnictví.

Předpokladem získání odborné způsobilosti je buď:

- a) vysokoškolské vzdělání²⁵ vodohospodářského, hydrogeologického nebo příbuzného směru nebo oblasti a 2 roky praxe ve vodním hospodářství nebo v příbuzných oborech a úspěšné vykonání zkoušky, nebo
- b) vyšší odborné vzdělání²⁶ a nejméně 5 let praxe ve vodním hospodářství nebo v příbuzných oborech a úspěšné vykonání zkoušky, anebo
- c) úplné střední vzdělání²⁷ a nejméně 10 let praxe ve vodním hospodářství nebo v příbuzných oborech a úspěšné vykonání zkoušky.

Zájemce předkládá žádost o provedení zkoušky o odborné způsobilosti ministerstvu zdravotnictví. Zkoušku lze opakovat nejdříve po uplynutí 3 měsíců ode dne neúspěšného pokusu. Vznik a složení zkušební komise, rozsah, způsob a organizaci zkoušky odborné způsobilosti stanoví příslušná vyhláška²⁸.

²⁵ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 370/2001 Sb., o zkoušce o odborné způsobilosti k výkonu odborného dohledu nad využíváním

Ministerstvo zdravotnictví může balneotechnikovi na základě jeho žádosti a na podkladě souhrnného zhodnocení jeho činnosti v oblasti odborného dohledu nad svěřenými zdroji platnost osvědčení o odborné způsobilosti rozhodnutím prodloužit o dalších 5 let, a to i opakovaně.

Zrušit rozhodnutím osvědčení o odborné způsobilosti je naopak oprávněno, jestliže zjistí závažné nebo opakované nedostatky v jeho činnosti nebo jestliže takovéto nedostatky zaznamená jiný správní úřad a tyto informace ministerstvu písemně sdělí. V takovém případě se ten, jemuž byla zrušena platnost osvědčení o odborné způsobilosti, může k vykonání nové zkoušky přihlásit nejdříve po uplynutí 6 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti.

3.1.5 Poplatek za výtěžek odebíraný ze zdroje přírodní minerální vody

Za výtěžek odebíraný ze zdroje přírodní minerální vody v množství stanoveném v povolení k využívání platí uživatel zdroje poplatek počínaje měsícem, který následuje po dni, v němž bylo započato s jeho využíváním. Jednotková výše poplatku je stanovena příslušným nařízením vlády²⁹.

Poplatek se platí měsíčně, vždy do 25. dne každého kalendářního měsíce, ve výši jedné dvanáctiny ročního poplatku stanoveného vynásobením jednotkové výše poplatku povoleným množstvím odebrané minerální vody za kalendářní rok v m³. V současné době je stanovena cena 3 Kč za 1 m³. Poplatek je příjmem státního rozpočtu. Bezplatný odběr

a ochranou přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod.

²⁹ Nařízení vlády č. 385/2001 Sb., kterým se stanoví jednotková výše poplatku za přírodní minerální vodu odebíranou ze zdroje přírodní minerální vody.

minerální vody u historicky volně přístupných zdrojů poplatku nepodléhá.

3.1.6 Právní ochrana zdrojů

Právní ochrana zdrojů je upravena v hlavě V. lázeňského zákona. V souladu s ustanovením § 21 lázeňského zákona se k ochraně zdroje před činnostmi, které mohou nepříznivě ovlivnit jeho chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti, zdravotní nezávadnost, jakož i zásoby a vydatnost zdroje, stanoví vyhláškou ochranná pásma. Návrh ochranného pásma musí vycházet z analýzy rizik ohrožení vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti zdroje. Ochranná pásma se určí tak, aby bylo dosaženo sledovaného účelu a oprávněné zájmy právnických a fyzických osob byly na dotčeném území omezeny pouze v nezbytně nutné míře.

Ochranná pásma se vymezují na základě odborných posudků zpracovaných osobou s odbornou způsobilostí³⁰, a to zpravidla ve dvou stupních. Vyhláškou ministerstva lze ochranná pásma rovněž měnit nebo rušit, zejména pokud se důvody pro jejich stanovení změnilly nebo zanikly.

Návrh na stanovení ochranných pásem ministerstvo zdravotnictví projedná s dotčenými správními úřady podle zvláštních právních předpisů³¹ a rovněž s obcemi, na jejichž území mají být ochranná pásma stanovena. Dotčené správní úřady a obce jsou povinny zaslat ministerstvu své

³⁰ Vyhláška č. 206/2001 Sb., o osvědčení odborné způsobilosti projektovat, provádět a vyhodnocovat geologické práce.

³¹ Například zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů.

stanovisko do 60 dnů ode dne doručení výzvy k jeho sdělení. Pokud tak v této lhůtě neučiní, má se za to, že k návrhu ochranných pásem nemají připomínky.

Náklady spojené se stanovením ochranných pásem hradí uživatel zdroje. Nemá-li zdroj uživatele, hradí je ministerstvo zdravotnictví. Náklady na změnu již existujících ochranných pásem hradí ten, na jehož návrh má dojít k úpravě ochranného pásma.

Ochranné pásmo I. stupně je upraveno v § 22 lázeňského zákona. Ochranné pásmo I. stupně se stanoví pro území zahrnující zpravidla okolí výstupu zdroje. U přírodního léčivého zdroje minerální vody a plynu a u zdroje přírodní minerální vody se ochranné pásmo stanoví zpravidla pro území vymezené kruhem o poloměru 50 m od zdroje, není-li na základě hydrogeologického šetření nutno jeho velikost stanovit jinak. V takovém případě se v ochranném pásmu I. stupně k zabezpečení bezprostřední ochrany jímání vymezí zpravidla v rozsahu 10 x 10 m okolo zdroje pásmo jeho fyzické ochrany. Zde se mohou provádět jen činnosti spojené s ochranou a využitím zdroje. U přírodního léčivého zdroje peloidu se ochranné pásmo stanoví zpravidla pro území vymezené hranicemi ložiska peloidu.

Z území ochranného pásma se odstraní všechny zdroje možného znečištění a provedou se další potřebné úpravy území. Zahrnuje-li ochranné pásmo historicky urbanizované území, zdroje možného znečištění se v něm odstraní v rozumně možné míře s ohledem na tyto skutečnosti.

V ochranném pásmu stanoveném pro území vymezené kruhem o poloměru do 50 m od zdroje, v pásmu jeho fyzické ochrany a v ochranném pásmu přírodního léčivého zdroje peloidu jsou zakázány všechny činnosti s výjimkou těch, které jsou nutné v zájmu ochrany a využívání zdroje.

V ochranném pásmu stanoveném pro území větší než vymezené kruhem o poloměru 50 m od zdroje je zakázáno provádět činnosti, které mohou negativně ovlivnit jeho chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti stejně jako zdravotní nezávadnost, zásoby a vydatnost. Tyto činnosti a termín jejich ukončení v návaznosti na místní geologické podmínky stanoví příslušná vyhláška ministerstva zdravotnictví, kterou se v dané oblasti stanoví konkrétní ochranné pásmo³².

Zmíněná opatření zajistí na své náklady uživatel zdroje. Vlastník nemovitosti je povinen provedení těchto opatření umožnit. Nemá-li zdroj uživatele, opatření zajistí a náklady hradí ministerstvo zdravotnictví.

Ochranné pásmo I. stupně je evidováno katastrálním úřadem v katastru nemovitostí podle grafických a písemných podkladů³³ předložených ministerstvem.

Ochranné pásmo II. stupně je upraveno v ustanovení § 23 a následujících. Stanoví se k ochraně zřidelní struktury zdroje, popřípadě jejího infiltračního území či jeho části nebo infiltračního území zdroje či jeho části. Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje peloidu se stanoví zejména k ochraně jeho hydraulických poměrů. V rámci ochranného pásma II. stupně je možné vymezit dílčí pásma s rozdílným stupněm ochrany.

³² Například vyhláška č. 174/2011 Sb., o stanovení ochranných pásem přírodních léčivých zdrojů minerální vody v Louce u Mariánských Lázní, Mnichově u Mariánských Lázní a Pramenech a ochranných pásem zdrojů přírodních minerálních vod v Nové Vsi u Sokolova, Louce u Mariánských Lázní, Mnichově u Mariánských Lázní a Pramenech a o vymezení konkrétních ochranných opatření (vyhláška o ochranných pásmech zdrojů Nová Ves - Louka - Mnichov).

³³ Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů (katastrální vyhláška).

V ochranném pásmu II. stupně je zakázáno provádět činnosti, jež mohou negativně ovlivnit chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti zdroje, jeho zdravotní nezávadnost, zásoby a vydatnost. Tyto činnosti a termín jejich ukončení v návaznosti na místní geologické podmínky stanoví příslušná vyhláška ministerstva zdravotnictví, kterou se definuje konkrétní ochranné pásmo v daném místě.

Při stanovení hranic ochranného pásma se podle ustanovení § 24 lázeňského zákona přihlíží k hranicím jednotlivých parcel podle katastru nemovitostí, případně k přirozeným a umělým hranicím v terénu. Hranice ochranného pásma I. stupně se na přístupových komunikacích vedoucích ke zdroji nebo na jiných vhodných místech označí tabulkami se státním znakem a s nápisem „Ochranné pásmo I. stupně přírodních léčivých zdrojů“ nebo „Ochranné pásmo I. stupně zdroje přírodní minerální vody“. Je-li ministerstvem zdravotnictví stanoven zákaz vstupu, pak tabulka obsahuje též nápis „Nepovolaným vstup zakázán“.

Pásmo fyzické ochrany zdroje se označí tabulkami s nápisem „Pásmo fyzické ochrany přírodního léčivého zdroje“ nebo „Pásmo fyzické ochrany zdroje přírodní minerální vody“. Je-li ministerstvem zdravotnictví stanoven zákaz vstupu, pak tabulka obsahuje rovněž nápis „Nepovolaným vstup zakázán“.

Vyhláška ministerstva zdravotnictví o stanovení příslušného ochranného pásma může dále stanovit, že ochranné pásmo I. stupně a pásmo fyzické ochrany zdroje se oplotí.

Hranice ochranného pásma II. stupně se označí jen v nezbytně nutných případech, například v místech křížení hranice ochranného pásma s komunikací, a to rovněž stanoví-li tak vyhláška ministerstva zdravotnictví, kterou se vymezují konkrétní ochranná pásma.

Označení hranic ochranných pásem v terénu, případně oplocení, provede na své náklady uživatel zdroje. Pokud není uživatel zdroje určen, hradí náklady na jejich označení ministerstvo zdravotnictví. Hranice ochranných pásem jsou vyznačeny také v územně plánovací dokumentaci.

3.1.7 Přírodní léčebné lázně a lázeňská místa

3.1.7.1 Přírodní léčebné lázně

Dle ustanovení § 25 lázeňského zákona lze za přírodní léčebné lázně stanovit soubor zdravotnických a jiných zařízení, která mají sloužit k poskytování lázeňské péče na území, kde stav životního prostředí odpovídá požadavkům lázeňské péče, pokud se na tomto území nebo v jeho blízkosti nachází přírodní léčivý zdroj či území disponuje klimatickými podmínkami příznivými k léčení. Požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní jsou stanoveny vyhláškou o zdrojích a lázních. Za území s klimatickými podmínkami nejsou považovány podzemní prostory.

Přírodní léčebné lázně stanovuje ministerstvo zdravotnictví vyhláškou z vlastního podnětu, na návrh obce, na jejímž území mají být přírodní léčebné lázně, nebo na návrh fyzické či právnické osoby, která hodlá využívat místní přírodní léčivé zdroje či klimatické podmínky příznivé k léčení a k poskytování lázeňské péče. Stanovení přírodních léčebných lázní ministerstvo vyhláškou zruší, pokud důvody pro jejich stanovení zanikly.

Návrh na stanovení přírodních léčebných lázní obsahuje:

- a) údaje z katastru nemovitostí o pozemcích a údaje o dalších nemovitostech, které vymezují území léčebných lázní,
- b) odborný posudek o stavu životního prostředí,
- c) údaje o přírodních léčivých zdrojích navrhovaných k využití v přírodních léčebných lázních, u přírodních léčebných lázní využívajících klimatické podmínky příznivé k léčení podrobný popis bioklimatických podmínek a odborný posudek o léčivých účincích klimatických podmínek na lidské zdraví a o jejich využitelnosti pro klimatickou lázeňskou léčbu,
- d) údaje o zdravotnických a jiných zařízeních a objektech potřebných k poskytování lázeňské péče,
- e) indikační zaměření přírodních léčebných lázní v návaznosti na charakter využívaného přírodního léčivého zdroje a klimatických podmínek příznivých k léčení včetně odůvodnění indikačního zaměření,
- f) návrh statutu lázeňského místa, pokud si ho ministerstvo zdravotnictví vyžádá.

Ministerstvo návrh na stanovení přírodních léčebných lázní projedná se správními úřady dotčenými podle zvláštních právních předpisů a s obcí, na jejímž území mají být přírodní léčebné lázně stanoveny. Správní úřady a obec jsou povinny sdělit své stanovisko do 60 dnů ode dne obdržení výzvy k jeho sdělení. Pokud v této lhůtě svá stanoviska ministerstvu nesdělí, má se za to, že k návrhu nemají připomínky.

Ustanovení § 27 lázeňského zákona se zmiňuje o klimatických podmínkách přírodních léčebných lázní. Zdravotnická zařízení, která poskytují lázeňskou péči³⁴,

³⁴ Do 31.3.2012 zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Od 1. dubna 2012 nabývá účinnosti zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních

jsou povinna na základě průběžně prováděných klimatických měření každých 5 let předložit ministerstvu zdravotnictví zprávu o stavu klimatických podmínek v místě přírodních léčebných lázní. V případě přírodních léčebných lázní využívajících k léčení příznivé klimatické podmínky musí zpráva obsahovat i zhodnocení další využitelnosti těchto podmínek pro klimatickou lázeňskou léčbu. Pokud je v přírodních léčebných lázních více zdravotnických zařízení poskytujících lázeňskou péči, mohou se dohodnout o předložení společné zprávy.

3.1.7.2 Lázeňské místo

Za lázeňské místo lze stanovit území obce, jeho část, anebo území více obcí, popřípadě jejich částí, v němž se nacházejí přírodní léčebné lázně. Režim ochrany lázeňského místa je určen statutem lázeňského místa. Lázeňské místo a jeho statut stanovuje vláda nařízením. Lázeňské místo a statut lázeňského místa vláda nařízením opět zruší, pokud důvody pro jeho stanovení zanikly.

Lázeňský statut zejména vymezuje vnitřní i vnější území lázeňského místa. V zájmu ochrany léčebného režimu a zachování, popřípadě vytvoření lázeňského prostředí, stanovuje omezení související s výstavbou a rozvojem lázeňského místa. Dále určuje činnosti, které se v lázeňském místě omezují nebo zakazují a zařízení, jež se v něm nesmí zřizovat.

Obce, na jejichž území bylo stanoveno lázeňské místo, jsou povinny dbát na dodržování opatření uložených v lázeňském místě lázeňským statutem; za tímto účelem

službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), který zruší tyto zákony a předmětná problematika bude upravena tímto zákonem.

zřizují podle zvláštního právního předpisu lázeňskou komisi³⁵ (k této problematice více viz další kapitoly).

Návrh na stanovení lázeňského místa a návrh statutu lázeňského místa podává ministerstvu zdravotnictví obec nebo společně více obcí, v jejichž územním obvodu jsou nebo mají být stanoveny přírodní léčebné lázně. Návrh na stanovení lázeňského místa musí obsahovat údaje o přírodních léčebných lázních, jejich přírodním léčivém zdroji nebo klimatických podmínkách příznivých k léčení, údaje o stavu životního prostředí, podmínky pro využití zařízení přírodních léčebných lázní a podmínky pro jejich rozvoj.

Vnitřní území lázeňského místa zahrnuje ucelenou část území, v níž jsou soustředěna zařízení sloužící bezprostředně lázeňskému provozu. Hranice vnitřního území lázeňského místa se označí zejména na přístupových komunikacích. Hranice celého lázeňského místa se určí jen v nezbytně nutných případech.

Označení hranic provede na své náklady obec. Vnitřní území lázeňského místa se eviduje v katastru nemovitostí podle ministerstvem zdravotnictví předložených grafických a písemných podkladů. Hranice vnitřního území lázeňského místa a hranice lázeňského místa je vyznačena také v územně plánovací dokumentaci.

V souladu s ustanovením § 31 lázeňského zákona se lázeňské místo označuje názvem obce, na jejímž území byly přírodní léčebné lázně stanoveny jako první. Pokud byly přírodní léčebné lázně stanoveny na území více obcí současně, označuje se lázeňské místo názvem obce, na jejímž území se nachází převažující část přírodních léčebných lázní.

³⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (obecní zřízení).

V názvu obce je možné použít označení „lázně“ pouze pokud bylo na jejím území nebo jeho části stanoveno lázeňské místo. Pokud bylo lázeňské místo stanoveno na území více obcí, lze označení „lázně“ užit v názvu obce, jejíž název je užit v označení lázeňského místa.

3.1.8 Vlastníci dotčených nemovitostí

Vlastníci nemovitostí jsou povinni umožnit oprávněným osobám³⁶ vstup na pozemky, do staveb a objektů, které nejsou nemovitostmi, a to zejména za účelem získání potřebných údajů. Rovněž jsou povinni strpět na svých nemovitostech umístování značek vyznačujících hranice ochranných pásem, lázeňského místa a vnitřního území lázeňského místa.

Omezení vlastnických práv je zakotveno v ustanovení § 33 lázeňského zákona s tím, že vlastnická práva k nemovitostem lze omezit nebo nemovitosti vyvlastnit pouze ve veřejném zájmu. Tím se pro tyto účely rozumí zájem na vyhledávání a využití zdroje k léčebným účelům, na ochraně zdrojů z důvodu zachování jejich kvalitativních a kvantitativních vlastností a zdravotní nezávadnosti. Pokud vlastník nemovitosti brání vyhledávání přírodního léčivého zdroje, lze vlastnická práva k nemovitosti omezit. Pokud brání využívání nebo ochraně přírodního léčivého zdroje a ochraně zdroje přírodní minerální vody, lze vlastnická práva omezit nebo nemovitost vyvlastnit.

Řízení o vyvlastnění se provádí na základě žádosti ministerstva zdravotnictví. Náhradu za vyvlastnění stanoví podle zvláštního právního předpisu³⁷ příslušný vyvlastňovací úřad. Vlastníkům nemovitostí a osobám, jimž

³⁶ § 39 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon.

³⁷ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).

vznikne újma v důsledku omezení dosavadního užívání nemovitosti nebo ukončení činnosti v souvislosti s opatřeními podle lázeňského zákona, náleží finanční náhrada této újmy, kterou je povinen uhradit uživatel zdroje. Pokud není určen uživatel zdroje, poskytne finanční náhradu ministerstvo zdravotnictví. Nedojde-li k dohodě o náhradě újmy, rozhodne o její výši soud.

3.1.9 Výkon státní správy ve věcech zdrojů, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst a oprávnění zaměstnanců ministerstva zdravotnictví a jiných pověřených osob

V souladu s ustanovením § 35 lázeňského zákona je ministerstvo zdravotnictví ústředním úřadem státní správy pro vyhledávání, ochranu, využívání a další rozvoj zdrojů, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst a pro výkon dozoru.

Ministerstvo:

- a) vykonává dozor³⁸ nad dodržováním stanovených opatření a povinností,
- b) zabezpečuje náležitosti za účelem osvědčení a využívání přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod, území s klimatickými podmínkami příznivými k léčení, přírodních léčebných lázní, lázeňských míst a stanovení ochranných pásem,
- c) vydává certifikáty pro přírodní minerální vody ze zdrojů, kterým bylo vydáno osvědčení podle tohoto zákona, a to pro potřeby posuzování minerálních vod mimo území České republiky, a certifikáty pro přírodní minerální vody ze zdrojů mimo území České republiky pro potřeby

³⁸ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

jejich dovozu, pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak,
d) spravuje informační systém,
e) předkládá katastrálnímu úřadu grafické a písemné podklady³⁹ pro potřeby evidence ochranného pásma I. stupně a vnitřního území lázeňského místa,
f) koncepčně řeší další rozvoj přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod a přírodních léčebných lázní,
g) zřizuje jako příspěvkovou organizaci Referenční laboratoř přírodních léčivých zdrojů.

Nad dodržováním opatření a povinností podle lázeňského zákona v souvislosti se zdroji přírodní minerální vody, jejichž výtěžkem je minerální voda s obsahem rozpuštěných pevných látek nižším než 1 g/l nebo rozpuštěného oxidu uhličitého nižším než 1 g/l (dále jen „neuhličitá voda“) a jejichž ochranná pásma se nepřekrývají s ochrannými pásmy ostatních zdrojů osvědčených podle lázeňského zákona, vykonává dozor vodoprávní úřad⁴⁰.

Oprávnění zaměstnanců ministerstva zdravotnictví a jiných pověřených osob jsou zakotvena v § 39 lázeňského zákona. Zaměstnanci ministerstva pověřeni plněním úkolů dozoru nad dodržováním opatření při využívání zdrojů v ochranných pásmech a na území lázeňských míst jsou oprávněni:

a) vstupovat na cizí pozemky, do cizích staveb a do cizích objektů a zařízení s vědomím jejich vlastníků nebo uživatelů, pokud k tomu není třeba povolení podle

³⁹ Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů (katastrální vyhláška).

⁴⁰ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

zvláštních právních předpisů, a provádět při tom potřebná šetření včetně odběru vzorků,

b) žádat údaje a doklady potřebné pro výkon dozoru,

c) nařídit odstranění zjištěných závad.

Oprávnění podle uvedeného písm. a) mají též zaměstnanci Referenční laboratoře přírodních léčivých zdrojů a osoby pověřené ministerstvem k provádění vyhledávání a průzkumu přirozeně se vyskytujících zdrojů minerálních vod.

3.1.10 Vývoz a dovoz přírodních minerálních vod

Pro potřeby vývozu přírodní minerální vody z osvědčených zdrojů vydá ministerstvo zdravotnictví na základě žádosti vývozce certifikát, jímž pro potřeby vývozu do členských států Evropské unie potvrdí, že tento výtěžek splňuje požadavky právních předpisů Evropského společenství kladené na přírodní minerální vodu, popřípadě při vývozu do ostatních zemí, že výtěžek je přírodní minerální vodou.

Na základě žádosti dovozce přírodní minerální vody může ministerstvo vydat certifikát pro potřeby dovozu přírodní minerální vody. Osvědčuje jím, že výtěžek získaný ze zdroje v zemi, která není členským státem Evropské unie, je přírodní minerální vodou, a to za předpokladu, že příslušný orgán této země uznal (osvědčil) tento výtěžek za přírodní minerální vodu a že z tohoto uznání (osvědčení) je patrné, že voda splňuje požadavky právních předpisů Evropského společenství kladené na výtěžky ze zdroje přírodní minerální vody. Ministerstvo zdravotnictví je oprávněno vydat tento certifikát nejdéle na dobu 5 let. Náležitosti žádostí o certifikáty může ministerstvo dle lázeňského zákona stanovit vyhláškou, nicméně

v současné době žádná vyhláška, která by toto upravovala, vydána není.

Je nutné uvést, že zmíněné certifikáty se netýkají náležitostí přírodní minerální vody jako potraviny vymezené zvláštními právními předpisy⁴¹. Není také nijak dotčena působnost jiných orgánů České republiky vydat osvědčení nebo jiné vyjádření o tom, že přírodní minerální voda jako potravina⁴² splňuje požadavky právních předpisů České republiky či Evropského společenství, anebo pozastavit či zakázat vývoz a dovoz přírodní minerální vody jako potraviny⁴³.

3.1.11 Vydávání závazných stanovisek k některým činnostem

Významné ustanovení dotýkající se ochrany jednotlivých zdrojů před činnostmi, které by je mohly negativně ovlivňovat, představuje ustanovení § 37 lázeňského zákona upravující vydávání závazných stanovisek k některým činnostem.

V ochranných pásmech a na území lázeňského místa je ministerstvo zdravotnictví dotčeným orgánem pro oblast pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace a v otázkách územního řízení⁴⁴. V ochranném

⁴¹ Například zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy, ve znění pozdějšího předpisu.

⁴² Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

pásmu zdroje a na území lázeňského místa nelze bez závazného stanoviska ministerstva:

- a) schválit plán hlavních povodí, plány oblastí povodí a plány rozvoje vodovodů a kanalizací,
- b) povolit hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, pokud je spojena se zásahem do pozemku,
- c) vydat povolení k provedení trhacích prací,
- d) vydat rozhodnutí o pozemkových úpravách a vydat pozemky v rámci náhradních restitucí,
- e) vydat povolení k nakládání s podzemními vodami,
- f) vydat povolení k nakládání s povrchovými vodami, povolení k vodním dílům a k některým činnostem a udělit souhlas vodoprávním úřadem,
- g) schválit lesní hospodářské plány a předat lesní hospodářské osnovy.

V ochranném pásmu zdroje a na území lázeňského místa nelze dále bez závazného stanoviska ministerstva zdravotnictví, pokud bylo uplatněno ve lhůtě stanovené zvláštním právním předpisem, vydat územní rozhodnutí, územní souhlas, stavební povolení, souhlas stavebního úřadu s ohlášenou stavbou, kolaudační souhlas, rozhodnutí o změně užívání stavby, povolení k odstranění stavby, terénních úprav a zařízení nebo nařízení odstranění stavby, terénních úprav a zařízení pro:

- a) stavby, změny staveb, terénní úpravy, zařízení a údržby staveb ve vnitřním území lázeňského místa a v ochranném pásmu I. stupně, s výjimkou stavebních úprav, při nichž se zachovává vnější půdorysné a výškové ohraničení stavby a zároveň nedochází ke změně v užívání stavby,
- b) stavby, změny staveb, terénní úpravy, zařízení a údržby staveb ve vnějším území lázeňského místa a v ochranném pásmu II. stupně, s výjimkou těch, které jsou v souladu s územně plánovací dokumentací a které zároveň:

1. nevyžadují rozhodnutí o umístění stavby ani územní souhlas,
2. nevyžadují stavební povolení ani ohlášení,
3. vyžadují ohlášení,
4. mají charakter staveb pro bydlení, staveb pro rekreaci, staveb pro shromažďování většího počtu osob, staveb pro obchod, staveb ubytovacích zařízení, staveb škol, předškolních, školských a tělovýchovných zařízení a současně nezasahují do hloubky více než 6 metrů pod úroveň terénu,
5. mají charakter liniových staveb a současně nezasahují do hloubky více než 2 metry pod úroveň terénu,

c) stavby pro rekreaci a zřízení rekreační oblasti na území lázeňského místa.

V ochranných pásmech nelze bez závazného stanoviska ministerstva zdravotnictví rovněž provádět geologické práce spojené se zásahem do pozemku.

Souhlas ministerstva dle lázeňského zákona vydávaný pro řízení o vydání stavebního povolení a rovněž některá závazná stanoviska je možné nahradit postupem v řízení o vydání integrovaného povolení podle zákona o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

Dle ustanovení § 38 lázeňského zákona mohou ministerstvo a vodoprávní úřad vázat závazné stanovisko na splnění jimi určených podmínek k ochraně zájmů stanovených lázeňským zákonem.

3.1.12 Referenční laboratoř přírodních léčivých zdrojů

Referenční laboratoř přírodních léčivých zdrojů je zřizována jako příspěvková organizace ministerstva zdravotnictví. Dle ustanovení § 40 odst. 1 lázeňského zákona zabezpečuje podklady pro vydání osvědčení o zdroji, kontrolu kvality a stability užívaných zdrojů včetně kontroly kvality výtěžků z těchto zdrojů a nakládání s nimi, a rovněž posudkovou a poradenskou činnost v oblasti zdrojů. Dále sleduje vlivy antropogenní činnosti na přírodní zdroje a spolupracuje při odhalování příčin a odstraňování následků havarijních situací v ochranných pásmech zdrojů. Sleduje nové poznatky a samostatně rozvíjí poznání oboru, vyvíjí a zavádí nové pracovní metody, odborně spolupůsobí při zabezpečování správné laboratorní praxe pracovníků uživatele zdroje pověřených průběžnou kontrolou kvality zdrojů, provádí na vyžádání další odborné úkony v rozsahu své působnosti a plní ostatní úkoly z pověření ministerstva zdravotnictví.

3.1.13 Pokuty a předběžná opatření

V souladu s ustanovením § 41 lázeňského zákona může ministerstvo zdravotnictví uložit pokutu až do výše 5 000 000 Kč tomu, kdo

- a) nesplní oznamovací povinnost podle § 8 ⁴⁵,
- b) využívá zdroj bez povolení ministerstva nebo jej využívá v rozporu s tímto povolením,
- c) nesplní povinnost uživatele zdroje,

⁴⁵ Ustanovení § 8 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Právnícká nebo fyzická osoba, která při své vyhledávací, průzkumné, stavební a jiné činnosti zjistí výskyt podzemní vody se známkami zvýšené teploty, mineralizace nebo obsahu oxidu uhličitého, plynu nebo peloidu, je povinna tuto skutečnost oznámit ministerstvu nejpozději do 15 dnů ode dne zjištění“.

- d) nesplní povinnost stanovenou zdravotnickému zařízení poskytujícímu lázeňskou péči uvedenou v § 27⁴⁶,
- e) vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu zdroje,
- f) vykonává činnost zakázanou v lázeňském místě,
- g) neumožní výkon dozoru nad dodržováním opatření v ochranném pásmu zdroje nebo na území lázeňského místa,
- h) ztěžuje vyhledávání a průzkum přirozeně se vyskytující minerální vody, plynu nebo peloidu,
- i) neodstraní ve stanovené lhůtě nedostatky, k jejichž odstranění byl ministerstvem nebo osobou pověřenou podle § 39 vyzván.

Další kompetence náleží vodoprávnímu úřadu a obci v přenesené působnosti.

Vodoprávní úřad může uložit pokutu až do výše 3 000 000 Kč tomu, kdo

- a) nesplní povinnost uživatele zdroje, jehož výtěžkem je neuhličitá voda,
- b) vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu zdroje uvedeného v písmenu a),
- c) neumožní výkon dozoru nad dodržováním opatření v ochranném pásmu zdroje uvedeného v písmenu a),
- d) neodstraní ve stanovené lhůtě nedostatky, k jejichž odstranění byl vodoprávním úřadem podle § 39 vyzván.

Obec může v přenesené působnosti uložit pokutu až do výše 100 000 Kč právnické osobě nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, která úmyslně zničí, poškodí, neoprávněně přemístí nebo odstraní značku nebo tabulku,

⁴⁶ Ustanovení § 27 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Zdravotnická zařízení, která poskytují lázeňskou péči, jsou povinna na základě průběžně prováděných klimatických měření každých 5 let předložit ministerstvu zprávu o stavu klimatických podmínek v místě přírodních léčebných lázní. V případě přírodních léčebných lázní využívajících klimatické podmínky příznivé k léčení musí zpráva obsahovat i zhodnocení další využitelnosti těchto podmínek pro klimatickou lázeňskou léčbu. Pokud je v přírodních léčebných lázních více zdravotnických zařízení poskytujících lázeňskou péči, mohou se dohodnout o předložení společné zprávy.“

kteřá v terénu vyznačuje hranice ochranného pásma zdroje nebo území lázeňského místa.

Při stanovení výše pokuty přihlíží ministerstvo, vodoprávní úřad a obec k závažnosti protiprávního jednání, míře ohrožení zdroje, prostředí přírodních léčebných lázní a k rozsahu škodlivých následků, pokud k nim došlo.

V souvislosti s přijetím lázeňského zákona byl také novelizován přestupkový zákon, do kterého bylo vloženo ustanovení § 29a s názvem: *Přestupky na úseku vyhledávání, ochrany, využívání a dalšího rozvoje přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod a lázeňských míst*⁴⁷.

Dle ustanovení § 42 může ministerstvo zdravotnictví rozhodnutím vydat předběžné opatření k ochraně přírodních zdrojů minerálních vod, peloidů a plynů nebo k ochraně přírodních léčebných lázní před vznikem případných škod, a to v době před vydáním osvědčení nebo před stanovením statutu lázeňského místa. Předběžné opatření lze vydat jen na dobu nezbytně nutnou k zabezpečení ochrany, nejdéle na dobu 2 let.

⁴⁷ Ustanovení § 29a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích: Přestupky na úseku vyhledávání, ochrany, využívání a dalšího rozvoje přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod a lázeňských míst
Přestupku podle tohoto zákona se dopustí ten, kdo:

- a) nedodrží omezení nebo zákaz stanovený na ochranu přírodního léčivého zdroje, zdroje přírodní minerální vody, přírodních léčebných lázní nebo lázeňského místa,
- b) nesplní oznamovací povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- c) vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu přírodního léčivého zdroje a zdroje přírodní minerální vody,
- d) vykonává činnost zakázanou ve vnitřním území lázeňského místa,
- e) úmyslně zničí nebo poškodí nebo neoprávněně přemístí nebo odstraní značku vyznačující hranice nebo oplocení ochranného pásma přírodního léčivého zdroje, zdroje přírodní minerální vody nebo území lázeňského místa,
- f) ztěžuje plnění úkolů dozoru nad dodržováním opatření na území lázeňského místa,
- g) ztěžuje plnění úkolů při vyhledávání a průzkumu přirozeně se vyskytujících zdrojů minerálních vod, plynů, peloidů a dozoru nad dodržováním opatření v ochranném pásmu přírodního léčivého zdroje a zdroje přírodní minerální vody.

Za uvedené přestupky lze uložit pokutu do výše 50 000 Kč.

3.1.14 Vztah lázeňského zákona k některým dalším zákonům

Na výtěžek, kterým je minerální voda z přírodního léčivého zdroje, pokud vlastnosti tohoto výtěžku umožňují jeho použití jako potraviny k výrobě balených přírodních minerálních vod, se vztahují zvláštní právní předpisy⁴⁸, pokud lázeňský zákon nestanoví jinak.

Na postup podle lázeňského zákona se vztahuje správní řád⁴⁹ s tím, že jeho použití je vyloučeno na postup uvedený v § 18 odst. 2 a 3 tohoto zákona⁵⁰.

Lázeňský zákon se nevztahuje na minerální vody, plyny a peloidy nacházející se na pozemcích určených pro obranu státu podle zvláštního právního předpisu⁵¹ s výjimkou těch, které se nacházejí na pozemcích vojenského újezdu Hradiště.

Dle přechodných ustanovení se přírodní léčivé zdroje, zdroje přírodních minerálních vod stolních, přírodní léčebné lázně a lázeňská místa prohlášená podle dříve platných právních předpisů považují za přírodní léčivé zdroje, zdroje přírodních minerálních vod, přírodní léčebné lázně a lázeňská místa osvědčené nebo stanovené podle lázeňského zákona.

⁴⁸ Například zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy, ve znění pozdějšího předpisu.

⁴⁹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Ustanovení § 18 odst. 2 a 3 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: Uživatel, který obdržel povolení ministerstva k využívání přírodního léčivého zdroje jako první, je současně správcem tohoto zdroje. Správce přírodního léčivého zdroje plní povinnosti vyplývající z § 10 až 17 lázeňského zákona v rozsahu určeném ministerstvem. Ministerstvo může určit správcem přírodního léčivého zdroje jiného uživatele, pokud jeho původní správce o to požádá nebo neplní náležitě povinnosti uživatele nebo správce přírodního léčivého zdroje. V lázeňském místě s větším počtem zdravotnických zařízení lázeňské péče využívajících přírodní léčivý zdroj v tomto místě může ministerstvo určit správcem tohoto zdroje osobu, která není uživatelem tohoto zdroje.

⁵¹ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ochranná pásma a prozatímní ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod stolních stanovená podle dosavadních právních předpisů se považují za ochranná pásma stanovená podle lázeňského zákona s tím, že ochranná pásma zdroje II. a III. stupně se považují za ochranné pásmo II. stupně.

Lázeňská místa, lázeňské statuty a prozatímní opatření k ochraně lázeňských míst vydané podle dosavadních právních předpisů se považují za lázeňská místa a lázeňské statuty vydané podle lázeňského zákona. Dosavadní názvy obcí nebo jejich částí, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst zůstávají zákonem nedotčeny.

Druhá a třetí část lázeňského zákona provádějí změny živnostenského a přestupkového zákona, které si přijetí lázeňského zákona vyžádalo.

Část čtvrtá lázeňského zákona obsahuje změnu zákona o péči o zdraví lidu, ve kterém došlo ke zrušení ustanovení § 43 až 51. Ta do té doby upravovala problematiku zdrojů a lázní.

ČÁST II. - APLIKACE LÁZEŇSKÉHO ZÁKONA

V PRAXI

4. Vybraná ustanovení lázeňského zákona v praxi

Pravděpodobně z důvodu úzkého zaměření lázeňského zákona a velmi specifického prostředí, ve kterém je aplikován, k němu není vydán žádný komentář ani jiná odborná právnícká literatura. Výklad jednotlivých ustanovení je tak někdy velice složitý a není publikace, o kterou by bylo možné se opřít.

Následující část práce proto podává výklad o některých ustanoveních lázeňského zákona, která představují faktický výkladový problém či která jsou něčím zajímavá a stojí za hlubší rozebrání.

4.1 Ustanovení § 3 odst. 2 lázeňského zákona

K účelům lázeňské péče lze využívat pouze ty zdroje minerální vody, plynu nebo peloidu, o nichž je vydáno osvědčení, že jsou přírodním léčivým zdrojem podle tohoto zákona.

Jak již bylo uvedeno, osvědčení o tom, že zdroj minerální vody, plynu nebo peloidu je přírodním léčivým zdrojem vydá ministerstvo zdravotnictví, pokud ověří, že zdroj splňuje chemické, fyzikální a mikrobiologické požadavky stanovené lázeňským zákonem a vyhláškou o zdrojích a lázních.

Je nutné uvést, že celá problematika přírodních léčivých zdrojů není upravena právem Evropské Unie.

Postupujeme-li tedy pouze podle české právní úpravy, lze osvědčení o přírodním léčivém zdroji vydat o zdroji pocházejícím z území České republiky. Pouze takový zdroj lze tedy následně využívat k účelům lázeňské péče.

V případě dovozu jiného přírodního zdroje ze zahraničí není možné tento zdroj osvědčit a tedy ani použít pro účely lázeňské péče, byť by splňoval veškerá kritéria stanovená pro hodnocení přírodních léčivých zdrojů lázeňským zákonem a vyhláškou o zdrojích a lázních. Dovozce je oprávněn distribuovat takový zdroj, resp. jeho výtěžek na našem území pouze pro jiné účely - například pro wellness procedury, použití ve zdravotnických zařízeních rehabilitační péče a podobně. Ve zdravotnických zařízeních lázeňské péče pro účely poskytování lázeňských procedur jej však není možné za současné právní úpravy použít.

4.2 Ustanovení § 4 odst. 1 a 2 lázeňského zákona

Přírodní léčivý zdroj podle § 2 odst. 1 a zdroj přírodní minerální vody podle § 2 odst. 2 nejsou součástí ani příslušenstvím pozemků a nejsou předmětem vlastnictví.

Výtěžek ze zdroje se stane předmětem vlastnictví, jakmile jej osoba, která má podle tohoto zákona povolení k využívání zdroje, odejme ze zdroje.

Pojem výtěžek není v současné právní úpravě definován. Pokud tedy budeme vycházet ze znění tohoto ustanovení, můžeme si říci, že zdroj je zdrojem do okamžiku, kdy do něj zasáhne člověk. Ve chvíli, kdy odebere část ze zdroje, již nakládá s výtěžkem a dle znění daného ustanovení tedy i se svým vlastnictvím. Je diskutabilní, zda za dané situace může stát jakkoli regulovat a kontrolovat následné nakládání s výtěžkem. Cílem státu je, aby se přírodní

léčivé zdroje nestaly například obchodním artiklem. Proto je žádoucí, aby měl k dispozici jisté kontrolní nástroje a mechanismy pro určení, jak může dotyčný subjekt s výtěžkem nakládat. V úvahu přichází rovněž určité přeformulování ustanovení o vlastnictví výtěžku či o jeho vypuštění.

4.3 Ustanovení § 5 odst. 2 lázeňského zákona

Při ověřování předpokládaného zdroje ministerstvo zdravotnictví posuzuje jeho složení, vlastnosti, vhodnost a možnost jeho využití, jakož i podmínky k zabezpečení jeho ochrany. Pokud při ověřování zjistí, že předpokládaný zdroj nesplňuje všechny požadavky a vlastnosti týkající se vhodnosti jeho využití k léčebným účelům nebo u minerální vody vhodnosti jejího použití ke spotřebě jako potravinu, rozhodnutím návrh na vydání osvědčení zamítne.

Jako diskutabilní se může ukázat otázka určení možnosti využití a podmínek k zabezpečení ochrany zdroje v situaci, kdy se v jedné zřidelní struktuře vyskytují dva zdroje a dva zájemci o jejich čerpání.

Konkrétně je nutné zabývat se otázkou, zda zkoumání možnosti využití a podmínek k zabezpečení ochrany zdroje znamená zkoumání a posuzování pouze tohoto jednoho zdroje, či zda jde o posuzování i druhého zdroje, protože se nedá předvídat, jak propojená zřidelní struktura zareaguje ve chvíli, kdy dojde k čerpání z obou vrtů najednou.

Není jednoznačné, zda problematika možného ovlivnění je předmětem řízení o osvědčení zdroje a souvisí tedy s možností využití zdroje a s jeho ochranou, či je až otázkou navazujícího řízení o povolení k využívání. V souladu s ustanovením § 12 odst. 1 lázeňského zákona

se totiž při posuzování žádosti o vydání povolení k využívání zdroje hodnotí zejména, zda navržené využití odpovídá charakteru a kapacitě zdroje a zda žadatel je schopen zajistit jeho dlouhodobé využívání v požadované kvalitě a má praktické zkušenosti s využíváním zdrojů.

Pokud bychom přistoupili na možnost, že jde až o navazujícího řízení o povolení k využívání, je nutné zabývat se otázkou, jak následně přistoupit k již osvědčenému zdroji, u kterého se prokáže, že jej není možné využívat. V takovém případě by bylo nutné zahájit řízení o zrušení osvědčení, protože je třeba brát v úvahu, že o osvědčené zdroje bez uživatele se ze zákona stará stát a není reálné z veřejných prostředků zajistit správu všech zdrojů bez uživatele.

Pokud bychom se přiklonili k variantě, že není možné osvědčit zdroj do doby než je jasné, že je možné jej i bez následného ovlivnění struktury užívat, je nutné nezapomínat na fakt, že oblast stáčení minerálních vod nebo poskytování lázeňské péče je značně konkurenčním prostředím. K vyloučení vzájemného ovlivnění obou zdrojů je nutné provést poloprovodní hydrodynamickou čerpací zkoušku, která prokáže, že současným čerpáním nemůže dojít k negativnímu ovlivnění zdrojů. K provedení zkoušky a vyhodnocení jejích výsledků je zapotřebí spolupráce dotčených subjektů, zejména co se týče sledování a měření daných ukazatelů na obou zdrojích. Může však dojít k tomu, že jeden ze subjektů (například ten, který je v lokalitě prvním uživatelem) se může snažit všemožnými způsoby zabránit, či alespoň zpozdit přístup konkurence ke druhému zdroji. Jedním z takových způsobů by mohlo být například podání žaloby k příslušnému soudu ve věci navržené zkoušky s návrhem na přiznání odkladného účinku této žalobě. Soud posoudí situaci tak, že provedením čerpacích zkoušek

by této společnosti mohla vzniknout nenahraditelná újma v podobě ohrožení vydatnosti a charakteristiky vrtu a čerpací zkoušku pozastaví. Tím dojde k zablokování celé situace, jelikož zkoušku není možné dokončit. Není tedy možné posoudit, zda by k ovlivnění skutečně mohlo či nemohlo dojít a nelze v dané věci podnikat žádné další kroky.

V případě, kdy je ovlivnění struktury sporné, mohou průzkumné zkoušky možného ovlivnění za takovéto účasti soudů trvat i roky. Tato situace rozhodně není žádoucí a bylo by zapotřebí, aby stát měl v tomto ohledu určité nástroje k nastolení vzájemných vztahů v dané zřidelní struktuře. V současné době je ministerstvo zdravotnictví v souladu s lázeňským zákonem zodpovědné za to, aby využívání přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod bylo šetrné a bylo v souladu s koncepčním rozvojem zdrojů. Případné zablokování situace ve zřidelní struktuře, kde není možné dosáhnout dohody jednotlivých subjektů, odporuje šetrnému a koncepčnímu využívání zdrojů, ale přímé konkrétní nástroje ministerstvo zdravotnictví dle současné právní úpravy nemá. Jako sporné by se mohlo zdát například i použití ustanovení § 41 odst. 1 písm. h) lázeňského zákona, které zakotvuje právo ministerstva uložit pokutu až do výše pěti milionů korun tomu, kdo ztěžuje vyhledávání a průzkum přirozeně se vyskytující minerální vody, plynu nebo peloidu. V daném případě se však bude velice těžko prokazovat, nakolik jde o ztěžování vyhledávání a průzkumu zdrojů a na kolik jde o oprávněné chránění svých zájmů, které zahrnuje rovněž právo obrátit se na soud. Hranice mezi těmito pojmy bude v konkrétním případě vždy velice tenká.

4.4 Ustanovení § 5 odst. 5 lázeňského zákona

Účastníkem řízení o vydání osvědčení je navrhovatel a dále osoby, které mají vlastnické právo k nemovitostem, na kterých nebo pod nimiž se předpokládáný zdroj nachází a které mají být využíváním předpokládaného zdroje přímo dotčeny, jakož i osoby, které k takovýmto nemovitostem vykonávají správu podle zvláštních právních předpisů.

Na základě předchozího výkladu k ustanovení § 5 odst. 2 by bylo vhodné jako účastníky řízení vymezit oproti stávající úpravě i osoby, které mají povolení k využívání zdrojů ve stejné zřídelní struktuře nebo ložisku ve smyslu ustanovení § 27 odst. 2 správního řádu⁵². Důvodem je předcházení případným střetům zájmů již ve fázi řízení o vydání osvědčení tak, aby se nestaly předmětem sporů v případě, že by tyto osoby nebyly účastníky řízení.

4.5 Ustanovení § 5 odst. 6 lázeňského zákona

Pokud zdroj již nesplňuje požadavky na něj kladené nebo nemá vlastnosti, pro které byl ministerstvem zdravotnictví osvědčen, ministerstvo rozhodnutím osvědčení zruší a toto rozhodnutí oznámí všem, kterým bylo rozhodnutí o vydání osvědčení oznámeno, popřípadě jejich právním nástupcům.

Dosavadní znění § 5 odst. 6 se zmiňuje pouze o variantě, kdy ministerstvo osvědčení musí zrušit. Bylo by vhodné rozšířit toto ustanovení i o případy, kdy ministerstvo osvědčení zrušit může.

⁵² Ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 500/2004 sb., správní řád: „Účastníky jsou též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech.“

Jednat by se mohlo například o případy, kdy o zrušení požádá navrhovatel, nebude-li předložena žádost o povolení k využívání zdroje, nebylo-li možno ze závažných důvodů stanovit ochranná pásma zdroje anebo pokud zdroj dlouhodobě není využíván.

Rovněž by bylo vhodné jasně vymezit, kdo je účastníkem řízení o zrušení osvědčení. Dle současné dikce ustanovení je předpokládáno zrušení z moci úřední, tedy ex offio. Analogicky by bylo možné postupovat dle ustanovení § 5 odst. 5 lázeňského zákona a účastníky řízení definovat ty, kteří byli účastníky řízení o osvědčení zdroje. Nevyřešenou otázkou zůstává jak postupovat, pokud by Ministerstvo zdravotnictví obdrželo návrh na zrušení osvědčení z podnětu jiného subjektu, tedy takového, který nebyl účastníkem řízení o osvědčení. Pravděpodobně by bylo nutné postupovat opět analogicky dle ustanovení § 5 odst. 5 lázeňského zákona a subjektu, který podal návrh na zrušení osvědčení by bylo vhodné rozhodnutí o zrušení osvědčení dát na vědomí či ho jiným způsobem vyrozumět o učiněných krocích.

4.6 Ustanovení § 6 odst. 2 lázeňského zákona

Ustanovení § 6 zakotvuje návrh na vydání osvědčení. *K návrhu na vydání osvědčení se připojí ... b) závěrečná zpráva o výsledku geologických prací, včetně návrhu na ochranu předpokládaného zdroje;...*

Bylo by vhodné specifikovat uvedený požadavek předložení „návrhu na ochranu předpokládaného zdroje“ uvedením konkrétního požadavku na předložení návrhu ochranných pásem, výpočtu zásob využitelného množství předpokládaných zdrojů a návrh jejich sledování.

Požadavek na předložení návrhu ochranných pásem již ve fázi osvědčování (dle nynější úpravy je vyžadován až ve fázi řízení o vydání povolení k využívání osvědčeného zdroje) vyplývá z toho, že není racionální osvědčit zdroj, který v danou chvíli nemá zajištěnu dostatečnou ochranu. Přenesením stanovování ochranných pásem již do této fáze se docílí toho, že zdroj bude osvědčen pouze za předpokladu zajištěné náležité ochrany. Požadavek na výpočet zásob je nutný proto, aby ve zřídelní struktuře nebo ložisku nebyly osvědčovány zdroje, k jejichž využívání by nebylo možné z kapacitních důvodů vydat povolení k využívání. Návrh sledování předpokládaného zdroje by měl obsahovat jeho způsob a rozsah do doby zahájení využívání.

Požadavky na náležitosti návrhu osvědčení by bylo vhodné dále doplnit o požadavek na údaje o předpokládaném jímacím objektu včetně územního rozhodnutí o umístění stavby nebo územního souhlasu. Tento požadavek je nutný proto, aby mělo ministerstvo zdravotnictví možnost posoudit, zda je objekt způsobilý pro budoucí využívání zdroje a toto využívání je v souladu s územně plánovací dokumentací. Obdobný postup je zaveden například při budování studní pro zásobování vodou.

Rovněž by bylo vhodné pojem jímací objekt definovat. Toto zařízení se ve stávajícím zákoně vyskytuje, ale není vymezeno. Důvodem je snaha o zabezpečení odběru přírodní minerální vody pouze z takových objektů, které zaručují zachování vlastností zdroje, mají řádný kolaudační souhlas a jasně určeného vlastníka.

4.7 Ustanovení § 9 odst. 1 a 2 lázeňského zákona

Využívat zdroje lze jen na podkladě povolení vydaného ministerstvem zdravotnictví. Při vydávání povolení k využití zdroje ministerstvo dbá, aby využívání zdroje bylo šetrné a výtěžek ze zdroje byl využíván především k léčebným a dietetickým účelům.

Peloidy získané z přírodního léčivého zdroje se prvotně využijí pro balneologické účely. Způsob nakládání s použitým peloidem stanoví ministerstvo v povolení vydaném podle odstavce 1.

V souvislosti s uvedeným ustanovením je vhodné zamyslet se nad otázkou, zda je možné (a vhodné) povolit využívání i pro jiné účely, například pro bazény a podobná zařízení.

Vzhledem k dikci ustanovení, které říká, že výtěžek má být využíván „především“ k léčebným a dietetickým účelům lze v případě šetrného využívání, které nemůže zásobu zdroje ohrozit ani jinak narušit, za určitých podmínek přistoupit na omezené využití i pro jiný účel. Nicméně je potřeba dbát, aby prvotní byl stále účel léčebný a dietetický. V případě rehabilitačních bazénů můžeme navíc připustit úvahu, že i toto využití k léčbě napomáhá.

Naprosto nepřipustné by naopak bylo například povolení k využívání peloidu se záměrem dále ho výtěžně produkovat jako zábaly a podobné výrobky jiným zdravotnickým zařízením. Není možné přistoupit na to, aby se z něj touto cestou stal běžný obchodní artikl. Je třeba chránit využívání výtěžku pro čistě léčebné účely.

4.8 Ustanovení § 10 odst. 1 lázeňského zákona

Ustanovení § 10 definuje žádost o vydání povolení k využívání zdroje. V tomto ohledu není úplně zřejmý rozdíl mezi odst. 1 písm. e) *způsob využívání zdroje* a odst. 2 písm. a) *plán využití zdroje bod 5. účel využití výtěžku ze zdroje (například koupele, zábaly, stáčení do lahví)*.

Dokumenty pod těmito písmeny se shodují a v zákoně se tak jeví zbytečně duplicitními.

Požadavek na údaje o účelu využití výtěžku by bylo vhodné současně upřesnit tak, aby zahrnoval i možnost zajištění pití přírodního léčivého zdroje minerální vody z volně přístupných zdrojů (například pítka v lázních na kolonádách), což v současné chvíli upraveno není.

Do budoucna by bylo vhodné dořešit také otázku jednorázových zábalů a peloidních koupelí.

U stále oblíbenějších a žádanějších jednorázových zábalů dochází k balení výtěžku peloidu do neprodyšných PVC obalů, u nichž není stanovena konkrétní doba spotřeby, protože toto určení v současnosti není možné odborně doložit. Posouzení data expirace vyžaduje dlouhodobé sledování chování peloidu, provádění odběrů vzorků vždy po určité době a jejich následné rozborů. V České republice takové sledování intenzívně probíhá v jedné lokalitě a bylo by žádoucí uvažovat i nad dalšími. Je nezbytné věnovat se zmíněnému problému hlouběji, protože po určité době může dojít v uzavřeném obalu k namnožení bakterií škodlivých zdraví člověka.

Proto by bylo vhodné přistoupit k pečlivému rozboru peloidu a pokusit se stanovit, jak dlouho a při jakých teplotních a dalších podmínkách může takto balený peloid vydžet zdravotně nezávadný, případně po jaké době musí následovat jeho navrácení do ložiska k rekultivaci.

Problematika podávání koupelí je složitá z toho pohledu, že použitý peloid by se s ohledem na jeho vyčerpatelné zásoby měl po použití navracet do ložiska zpět k rekultivaci. Po podané koupeli je však bez složitého odpadního mechanismu jeho rekultivace nemožná a po proceduře je tak spolu s vodou vypouštěn do kanalizace.

Ke zřízení složitého zařízení na oddělování použitého peloidu od oplachové vody přistupují z finančních důvodů pouze subjekty, které s peloidem pracují od nepaměti, většinou právě přímo v místě, kde se ložisko nalézá. Ostatní zdravotnická zařízení, která jsou prvotně založená na jiných procedurách a podávání peloidních procedur je zde uvažováno pouze doplňkově, takové finančně náročné mechanismy nemají a je i pravděpodobně nereálné očekávat, že by kvůli malému množství peloidu pro čistě doplňkové procedury k jejich vybudování přistoupily.

Je tedy nutné zabývat se otázkou, zda by se v budoucnu nemělo povolovat podávání koupelí pouze zdravotnickým zařízením v místě ložiska peloidu, která mají složitý mechanismus pro jeho oddělování od oplachové vody vybudován. Či zda stanovit určité zanedbatelné množství, jehož absence rekultivace by nenarušila zásoby ložiska, které by bylo možné následně odvádět spolu s oplachovou vodou do systému kanalizace.

4.9 Ustanovení § 10 odst. 2 lázeňského zákona

Ustanovení § 10 odst. 2 určuje dokumenty, které je žadatel povinen k žádosti o vydání povolení k využívání zdroje připojit.

Diskutabilní je povinnost zakotvená v odst. 2 písm. a) bod 7 - uvést *podíl případného využití výtěžku ze zdroje k jinému účelu, než k účelu uvedenému v bodě 5, s uvedením tohoto jiného účelu; to se netýká peloidu, který se prvotně využívá k balneologickým účelům.*

V textu by bylo vhodné odstranit údaj o tom, že uvedení podílu případného využití výtěžku k jinému účelu než v § 10 odst. 2 bod 5 se netýká peloidu, který se prvotně využívá k balneologickým účelům. Důvodem je nejasnost formulace a skutečnost, že případný návrh tohoto jiného využití ministerstvo zdravotnictví posoudí a rozhodne, zda ho uvede v povolení. Požadavek na to, aby peloidy získané z přírodního léčivého zdroje byly použity prvotně pro balneologické účely je navíc obsažen již v ustanovení § 9 odst. 2 lázeňského zákona⁵³.

Bylo by vhodné také zvážit zakotvení povinnosti předložit dokumentaci o plánovaném zkušebním provozu předpokládaného jímacího zdroje z důvodu ověření jeho využitelnosti pro dlouhodobé užívání zdroje. Uvedená délka a podmínky zkušebního provozu předpokládaného jímacího objektu zdroje v povolení by musely být takové, aby umožnily ověření jeho využitelnosti pro dlouhodobé užívání zdroje a aby mohl být vydán kolaudační souhlas.

4.10 Ustanovení § 10 odst. 3 lázeňského zákona

Žadatel při podání žádosti o vydání povolení k využívání zdroje podle odstavců 1 a 2⁵⁴ musí dále prokázat, že je

⁵³ Ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Peloidy získané z přírodního léčivého zdroje se prvotně využijí pro balneologické účely.“

⁵⁴ Ustanovení § 10 odst. 1 a 2 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Žádost o vydání povolení k využívání zdroje může podat jen právnická

vlastníkem nemovitosti, na které nebo pod níž se zdroj nachází a která má být jeho využíváním přímo dotčena, nebo že má k této nemovitosti jiné právo, které jej opravňuje nemovitost k využívání zdroje používat (například nájemní smlouva, smlouva o věcném břemenu nebo jiná smlouva uzavřená mezi žadatelem a vlastníkem nemovitosti).

Dosavadní požadavky na žadatele o povolení k využívání zdroje by bylo vhodné rozšířit o povinnost prokázat vlastnické vztahy nebo jiná práva nejen k předmětným nemovitostem, ale i k objektu, který bude sloužit jako jímací objekt zdroje.

Hlavním cílem je předejít případným střetům zájmů již ve fázi prvostupňového řízení tak, aby se nestaly předmětem následných rozkladů. Stejnou povinnost by bylo vhodné zanést i do ustanovení o návrhu na vydání osvědčení zdroje.

Navrhovatel by byl povinen prokázat vlastnické vztahy nebo jiná práva nejen k předmětným nemovitostem, ale i k objektu, který bude sloužit jako jímací objekt (předpokládaný jímací objekt zdroje). Toto opatření by umožnilo již ve fázi řízení o osvědčení zdroje ověřit, zda je reálné jeho budoucí využívání a zamezilo by spekulativnímu osvědčování zdrojů, které by nebylo v budoucnu možné využívat a za jejich ochranu a stav by nesl odpovědnost stát.

osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání nebo k jiným činnostem, při nichž má být zdroj využíván (dále jen "žadatel"); v žádosti žadatel uvede..." - viz str. 38 a 39.

4.11 Ustanovení § 10 odst. 4 lázeňského zákona

Pokud žádost o vydání povolení k využívání zdroje nebude obsahovat náležitosti uvedené v odstavcích 1 až 3⁵⁵, vyzve ministerstvo zdravotnictví žadatele k doplnění žádosti v přiměřené lhůtě. Jestliže žadatel svoji žádost ve stanovené lhůtě nedoplní, ministerstvo zahájené řízení o vydání povolení k využívání zdroje zastaví.

Ke stávajícímu textu ustanovení by bylo vhodné doplnit větu zamezující zbytečné administrativní zátěži žadatelů při zajišťování podkladů v žádosti v případě, je-li žadatel o povolení totožný s navrhovatelem osvědčení zdroje a některé požadované podklady již byly součástí návrhu osvědčení. Toto by neplatilo v případě, že se skutečnosti uvedené v návrhu osvědčení změnily.

4.12 Ustanovení § 11 lázeňského zákona

Účastníky řízení o povolení k využívání zdroje jsou žadatel o vydání tohoto povolení a dále vlastníci (správci) nemovitostí, na kterých nebo pod nimiž se zdroj nachází a které budou využíváním zdroje přímo dotčeny. Účastníkem řízení je též obec, pokud se vydává povolení k využívání zdroje v dosud nevyužívané zřídelní struktuře nebo povolení k využívání zdroje, pro jehož využití nebyla dosud vybudována žádná zařízení. Povolení k využívání zdroje nenahrazuje rozhodnutí o využití území podle zvláštních právních předpisů. Vydání povolení k využívání zdroje ministerstvo zdravotnictví neprodleně zašle obci, na jejímž území se zdroj nachází, jakož i místně příslušnému stavebnímu úřadu a vodoprávnímu úřadu; povolení k využívání

⁵⁵ Viz předchozí text práce.

zdroje přírodní minerální vody se též zašle celnímu úřadu příslušnému podle sídla uživatele zdroje.

Analogicky s výše uvedeným výkladem o účastenství v řízení o vydání osvědčení zdroje je vhodné vymezit i v řízení o povolení k využívání také osoby, které mají povolení k využívání zdrojů ve stejné zřídelní struktuře nebo ložisku ve smyslu § 27 odst. 2 správního řádu⁵⁶. Účastníkem řízení by měla být též obec, pokud se vydává povolení k využívání nejen v dosud nevyužívané struktuře, ale i v dosud nevyužívaném ložisku.

4.13 Ustanovení § 12 odst. 3 lázeňského zákona

Ministerstvo zdravotnictví při posuzování žádosti vydá povolení přednostně žadateli, který je vlastníkem nemovitosti, na které nebo pod níž se zdroj nachází, a současně uhradil náklady za průzkum zdroje.

Ustanovení o přednostním vydání povolení je žádoucí v okamžiku, kdy o jeden a týž zdroj projeví zájem více žadatelů. Ve chvíli, kdy oba splní požadavky kladené na případné zájemce o využívání zdrojů, avšak kapacita zdroje není pro více uživatelů dostačující, je zapotřebí, aby správní orgán disponoval mechanismy pro určení subjektu, kterému bude povolení k využívání zdroje vydáno přednostně.

⁵⁶ Ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 500/2004 sb., správní řád: „Účastníky jsou též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech.“

4.14 Ustanovení § 14 odst. 1 a 2 lázeňského zákona

Uživatel zdroje je povinen oznámit ministerstvu zdravotnictví všechny změny týkající se údajů uvedených v žádosti o vydání povolení k využívání zdroje a dokladů k žádosti připojených, a to nejméně 30 dnů před jejich zamýšleným uskutečněním, a pokud změny nebyly předem známy, do 15 dnů od jejich vzniku.

Ministerstvo rozhodne na základě tohoto oznámení, a to podle závažnosti změn, o změně povolení k využívání zdroje nebo o pozastavení využívání zdroje anebo povolení zruší. Při pozastavení využívání zdroje ministerstvo zároveň určí lhůtu, v níž je uživatel povinen odstranit nedostatky, které vedly k pozastavení využívání zdroje.

V souladu s uvedenými odstavci lze v současné chvíli měnit povolení pouze na základě oznámení uživatele zdroje.

Lázeňský zákon zcela opomíjí úpravu varianty, kdy by povolení bylo nutné změnit ex offo, tedy z vlastního podnětu ministerstva zdravotnictví. Takovými případy by mohlo být například, pokud ministerstvo zjistí, že dochází k porušování povolení či nastanou skutečnosti odůvodňující vydané povolení změnit.

4.15 Ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a 1) lázeňského zákona

Dle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) je uživatel zdroje povinen udržovat v řádném stavu zařízení určená k zabezpečení využívání a ochrany zdroje - jako problematická se může jevit absence definice zařízení k zabezpečení využívání ochrany zdroje. V tomto ohledu není

zcela zřejmé, zda je jím pouze jímací zařízení či i potrubí, kterým je voda od zdroje rozváděna.

V návaznosti na ustanovení § 16 odst. 1 písm. l) lázeňského zákona, které říká, že uživatel je povinen umožnit za úhradu provozních nákladů užívání přírodního léčivého zdroje dalšímu uživateli, který má povolení podle § 18 odst. 1 lázeňského zákona⁵⁷, je sporné, zda uživatel zdroje je povinen dalšímu uživateli umožnit pouze odběr u jímacího zařízení, nebo i přístup do samotného potrubí.

Ze zodpovězení této otázky se následně odvíjí další. Zda uživatel a správce zdroje v jedné osobě může dalšímu uživateli určovat místo, kam přesně (do které části potrubí) se může další uživatel připojit. Je samozřejmé, že další uživatel bude mít zájem vybudovat si potrubí co nejkratší a napojit se tak v jemu co nejbližším místě. Problém by mohl nastat ve chvíli, pokud by ho správce zdroje v tomto místě odmítl k potrubí napojit a nabídl by mu místo mnohem vzdálenější. Důvod takového jednání by byl zřejmý - lázeňství představuje značně konkurenční prostředí a v případě více poskytovatelů lázeňské péče v jednom lázeňském místě dochází k vzájemné rivalitě. Subjekty v takovém případě nemusí mít zájem spolupracovat. Rovněž může za stejným účelem docházet k uzavírání nepsaných dohod mezi jednotlivými subjekty a k záměrnému vycházení vstříc určitým žadatelům na úkor jiných. Čelit takovým jednáním není jednoduché a těžko se prokazují nekalé praktiky příslušných subjektů.

K zamyšlení se také nabízí otázka, zda oním *zařízením určeným k zabezpečení využívání a ochrany zdroje* je

⁵⁷ Ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Pokud je vydatnost přírodního léčivého zdroje větší než objem uvedený v povolení vydaném uživateli tohoto zdroje nebo pokud uživatel tohoto zdroje nevyužívá dlouhodobě objem uvedený v povolení k jeho využívání, může ministerstvo povolit využívání zbývající kapacity zdroje dalšímu uživateli“.

i soukromé potrubí vybudované konkrétním správcem zdroje. Pokud ano, pak je sporné nařizovat vlastníku, aby do něj napojil někoho jiného. Jestliže takovým zařízením naopak není, naskýtá se otázka, zda je stát oprávněn vymáhat na vlastníku, aby jej udržoval v určitém stavu tak, jak požaduje lázeňský zákon.

4.16 Ustanovení § 18 odst. 1 lázeňského zákona

Pokud je vydatnost přírodního léčivého zdroje větší než objem uvedený v povolení vydaném uživateli tohoto zdroje nebo pokud uživatel tohoto zdroje nevyužívá dlouhodobě objem uvedený v povolení k jeho využívání (§ 14 odst. 2), může ministerstvo povolit využívání zbývající kapacity zdroje dalšímu uživateli. Ustanovení § 10 až 16 se použijí přiměřeně. Účastníky řízení o povolení k využívání přírodního léčivého zdroje dalším uživatelem jsou dosavadní uživatel tohoto zdroje a další žadatel o povolení k jeho využívání.

Ustanovení zakotvuje možnost vydat povolení k využívání přírodního léčivého zdroje též dalším subjektům odlišným od prvního uživatele.⁵⁸ Může se tak stát za předpokladu, že vydatnost přírodního léčivého zdroje je větší než objem uvedený v povolení vydaném uživateli tohoto zdroje nebo pokud uživatel dlouhodobě nevyužívá objem uvedený v povolení k jeho využívání.

Dle ustanovení § 16 odst. 1 písm. 1) lázeňského zákona je uživatel zdroje povinen umožnit za úhradu provozních nákladů užívání přírodního léčivého zdroje rovněž dalšímu uživateli, který má povolení podle § 18 odst. 1 tohoto

⁵⁸ Povolení dalšímu uživateli tedy lze vydat pro účely využívání přírodního léčivého zdroje, nikoli však zdroje přírodní minerální vody.

zákona. To znamená, že není možné mezi těmito stranami dohodnout cenu vyšší.

Do zákona by bylo vhodné doplnit, že k lázeňské péči lze využívat pouze místně příslušný zdroj. Významnou se tato skutečnost jeví zejména v případě využívání zdrojů peloidů, jejichž ložiska jsou po České republice rozmístěna pouze v omezeném množství a zdravotnická zařízení lázeňské péče tak mohou mít tendenci dovážet peloid ze vzdálených lokalit. Otázkou první je, zda je vhodné takový dovoz obecně povolovat, či zda raději inklinovat k variantě, že peloid bude využíván pouze zdravotnickými zařízeními lázeňské péče v místě konkrétního ložiska. Shledáme-li možnost jeho dovozu přijatelnou, je nutné za pomoci odborných analýz a posudků vyřešit otázku druhou - jaké vzdálenosti transportu je možné povolit, aby nebyla ohrožena kvalita a zdravotní nezávadnost výtěžku peloidu.

4.17 Ustanovení § 18 odst. 2 lázeňského zákona

Uživatel, který obdržel povolení ministerstva k využívání přírodního léčivého zdroje jako první, je současně správcem tohoto zdroje. Správce přírodního léčivého zdroje plní povinnosti vyplývající z § 10 až 17 v rozsahu určeném ministerstvem. Ministerstvo může určit správcem přírodního léčivého zdroje jiného uživatele, pokud jeho původní správce o to požádá nebo neplní náležitě povinnosti uživatele nebo správce přírodního léčivého zdroje.

V této souvislosti a v návaznosti na to, že na problematiku dalšího uživatele se ustanovení § 10 až 16 lázeňského zákona vztahují přiměřeně, vyvstává otázka, která ustanovení je vhodné použít a která nikoli. V zájmu právní jistoty by bylo žádoucí jasně vymežit vztahy mezi

uživatelé zdroje, dalším uživatelem a případným správcem zdroje. Bylo by potřebné přesněji definovat povinnosti, jež musí plnit každý jednotlivě a které pouze správce zdroje či další uživatel.

4.18 Ustanovení § 18 odst. 3 lázeňského zákona

V lázeňském místě s větším počtem zdravotnických zařízení lázeňské péče využívajících přírodní léčivý zdroj v tomto místě může ministerstvo určit správcem tohoto zdroje osobu, která není uživatelem tohoto zdroje.

K tomuto ustanovení pouze pro zajímavost zmíním, že určení správcem zdroje osobu, která není uživatelem tohoto zdroje je případ našeho asi nejznámějšího lázeňského místa - Karlových Varů.

Zde plní funkci správce zdrojů příspěvková organizace města Karlovy Vary Správa přírodních léčivých zdrojů a kolonád⁵⁹, která zdroje nevyužívá, nýbrž je pouze spravuje po technické stránce. O využívání zdrojů následně žádají jednotliví zájemci.

4.19 Ustanovení § 19 lázeňského zákona

Odborný dohled nad využíváním a ochranou zdrojů může vykonávat jen fyzická osoba, která je držitelem osvědčení o odborné způsobilosti vydaného podle tohoto zákona, ...

Ustanovení § 19 lázeňského zákona, upravující postavení balneotechniků, je v současném znění velmi obecné. Mezi předpoklady pro získání odborné způsobilosti

⁵⁹ Splzak.cz [online]. 2010 [cit. 2011-09-12]. Správa přírodních léčivých zdrojů a kolonád. Dostupné z WWW: <<http://www.splzak.cz/cs.html>>.

by bylo vhodné, obdobně jako u jiných resortních osvědčení, nově vyžadovat také prokázání bezúhonnosti.

V návaznosti na tento požadavek by bylo nutné do textu doplnit, kdo se pro účely tohoto zákona považuje za bezúhonného a jakým způsobem se bezúhonnost prokazuje.

Otázkou je dále přesnější specifikace oprávnění a povinností balneotechnika. V zákoně v současné chvíli nejsou vymezeny konkrétní povinnosti balneotechnika ani není definována jeho odpovědnost. Stejně tak by bylo zapotřebí stanovit povinnost dalšího vzdělávání balneotechniků, aby se zabránilo jejich profesní stagnaci a byl naopak podpořen žádoucí rozvoj.

Jako určitý problém se rovněž v souvislosti s § 16 odst. 2 stanovujícím že, *uživatel zdroje je povinen zajistit odborný dohled nad využíváním a ochranou zdroje fyzickou osobou, která je držitelem osvědčení o odborné způsobilosti vydaného podle lázeňského zákona* jeví skutečnost, že balneotechnici jsou v současné době zaměstnanci jednotlivých lázeňských zařízení. Je proto diskutabilní nakolik jsou při své práci objektivní a zda nepodávají takové zprávy o zdroji, které jsou příznivé pro uživatele (tedy zaměstnavatele), ale nejsou pravdivé.

4.20 Ustanovení § 21 odst. 3 lázeňského zákona

Ochranná pásma jednotlivých zdrojů se stanoví na základě odborných posudků zpracovaných osobou s odbornou způsobilostí. Vyhláškou ministerstva lze rovněž ochranná pásma měnit nebo rušit, pokud se důvody pro jejich stanovení podle tohoto zákona změnily nebo zanikly.

Dané ustanovení je nutné dát do souvislosti s ustanovením § 21 odst. 5 lázeňského zákona - *náklady*

spojené se stanovením ochranných pásem hradí uživatel zdroje, nemá-li zdroj uživatele, hradí tyto náklady ministerstvo. Náklady na změnu již existujících ochranných pásem hradí ten, na jehož návrh má dojít k úpravě ochranného pásma.

Je důležité zmínit, že stanovení i následná změna ochranného pásma, zejména pořízení odborných posudků, ze kterých se při legislativních pracích vychází, je finančně náročné. Jak již bylo uvedeno dříve, v případě nově stanovovaného ochranného pásma předpokládá lázeňský zákon předložení návrhu na ochranná pásma od žadatele o vydání povolení k využívání zdrojů (tedy jako přílohu k žádosti o vydání rozhodnutí o povolení).

Jiná situace nastává ve chvíli, kdy existující ochranná pásma přestávají splňovat požadavky patřičné ochrany zdrojů a bylo by potřeba provést revizi ochranných pásem a následně stanovit ochranná pásma v novém rozsahu (ať už jde o zmenšení nebo zvětšení ochranného pásma). V této chvíli již má uživatel vydané povolení k využívání zdroje a mohla by nastat situace, že nebude ochoten spolupracovat s ministerstvem zdravotnictví na revizi ochranných pásem. Jeho prvotním argumentem by mohlo být, že stávající ochranné pásmo zajišťuje dostatečnou ochranu zdrojů a změna tedy není nutná. Ministerstvo by v takovém případě nemělo žádné nástroje pro donucení uživatelů k přistoupení k revizi. Pokud nedojde k dobrovolné iniciativě ze strany uživatele zdrojů, je financování revize ochranných pásem a následná změna v souladu s výše citovaným ustanovením § 21 odst. 5 lázeňského zákona na ministerstvu zdravotnictví. Není nutné dodávat, že v takovém případě je velice složité pokrýt z veřejných prostředků vše potřebné. V budoucnu by proto bylo vhodné dát ministerstvu více nástrojů pro případné donucení

uživatele podílet se na stanovení či změně ochranných pásem.

4.21 Ustanovení § 21 odst. 4 lázeňského zákona

Návrh na stanovení ochranných pásem ministerstvo projedná s dotčenými správními úřady podle zvláštních právních předpisů⁶⁰ a s obcemi, na jejichž území mají být ochranná pásma stanovena. Dotčené správní úřady a obce jsou povinny zaslat ministerstvu své stanovisko do 60 dnů ode dne doručení výzvy ministerstva ke sdělení stanoviska. Pokud v této lhůtě stanovisko dotčené správní úřady a obce ministerstvu nezašlou, má se za to, že k návrhu ochranných pásem nemají připomínky.

Zapojení dotčených správních úřadů a zejména obcí do procesu vyhlášení ochranných pásem je bez pochyby důležité. Vyhlášení ochranných pásem pro obce znamená omezení jejich výstavby a podnikatelských aktivit a je tedy na místě, aby dostaly možnost vyjádřit se ke konkrétnímu návrhu.

Ráda bych zde však zmínila problematickou otázku, která může v procesu schvalování nového právního předpisu vyvstat. Zde mám na mysli zejména situaci, kdy se obce vyjádří k určitému návrhu vyhlášky na začátku celého legislativního procesu. Poté následuje standardní připomínkové řízení, v němž může dojít k větší či menší

⁶⁰ Například zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů.

změně návrhu. Ocitáme se před otázkou, jak v tomto ohledu postupovat vůči dotčeným obcím.

Pokud jde o zásadní připomínku jiného resortu, ministerstvo zdravotnictví by ji mělo respektovat a nemělo by se od ní odchýlit. Znamená to tedy pečlivé posouzení, nakolik došlo k podstatné změně vyhlášky, která by případně odůvodňovala provést celé řízení od počátku. Došlo by k novému jednání s obcemi a novému připomínkovému řízení. V legislativě toto upravené není, jde pouze o úvahu nad právně čistým postupem.

Pokud v rámci meziresortního připomínkového řízení konkrétní resort uplatní doporučující připomínku, je situace ještě složitější. Ministerstvo zdravotnictví jí není vázané a je tedy pouze na něm, zda ji akceptuje či nikoli. V případném sporu se nemá o co opřít. Pokud ji přesto přijme, nachází se opět před otázkou posouzení, k jak velké změně došlo a zda je nutné (lépe řečeno vhodné) znovu komunikovat s dotčenými správními úřady a obcemi.

Vzhledem k tomu, že v praxi půjde většinou o rozšíření nějakého zákazu či příkazu, je velmi složité posoudit, nakolik se tato skutečnost uvedených subjektů dotkne či nikoli. S ohledem na fakt, že vždy půjde o poměrně sensitivní záležitost, je vhodné obce vyrozumět o změně, jakou vyhláška v meziresortním připomínkovém řízení prodělala.

4.22 Ustanovení § 24 odst. 1 lázeňského zákona

Při stanovení hranic ochranného pásma se přihlíží k hranicím jednotlivých parcel podle katastru nemovitostí, případně k přirozeným a umělým hranicím v terénu.

Předmětné ustanovení je problematické v souvislosti se skutečností, že ne vždy lze postupovat dle jednotlivých parcel. Pokud tak v konkrétním případě nastane, je nutné hranici ochranného pásma vymežit dle přirozených hranic v terénu - například podle kopců, lesů, rybníků, mýtin, cest a dalších. Zásadním problémem této úpravy je však používání právně neurčitých a hlavně v čase nestálých bodů, což při vymežování něčeho tak konkrétního jako je hranice ochranného pásma působí komplikace. Je třeba si uvědomit, že pokud se například hranice určí jako „vedoucí podél lesa“, může pouhým vykácením velice snadno dojít k výkladovým nejasnostem, kde konkrétně hranice ochranného pásma vede.⁶¹

V rámci meziresortních připomínkových řízení tato skutečnost může budít rozpaky. S ohledem na § 22 odst. 7 lázeňského zákona, který stanoví, že katastrální úřad eviduje ochranné pásmo I. stupně v katastru nemovitostí podle grafických a písemných podkladů předložených ministerstvem zdravotnictví však není možné se takové úpravě vyhnout. U vymezení ochranného pásma II. stupně tento požadavek stanoven není.

4.23 Ustanovení § 24 odst. 2 lázeňského zákona

4.23.1 Ustanovení § 24 odst. 2 lázeňského zákona

Hranice ochranného pásma I. stupně se na přístupových komunikacích vedoucích ke zdroji nebo na jiných vhodných

⁶¹ Například vyhláška č. 308/2010 Sb. ze dne 26. října 2010, o stanovení ochranných pásem zdrojů přírodních minerálních vod a přírodních léčivých zdrojů v Kyselce a vymezení konkrétních ochranných opatření, vyhláška č. 539/2006 Sb. ze dne 29. listopadu 2006, o stanovení ochranných pásem přírodního léčivého zdroje minerální vody jímané vrtem Le-7 v katastrálním území Charvátská Nová Ves obce Břeclav a o vymezení konkrétních ochranných opatření.

místech označí tabulkami se státním znakem a s nápisem „Ochranné pásmo I. stupně přírodních léčivých zdrojů“ nebo „Ochranné pásmo I. stupně zdroje přírodní minerální vody“, je-li ministerstvem stanoven zákaz vstupu, pak tabulka bude obsahovat též nápis „nepovolaným vstup zakázán“. Pásmo fyzické ochrany zdroje se označí tabulkami s nápisem „Pásmo fyzické ochrany přírodního léčivého zdroje“ nebo „Pásmo fyzické ochrany zdroje přírodní minerální vody“, je-li ministerstvem stanoven zákaz vstupu, pak tabulka bude obsahovat též nápis „nepovolaným vstup zakázán“. Vyhláška ministerstva o stanovení ochranného pásma může stanovit, že ochranné pásmo I. stupně a pásmo fyzické ochrany zdroje se oplotí.

Ustanovení se může jevit problematickým v souvislosti s vymezením „pásma fyzické ochrany“ a také s vymezením „povolaných osob“, které jsou oprávněné do takto definovaného území vstoupit.

Je nepochybné, že oprávněnými budou zcela jistě osoby vymezené v ustanovení § 39 lázeňského zákona. Je však také nutné vymežit osoby, které spravují zdroj a musí mít k němu zajištěn přístup. Dalšími, kteří přicházejí v úvahu, jsou uživatel zdroje, jiný uživatel, správce zdroje, balneotechnik vykonávající dohled, pracovníci laboratoří odebírající potřebné vzorky pro zpracování analýz zdroje, vlastník vrtu, vlastník pozemku a rovněž osoby oprávněné dle jiných právních předpisů - příslušníci složek integrovaného záchranného systému. V lázeňském místě s větším počtem zdravotnických zařízení lázeňské péče využívajících přírodní léčivý zdroj v tomto místě může ministerstvo zdravotnictví určit správcem zdroje osobu, která není uživatelem tohoto zdroje.

Pokud vypustíme vlastníka pozemku s odkazem na ustanovení § 33 a 34 lázeňského zákona (omezení

vlastnických práv a případná náhrada újmy)⁶² lze tyto osoby shrnout pod jednotnou klauzuli „osoby oprávněné dle § 39 zákona, osoby oprávněné dle jiných právních předpisů a osoby vykonávající činnosti spojené s ochranou a využitím zdroje“. Bylo by však vhodné toto v lázeňském zákoně lépe definovat.

4.23.2 Doplnění ustanovení § 24 lázeňského zákona

V dosavadním znění § 24 lázeňského zákona chybí ustanovení zakotvující, že ministerstvo zdravotnictví ochranná pásma zruší vyhláškou, pokud důvody pro jejich stanovení pominuly. Například v případě zdroje, pro který byla pásma stanovena, ale již není osvědčený. Toto ustanovení by bylo vhodné do zákona doplnit.

⁶² Ustanovení § 33 a 34 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Vlastnická práva k nemovitostem lze omezit nebo nemovitosti lze vyvlastnit pouze ve veřejném zájmu. Veřejným zájmem se pro tyto účely rozumí zájem na vyhledávání a využití zdroje k léčebným účelům a zájem na ochraně zdrojů v zájmu zachování jejich kvalitativních a kvantitativních vlastností a zdravotní nezávadnosti. Pokud vlastník nemovitosti brání a) vyhledávání přírodního léčivého zdroje, lze vlastnická práva k nemovitosti omezit, b) využívání nebo ochraně přírodního léčivého zdroje a ochraně zdroje přírodní minerální vody, lze vlastnická práva omezit nebo nemovitost vyvlastnit. Řízení o vyvlastnění provádí na základě žádosti ministerstva a náhradu za vyvlastnění ve svém rozhodnutí stanoví příslušný vyvlastňovací úřad. Vlastníkům nemovitostí a osobám, kterým vznikne újma v důsledku omezení dosavadního užívání nemovitosti nebo ukončení dosavadní činnosti v souvislosti s opatřeními podle tohoto zákona, náleží finanční náhrada této újmy, kterou je povinen uhradit uživatel zdroje. Pokud není určen uživatel zdroje, poskytne finanční náhradu ministerstvo. Nedojde-li k dohodě o náhradě újmy, rozhodne o její náhradě soud.“

4.24 Ustanovení § 25 lázeňského zákona

Za přírodní léčebné lázně lze stanovit⁶³ soubor zdravotnických a jiných zařízení, která mají sloužit k poskytování lázeňské péče na území se stavem životního prostředí odpovídajícím požadavkům lázeňské péče, pokud se na tomto území nebo v jeho blízkosti nachází přírodní léčivý zdroj nebo toto území má klimatické podmínky příznivé k léčení. Požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní stanovuje vyhláška ministerstva o zdrojích a lázních.

Definice přírodních léčebných lázní je rovněž zahrnuta v ustanovení § 2 odst. 3 lázeňského zákona jako *soubor zdravotnických a jiných souvisejících zařízení sloužících k poskytování lázeňské péče stanovený za přírodní léčebné lázně podle tohoto zákona.*

Problémem jsou poměrně neurčitá ustanovení, z nichž není zcela zřejmé, co měl zákonodárce touto úpravou na mysli. Vymezení přírodních léčebných lázní, určení co jimi přesně je, není jasné.

Dle § 11 vyhlášky o zdrojích a lázních jsou součástí přírodních léčebných lázní s ohledem na jejich charakter vedle zdravotnických zařízení poskytujících lázeňskou péči zejména:

- a) zařízení sloužící k léčebnému využití přírodních léčivých zdrojů nezačleněná do zdravotnického zařízení lázeňské péče (pitné pavilóny, kolonády),
- b) zařízení umožňující využití lázeňského prostředí a okolní krajiny pro terénní a klimatickou léčbu (parky a lesoparky se značenými cestami pro terénní kúry, venkovní lehárny s polohami na slunci a ve stínu),

⁶³ Například vyhláška č. 145/2009 Sb. ze dne 15. května 2009, o stanovení přírodních léčebných lázní Lednice v katastrálním území Lednice na Moravě.

- c) zařízení sloužící ubytování a stravování (včetně dietního) osob využívajících lázeňskou péči a dalších návštěvníků přírodních léčebných lázní, která nejsou zdravotnickými zařízeními nebo jejich součástí (například lázeňské hotely a penziony),
- d) zařízení pro využívání volného času (například klubovny, čítárny, společenské sály, sportoviště),
- e) zařízení veřejné dopravy bez negativního vlivu na životní prostředí (například trolejbusy, elektromobily, elektrobusy),
- f) parkovací domy a záchytná parkoviště navazující na stanice veřejné hromadné dopravy na okraji vnitřního území lázeňského místa,
- g) zařízení sloužící ke sledování klimatických podmínek ve vnitřním území lázeňského místa.

Dle ustanovení § 8 vyhlášky o zdrojích a lázních, se specifický charakter lázeňského prostředí jako významného činitele lázeňské léčby vytváří a uchovává na území, v němž přírodní léčebné lázně byly, popřípadě mají být stanoveny:

- a) respektováním bioklimatické bonity území,
- b) vymezením optimální velikosti přírodních léčebných lázní v závislosti na charakteru terénu a kapacitě přírodního léčivého zdroje,
- c) zvyšováním hodnoty zeleně výběrem vhodných porostů v souladu s krajinnými podmínkami a léčebnými požadavky,
- d) harmonickým sepětím architektonických a urbanistických řešení s okolní krajinou.

Zdravotnická a jiná zařízení sloužící k poskytování lázeňské péče musí být v rozumně možné míře oddělena od ostatních částí obce, vymístěny zdroje znečišťující ovzduší a vyvolávající hluk. Plošná výměra zeleně ve vnitřním území lázeňského místa musí být nejméně 4 ha

na 100 lůžek určených pro pacienty a návštěvníky přírodních léčebných lázní s navazujícími dalšími minimálně 4 ha zeleně na 100 lůžek za hranicí tohoto území.

Vyvstává otázka, zda v přepočítávání zeleně na lůžka jsou brána v úvahu jakákoli lůžka, tedy i pro běžné návštěvníky lázní, či pouze lůžka vyčleněná pro léčebnou péči.

Zeleň na území přírodních léčebných lázní i v okolní krajině musí být druhově rozmanitá s vyloučením výsadby druhů častěji vyvolávajících alergické reakce. Území využívané v souvislosti s lázeňskou léčbou do vzdálenosti 4 až 8 km okolo přírodních léčebných lázní (lázeňská krajina) musí poskytovat podmínky pro terénní léčbu, případně jinou řízenou fyzickou zátěž a umožňovat volbu klimatických protikladů, kterými jsou střídání závětrných úseků s cestami v otevřené krajině a stinných míst s polohami na slunci, střídání krajinných partií (například louky, skupiny stromů).

Lázeňská zástavba musí být řešena bezbariérově a tak, aby při přechodu pacientů z vnitřního do venkovního prostředí nedocházelo k nadměrné termoregulační zátěži. Součástí zástavby jsou i prvky poskytující ochranu před deštěm a větrem a umožňující pohyb venku i za nepříznivého počasí (kolonády, podloubí).

Průjezdni úseky silnic musí být vedeny převážně mimo vnitřní území lázeňského místa. Povolené hladiny hluku v přírodních léčebných lázních jsou stanoveny zvláštními právními předpisy⁶⁴.

Zdravotnická zařízení poskytující lázeňskou péči je nevhodné umísťovat v blízkosti instituce, která by mohla negativním způsobem působit na psychiku osob, jimž

⁶⁴ Například nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

se poskytuje lázeňská péče (například hřbitovy, krematoria, věznice).

Kvalita ovzduší v přírodních léčebných lázních je stanovena přesně danými limity zakotvenými v ustanovení § 9 vyhlášky o zdrojích a lázních⁶⁵.

Přírodní léčebné lázně využívající klimatické podmínky příznivé k léčení musí dle § 10 vyhlášky o zdrojích a lázních vykazovat:

- a) dráždivé faktory (horská poloha se sníženým barometrickým tlakem, bohaté oslunění místa, intenzivní sluneční záření, intenzivní provětrávání se značně velkou a silně kolísající zchlazovací veličinou), nebo
- b) šetřící faktory (přítomnost dostatečného počtu stinných míst, ochrana před silnými větry, avšak bez stagnace vzduchu, přiměřená zchlazovací veličina, relativní stabilita počasí, vzduch chudý na prašné příměsi a alergeny), nebo
- c) kombinaci dráždivých a šetřících faktorů, řídký výskyt mlh, rozdělení srážek umožňující dostatečně dlouhý pobyt ve volné přírodě.

Ovzduší klimatických lázní nesmí být znečišťováno ani dočasně výfukovými plyny, průmyslovými exhalacemi a kouřem z místních topenišť.

⁶⁵ Ustanovení § 9 vyhlášky č. 423/2001 Sb., o zdrojích a lázních, stanovuje kvalitu ovzduší v přírodních léčebných lázních těmito limity:

- a) střední hodnota prašného aerosolu nepřekračuje 150 mikrogram/m³ za 24 hod. a 500 mikrogram/m³ za 30 min. v případě, že jde o aerosol, který neobsahuje více než 20 % volného SiO₂,
- b) střední hodnota oxidu siřičitého nepřekračuje 50 mikrogram/m³ za 24 hod. a 200 mikrogram/m³ za 30 min.,
- c) střední hodnota oxidů dusíku NO_x nepřekračuje 100 mikrogram/m³ za 24 hod., 200 mikrogram/m³ za 30 min. a 50 mikrogram/m³ za rok,
- d) v dlouhodobém průměru není v měsících říjen až březen v místě více než 50 dní s mlhou, v dubnu až září více než 15 dní s mlhou,
- e) průměrná délka slunečního svitu je nejméně 1500 hodin v roce, při orografickém zaclonění horizontu není menší než 1300 hodin v roce.

Při posuzování vhodnosti klimatických podmínek k léčení je třeba dále přihlížet k typu onemocnění, která mají být v přírodních léčebných lázních léčena, ke geografickému prostředí a ročnímu období, v němž bude klimatický faktor působit.

Náležitosti odborného posudku o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní jsou vymezeny v ustanovení § 13 vyhlášky o zdrojích a lázních a je nutné se zamyslet, zda nejsou zbytečné podrobné a přísné. Odborný posudek o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní musí v současné době obsahovat tyto náležitosti:

a) důvod pro umístění přírodních léčebných lázní v lokalitě a pro vznik lázeňského místa,

b) popis celkového krajinného prostředí včetně posouzení

1. horizontálního a vertikálního členění krajiny,
2. porostů v místě navrhovaného vzniku přírodních léčebných lázní a v jeho okolí,
3. vlastností půdy,
4. celkového přírodního rámce okolní krajiny,

c) řešení zásobování místa pitnou vodou, zneškodňování odpadních vod, odstraňování a likvidace pevných a kapalných odpadních látek,

d) řešení dopravního napojení veřejnou hromadnou dopravou navrhovaných přírodních léčebných lázní, návrh opatření omezujících ohrožení návštěvníků lázní dopravou,

e) bioklimatické podmínky navrhovaných přírodních léčebných lázní doložené údaji o

1. nadmořské výšce území a převládajících směrech větru,
2. teplotě vzduchu (roční průměr a nejvyšší průměrné denní amplitudy v měsících),
3. četnosti srážek (průměrná relativní vlhkost vzduchu, minimální a maximální s uvedením měsíců,

- průměrný úhrn srážek v měsících duben až září a říjen až březen),
4. slunečním svitu (průměrný počet hodin slunečního svitu v roce, počet slunečních dnů v měsících),
 5. čistotě ovzduší (v rozsahu § 9 vyhlášky o zdrojích a lázních),
 6. závětrných a návětrných plochách a slunečných a stinných místech a plochách,
- f) působení prostředí navrhovaných přírodních léčebných lázní na psychiku návštěvníků z hlediska
1. odloučení krajiny od městského ruchu,
 2. akustického pozadí a hluku včetně přeletu letadel a možností eliminace zdrojů hluku,
 3. harmonie okolní krajiny,
 4. možností odstranění esteticky rušivých elementů v krajině,
 5. možnosti zakládání nových zelených ploch, lesíků, sadů, parků, vyhlídkových míst,
 6. jiných vlivů (například hřbitovy, krematoria, věznice - viz výše),
- g) popis dalších faktorů v místě a okolí navrhovaných přírodních léčebných lázní zejména:
1. vodní toky a plochy,
 2. možnost zřizování cest pro terénní léčbu s různou délkou a stoupáním,
 3. možnost zlepšení daného bioklimatu plánovitou výsadbou a udržováním zeleně, odstraňováním zdrojů znečištění prachem a exhalacemi,
- h) komplexní hodnocení kvality území přírodních léčebných lázní a lokality, v níž jsou nebo v níž mají být stanoveny

z hlediska bioklimatologie a ekologie ve vztahu k potřebám lázeňské léčby pro dané léčebné indikace⁶⁶,

i) soulad územně plánovací dokumentace s potřebami lázeňské léčby včetně případného návrhu na omezení zástavby okolí přírodních léčebných lázní kapacitními stavbami živočišné výroby (především pro chov vepřů), popřípadě jiné výroby.

Náležitosti odborného posudku o využitelnosti klimatických podmínek k léčebným účelům jsou stanoveny v ustanovení § 14 vyhlášky o zdrojích a lázních. Odborný posudek o využitelnosti klimatických podmínek k léčebným účelům obsahuje tyto náležitosti:

a) zhodnocení vlastností klimatu ve vztahu k navrhovaným indikacím k léčbě⁶⁷, mj. specifikace, které složky bioklimatu včetně aerosolů jsou podstatné pro aplikovanou klimatickou léčbu,

b) podrobnou dokumentaci o působení klimatických faktorů nejméně v pětiletém uzavřeném časovém období,

c) popis klimatické léčby a výčet zařízení umožňujících její provádění.

Součástí odborných posudků o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní a o využitelnosti klimatických podmínek k léčebným účelům jsou rovněž informace o vzdělání včetně postgraduálního školení a odborné praxi zpracovatele a o jeho pracovním vztahu k předkladateli návrhu na stanovení přírodních léčebných lázní.

Uvedené požadavky na přírodní léčebné lázně jsou v dnešní době již na řadě míst překonané. S ohledem na vývoj medicíny můžeme polemizovat například s požadavky

⁶⁶ Vyhláška č. 58/1997 Sb., kterou se stanoví indikační seznam pro lázeňskou péči o dospělé, děti a dorost. Ministerstvo zdravotnictví v současné době pracuje na nové vyhlášce, která stávající právní úpravu nahradí.

⁶⁷ Vyhláška č. 58/1997 Sb., kterou se stanoví indikační seznam pro lázeňskou péči o dospělé, děti a dorost. Ministerstvo zdravotnictví v současné době pracuje na nové vyhlášce, která stávající právní úpravu nahradí.

na terénní léčbu, protože rehabilitace se stává intenzívnější. Uvažovat můžeme také nad požadavky na zeleň, které jsou v dnešní době zbytečně přísné nebo nad limity kvality ovzduší dle ustanovení § 9 vyhlášky o zdrojích a lázních.

4.25 Ustanovení § 28 odst. 3 lázeňského zákona

Lázeňský statut zejména vymezí vnitřní a vnější území lázeňského místa a v zájmu ochrany léčebného režimu a zachování, popřípadě vytvoření lázeňského prostředí stanoví a) omezení související s výstavbou a rozvojem lázeňského místa, b) činnosti, které se v lázeňském místě omezují nebo zakazují, c) zařízení, která se v něm nesmí zřizovat.

Poměrně problematickou se jeví skutečnost, že na celém území České republiky nenalezneme jediný statut lázeňského místa, který by vznikl po roce 1989⁶⁸. Všechny statuty lázeňských míst jsou tedy staré desítky let, částečně poplatné tehdejší době a neodpovídající současné situaci ve městech. Bylo by zapotřebí všechny statuty lázeňských míst obměnit, nicméně v praxi toto není jednoduché.

Dle ustanovení § 29 lázeňského zákona návrh na stanovení lázeňského místa a návrh statutu lázeňského místa podává ministerstvu obec nebo společně více obcí, v jejichž územním obvodu jsou nebo mají být stanoveny přírodní léčebné lázně. Návrh na stanovení lázeňského místa musí obsahovat údaje o přírodních léčebných lázních, jejich

⁶⁸ Pouze v červnu roku 1997 byla vydána dvě rozhodnutí, kterými se stanovila nezbytná prozatímní ochranná opatření týkající se přírodních léčebných lázní Kostelec u Zlína a Nový Darkov v Klimkovicích. Tato rozhodnutí stanovila minimální ochranná opatření v těchto místech, s omezenou platností do doby vydání plnohodnotných právních předpisů, které však doposud vydány nebyly.

přírodním léčivém zdroji nebo klimatických podmínkách příznivých k léčení, údaje o stavu životního prostředí a podmínky pro využití zařízení přírodních léčebných lázní i pro jejich rozvoj.

Obce však často nejsou schopny docílit jednotného názoru na nový statut, někdy i pouze z politických důvodů. Při tvorbě vycházejí ze starých statutů, které však jsou velmi obecné a v současné době naprosto nevymahatelné.

Například ve statutu lázeňského místa Karlovy Vary⁶⁹ nalezneme v čl. V. ustanovení, že „zvláštní péče musí být věnována zřizování, upravování, udržování, čistění a osvětlování všech prostranství a zařízení lázeňského místa“ - je pouze na výkladu dotyčných úředníků jakým způsobem vyloží, zda je péče zvláštní či nikoli.

Ve statutu lázeňského místa Janské Lázně⁷⁰ najdeme ustanovení, že je v místě nutno vybudovat „kulturní zařízení vysoké úrovně“ či že „prodejní a obchodní provozovny musí být vkusně a moderně vybaveny“. Jde o ustanovení v současné době naprosto bezpředmětná.

Řada ustanovení je deklaratorních a nevyplývá z nich žádná povinnost pro adresáty tohoto předpisu⁷¹. Není možné z nich nyní vycházet z důvodu změny právních podmínek a současné právní úpravy.

Je rovněž nutné nezapomínat na skutečnost, že v době, ze které současné statuty pocházejí, neexistovala taková hierarchie právních předpisů, jako je tomu nyní. Je tedy potřeba pečlivě zvážit, co je vhodné zakotvit do statutu

⁶⁹ Statut lázeňského místa Karlovy Vary schválený Usnesením vlády republiky Československé č. 135 dne 18. ledna 1956.

⁷⁰ Statut lázeňského místa Janské Lázně schválený Usnesením vlády ČSR č. 608 ze dne 17.7.1959.

⁷¹ Například Statut lázeňského místa Lipová Lázně schválený Usnesením pléna SmKNV ze dne 28.9.1973, Statut lázeňského místa Karlova Studánka chválený Usnesením rady KNV v Olomouci ze dne 18.4.1957, Statut lázeňského místa Lázně Bělohrad schválený Usnesením rady VčKNV č. 287 ze dne 23.12.1963, Statut lázeňského místa Teplice nad Bečvou schválený Usnesením plenárního zasedání SmKNV ze dne 14.4.1987.

(nařízení vlády) a které činnosti by obce měly upravit v rámci obecně závazných vyhlášek.

Dle ustanovení § 28 odst 3 lázeňského zákona lázeňský statut stanoví zejména:

- a) omezení související s výstavbou a rozvojem lázeňského místa,
- b) činnosti, které se v lázeňském místě omezují nebo zakazují,
- c) zařízení, která se v něm nesmí zřizovat - právě toto činí při tvorbě statutu největší potíže.

Úpravu v rámci obecně závazných vyhlášek vydávaných na základě ustanovení § 10 písm. a) zákona o obcích⁷² lze dle současně judikatury připustit v záležitostech: konzumace alkoholu na veřejných prostranstvích, používání zábavné pyrotechniky na veřejných prostranstvích, hluk (hlučné činnosti) a rušení nočního klidu, podmínky pro pořádání veřejnosti přístupných akcí, znečištění ulic a jiných veřejných prostranství, rozdělování a udržování otevřených ohňů, ochrana a údržba veřejné zeleně (sekání, úklid), chov zvířat, pravidla pro pohyb psů a jiných zvířat, zákaz vstupu se zvířaty, žebrání, prostituce, výherní hrací přístroje, jízda na skateboardech a kolečkových bruslích na veřejných prostranstvích, která nejsou pozemními komunikacemi, za předpokladu, že tato činnost je v místních podmínkách způsobilá narušit veřejný pořádek, provoz zařízení obce sloužících potřebám veřejnosti (stanovení povinností ve vztahu k veřejnému

⁷² Ustanovení § 10 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení): „Povinnosti může obec ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku; zejména může stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány.“

pořádku), nepovolené vylepování plakátů, malování po zdech (graffiti).⁷³

Obce naopak nejsou oprávněny regulovat prostřednictvím obecně závazných vyhlášek kouření na veřejných prostranstvích, provozní řády koupališť, venkovních hracích ploch určených pro hry dětí, knihoven a veřejných pohřebišť, jízdu na skateboardech a kolečkových bruslích, pokud jde o veřejná prostranství mající povahu pozemní komunikace.⁷⁴

Uvažování nad tím, jaké činnosti je vhodné ponechat v pravomoci obcí upravit je formou obecně závazné vyhlášky a co zakotvit ve statutu, je nutné vztáhnout ke skutečnosti, že stálost statutu jakožto nařízení vlády je vyšší než stálost obecně závazné vyhlášky.

4.26 Ustanovení § 28 odst. 4 lázeňského zákona

Obce, na jejichž území bylo stanoveno lázeňské místo, jsou povinny dbát na dodržování opatření uložených v lázeňském místě lázeňským statutem; za tím účelem zřizují podle zvláštního právního předpisu lázeňskou komisi.

Je nutné zodpovědět si otázku, o jakou lázeňskou komisi vlastně jde. Dle důvodové zprávy k lázeňskému zákonu je lázeňskou komisí myšlena „komise při obecním úřadě“, avšak takový orgán zákon o obcích, na nějž se lázeňský

⁷³ Mvcr.cz [online]. 2010 [cit. 2011-08-12]. Oblasti veřejného pořádku ve vztahu k možnostem jejich regulace obecně závaznými vyhláškami obcí.

Dostupné z WWW:

<<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21413670&doctype=ART&chnum=2#14>>.

⁷⁴ Mvcr.cz [online]. 2010 [cit. 2011-08-12]. Oblasti veřejného pořádku ve vztahu k možnostem jejich regulace obecně závaznými vyhláškami obcí. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/oblasti-verejneho-poradku-ve-vztahu-k-moznostem-jejich-regulace-obecne-zavaznymi-vyhlaskami-obci.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.

zákon na tomto místě odvolává, nezná. Jedná se tedy spíše o komisi rady obce.

Není také zřejmé, podle jakého právního předpisu by obce při provádění kontrole dodržování opatření uložených v lázeňském místě lázeňským statutem měly postupovat.

Vzhledem k výše zmíněné skutečnosti, a tedy, že dosud nebyl nikde přijat nový statut lázeňského místa, nebyla dle tohoto ustanovení nikde stanovena ani lázeňská komise.

4.27 Ustanovení § 30 odst. 1 lázeňského zákona

Vnitřní území lázeňského místa zahrnuje ucelenou část území, v níž jsou soustředěna zařízení sloužící bezprostředně lázeňskému provozu.

V tomto ustanovení není zřetelně jasné, co se míní zařízeními sloužícími bezprostředně lázeňskému provozu.

V zájmu právní jistoty by bylo žádoucí pojem jasněji definovat. Problém toto ustanovení činí zejména při jednáních o přípravách nových statutů lázeňských míst, kde je nutné vymezit hranici vnitřního a vnějšího území lázeňského místa a jasně vymezit, jaká zařízení se v lázeňském místě nesmí zřizovat.

4.28 Ustanovení § 30 odst. 4 lázeňského zákona

Katastrální úřad eviduje vnitřní území lázeňského místa v katastru nemovitostí podle grafických a písemných podkladů předložených ministerstvem. Hranice vnitřního území lázeňského místa a hranice lázeňského místa se vyznačí v územně plánovací dokumentaci.

V případě vymezování hranic vnitřního území lázeňského místa je postupováno obdobně jako u vymezování hranic ochranného pásma I. stupně. Opět je tedy nutné prvotně vycházet z čísel jednotlivých parcel. Pokud by však nebylo možné stanovit hranici tímto způsobem, muselo by se vycházet z přirozených či umělých hranic v terénu.

4.29 Ustanovení § 36 odst. 1 a 2 lázeňského zákona

Ministerstvo pro potřeby vývozu přírodní minerální vody ze zdrojů osvědčených podle tohoto zákona vydá na základě žádosti vývozce certifikát, jímž pro potřeby vývozu do členských států Evropské unie potvrdí, že tento výtěžek splňuje požadavky právních předpisů Evropského společenství kladené na přírodní minerální vodu, popřípadě při vývozu do ostatních zemí, že výtěžek je přírodní minerální vodou.

Ministerstvo může vydat pro potřeby dovozu přírodní minerální vody na základě žádosti dovozce přírodní minerální vody certifikát o tom, že výtěžek získaný ze zdroje v zemi, která není členským státem Evropské unie, je přírodní minerální vodou, a to za předpokladu, že příslušný orgán této země uznal (osvědčil) tento výtěžek za přírodní minerální vodu a že z tohoto uznání (osvědčení) je patrné, že voda splňuje požadavky právních předpisů Evropského společenství kladené na výtěžky ze zdroje přírodní minerální vody.

Ustanovení § 36 provádí evropskou směrnicí 80/777/EHS (nahražena směrnicí evropského parlamentu a rady 2009/54/ES ze dne 18. června 2009 o využívání a prodeji přírodních minerálních vod). Tato směrnice představuje jedinou evropskou úpravu v oblasti zdrojů přírodních minerálních

vod. Jak již bylo uvedeno dříve, problematika přírodních léčivých zdrojů právem Evropské Unie upravena není.

Na základě této úpravy je tedy možné do zahraničí vyvážet balené přírodní minerální vody. Problém však představují balené přírodní léčivé minerální vody. Jedná se o Vincentku, Bílinskou kyselku, Mlýnský pramen, Šaratici, Zaječickou hořkou a Rudolfův pramen.

Všechny tyto vody, které jsou uznané za přírodní léčivé, není v současné chvíli možné do zahraničí bez problémů vyvážet, protože se na ně výše uvedená směrnice ani žádná jiná nevztahuje. Vývozcům proto není možné vydat certifikát stejně jako vývozcům přírodních minerálních vod a jejich postavení na zahraničním trhu je pochopitelně ztížené. V budoucnu bude nutné se problémem hlouběji zabývat na evropské úrovni, protože obdobné komplikace s vývozem svých léčivých vod mají i další státy jako například Slovinsko, Německo, Polsko a Maďarsko.

Pokud nebude možné tyto vody vyvážet, hrozí riziko, že v budoucnu budou čím dál méně využívány, a tedy i stáčeny. Pro výrobce jakožto obchodníka je v současné době daleko výhodnější zabývat se produkcí balených přírodních minerálních vod, u nichž dle statistik každoročně stoupá spotřeba a se kterými nemá problém při exportu, než přírodních léčivých zdrojů minerálních vod, jejichž produkci komplikují rovněž vysoké náklady na výrobu a úzká skupina odběratelů.

4.30 Ustanovení § 37 lázeňského zákona

Ustanovení § 37 lázeňského zákona upravuje problematiku vydávání závazných stanovisek ministerstva zdravotnictví k některým činnostem. Právní úprava by měla představovat

rovnováhu mezi zachováním úrovně ochrany zdrojů, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst, a omezením administrativní zátěže na nezbytně nutnou míru.

Všeobecná snaha o snížení administrativní zátěže na minimum znamená přenesení posuzování většiny staveb na stavební úřad. Je nutné ale zvažovat, aby tím nebyla snížena ochrana zdrojů a lázeňských míst.

Ustanovení § 37 však obsahuje rovněž stanoviska ministerstva zdravotnictví, která nejsou závaznými stanovisky podle ustanovení § 149 správního řádu⁷⁵. Například je vhodné zmínit, že provádění geologických prací je dle současné právní úpravy podmíněno vydáním závazného stanoviska ministerstva (§ 37 odst. 4 lázeňského zákona), přestože toto není podkladem pro vydání jakéhokoli rozhodnutí. Do budoucna by bylo vhodné problematiku jasněji upravit. Z věcného hlediska je jistě žádoucí, aby byla v této záležitosti zachována určitá forma vyjádření ministerstva. To by bylo informováno o jednotlivých pracech a mohlo je v případě ohrožení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod regulovat. Vyjádření ke geologickým pracem však není podkladem pro vydání žádného rozhodnutí a nejde tedy o závazné stanovisko dle ustanovení § 149 správního řádu.

Zajímavou je rovněž otázka týkající se vydání stanoviska ministerstva zdravotnictví k veřejnoprávní smlouvě uzavřené mezi stavebním úřadem a stavebníkem, která by měla nahradit územní rozhodnutí, resp. stavební povolení.

⁷⁵ Ustanovení § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád: „Závazné stanovisko je úkon učiněný správním orgánem na základě zákona, který není samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jehož obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí správního orgánu. Správní orgány příslušné k vydání závazného stanoviska jsou dotčenými orgány.“

Podle ustanovení § 4 odst. 1 stavebního zákona⁷⁶, orgány územního plánování a stavební úřady přednostně využívají zjednodušující postupy a postupují tak, aby dotčené osoby byly co nejméně zatěžovány a aby v případě, kdy lze za podmínek tohoto zákona vydat v dané věci, zejména u jednoduchých staveb, pouze jedno rozhodnutí, upustily od dalšího povolování záměru. Stanovili tak stavební zákon, mohou orgány územního plánování a stavební úřady uzavřít s žadatelem veřejnoprávní smlouvu⁷⁷ místo vydání správního rozhodnutí. Tím nesmí být dotčena práva a oprávněné zájmy dotčených osob i zájmy dotčených orgánů.

Dle ustanovení § 78 odst. 3 stavebního zákona může stavební úřad se souhlasem dotčeného orgánu uzavřít se žadatelem veřejnoprávní smlouvu o umístění stavby, o změně využití území a o změně vlivu stavby na využití území, která nahradí územní rozhodnutí, a to za podmínek podle § 161 až 168 správního řádu.

Náležitosti veřejnoprávních smluv nahrazujících územní rozhodnutí upravuje vyhláška ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření (konkrétně část V.).

Dle ustanovení § 116 odst. 1 stavebního zákona může se souhlasem dotčených orgánů stavební úřad uzavřít se stavebníkem veřejnoprávní smlouvu o provedení stavby

⁷⁶ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ Důvodová zpráva ke stavebnímu zákonu uvádí: Návrh zákona upravuje současně možnost využití veřejnoprávní smlouvy namísto vydání správního rozhodnutí (§ 161 odst. 1 správního řádu) a vytváří tak prostor pro řešení bezrozporových případů, které je tak přímo v rukou žadatele (stavebníka) a pro které neplatí žádné lhůty podle správního řádu.

nebo terénních úprav, která nahradí stavební povolení, a to za podmínek podle § 161 až 168 správního řádu⁷⁸.

Náležitosti obsahu veřejnoprávní smlouvy nahrazující stavební povolení stanoví prováděcí právní předpis - vyhláška č. 526/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona ve věcech stavebního řádu. Podle této vyhlášky se ve veřejnoprávní smlouvě nahrazující stavební povolení musí zabezpečit plnění požadavků uplatněných dotčenými orgány, nejsou-li stanoveny správními rozhodnutími.

Dle ustanovení § 37 odst. 3 lázeňského zákona ministerstvo zdravotnictví jako dotčený orgán vydává v ochranném pásmu zdroje a na území lázeňského místa závazná stanoviska pro účely jednotlivých rozhodnutí podle stavebněprávních předpisů. Ministerstvo je tedy jedním z dotčených orgánů podle ustanovení § 4 odst. 2 stavebního zákona, k jehož úkolům náleží ochrana veřejných zájmů stanovených v lázeňském zákoně a jemuž přísluší vydávat závazná stanoviska. Lze konstatovat, že skutečnost, že je v ustanovení § 4 odst. 2 stavebního zákona uvedeno, že dotčené orgány definují závazná stanoviska pro vydání *rozhodnutí* (a není zde výslovně uvedeno i pro uzavření veřejnoprávní smlouvy) podle tohoto zákona, by nijak neměla bránit vydání stanoviska ministerstva pro účely uzavření veřejnoprávní smlouvy. Neboť tato plně nahrazuje územní rozhodnutí/stavební povolení a podle ustanovení § 9 odst. 2 písm. d) ve spojení s ustanovením § 16 odst. 2 vyhlášky

⁷⁸ Podle ustanovení § 161 odst. 1 správního řádu platí: Stanoví-li tak zvláštní zákon, může správní orgán uzavřít veřejnoprávní smlouvu s osobou, která by byla účastníkem podle § 27 odst. 1, kdyby probíhalo řízení podle části druhé, a to i namísto vydání rozhodnutí. Podmínkou účinnosti veřejnoprávní smlouvy je souhlas ostatních osob, které by byly účastníky podle § 27 odst. 2 nebo 3. Správní orgán přitom postupuje podle ustanovení o souhlasu třetích osob (§ 168 správního řádu).

č. 503/2006 Sb.⁷⁹, resp. podle ustanovení § 8 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 5 a 6 vyhlášky č. 526/2006 Sb.⁸⁰, se do obsahu veřejnoprávních smluv promítnou podmínky stanovené dotčenými orgány.

Problematická je však okolnost, že ustanovení § 37 odst. 3 lázeňského zákona neobsahuje termín „veřejnoprávní smlouva“. Právní předpisy je bez pochyby nutné vykládat ve vzájemném kontextu (a nikoliv izolovaně) a sám stavební zákon klade veřejnoprávní smlouvu na roveň stavebnímu povolení a počítá s tím, že ve smlouvě budou promítnuty podmínky dotčených orgánů. Stavební zákon nabyl účinnosti později než lázeňský zákon, ale v souvislosti s jeho přijetím byla vydána rozsáhlá novela lázeňského zákona, která zejména podstatně změnila § 37. Ten upravuje vydávání závazných stanovisek. Je proto otázkou, proč v této souvislosti, kdy bylo do ustanovení § 37 zakotveno například závazné stanovisko k vydání územního souhlasu (tedy rovněž nový institut), zákon stejně tak nereflektoval institut veřejnoprávní smlouvy.

4.31 Ustanovení § 43 lázeňského zákona

Na postup podle tohoto zákona se vztahuje správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak. Správní řád se nepoužije na postup uvedený v § 18 odst. 2 a 3. Stanoviska uplatněná k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci nejsou správním rozhodnutím. Souhlasy a stanoviska vydávané podle tohoto zákona jako podklad pro rozhodnutí podle

⁷⁹ Vyhláška ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření.

⁸⁰ Vyhláška ministerstva pro místní rozvoj č. 526/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona ve věcech stavebního řádu.

zvláštního právního předpisu nebo územní souhlas anebo ohlášení stavby jsou závazným stanoviskem podle správního řádu a nejsou samostatným rozhodnutím ve správním řízení.

Na řízení podle lázeňského zákona se tedy vztahuje správní řád, nestanoví-li zákon jiný postup. Správní řád se nepoužije na situaci uvedenou v § 18 odst. 2 a 3⁸¹. Je však nutné zmínit, že ačkoli lázeňský zákon vylučuje v tomto případě použití správního řádu, nestanovuje současně vlastní právní úpravu. S ohledem na ustanovení § 177 a 180 správního řádu⁸² tedy i zde bude nutné použít ustanovení správního řádu.

⁸¹ Ustanovení § 18 odst. 2 a 3 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon: „Uživatel, který obdržel povolení ministerstva k využívání přírodního léčivého zdroje jako první, je současně správcem tohoto zdroje. Správce přírodního léčivého zdroje plní povinnosti vyplývající z § 10 až 17 lázeňského zákona v rozsahu určeném ministerstvem. Ministerstvo může určit správcem přírodního léčivého zdroje jiného uživatele, pokud jeho původní správce o to požádá nebo neplní náležitě povinnosti uživatele nebo správce přírodního léčivého zdroje. V lázeňském místě s větším počtem zdravotnických zařízení lázeňské péče využívajících přírodní léčivý zdroj v tomto místě může ministerstvo určit správcem tohoto zdroje osobu, která není uživatelem tohoto zdroje.“

⁸² Ustanovení § 177 a 180 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád: „Základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje. V případech, kdy správní orgán provádí úkony, na které se nevztahují části druhá a třetí správního řádu, postupuje obdobně podle části čtvrté. Tam, kde se podle dosavadních právních předpisů postupovalo ve správním řízení tak, že správní orgány vydávaly rozhodnutí, aniž tyto předpisy řízení v celém rozsahu upravovaly, postupují v otázkách, jejichž řešení je nezbytné, podle správního řádu včetně části druhé. Pro případ, že podle dosavadních právních předpisů postupovaly správní orgány v řízení, jehož cílem není vydání rozhodnutí, aniž tyto předpisy řízení v celém rozsahu upravovaly, postupují v otázkách, jejichž řešení je nezbytné a které nelze podle těchto předpisů řešit, podle části čtvrté správního řádu.“

4.32 Několik poznámek k lázeňskému zákonu jako celku

Kromě výše rozebraných vybraných ustanovení lázeňského zákona je žádoucí zmínit ještě několik dalších faktorů či poznatků, které ztěžují a komplikují jeho aplikaci v praxi.

Předně zde není vůbec zakotven souhlas Českého inspektorátu lázní a zřídelských zařízení s provozováním nestátního zdravotnického zařízení lázeňské péče, který je vyžadován krajským úřadem dle zákona č. 160/1992 Sb.⁸³ pro registraci takového zařízení.⁸⁴

Není tedy definován postup, jakým se má správní orgán řídit. Není vymezeno, jakou má souhlas správního orgánu formu, zda se jedná o rozhodnutí, stanovisko či závazné stanovisko, ani zda orgán může svůj souhlas vázat na určité podmínky. Není stanoveno, které dokumenty se k žádosti o vydání souhlasu přikládají. To vše činí překážky objektivnímu a transparentnímu rozhodování, což není možné v právním státě připustit. V budoucnu je proto nutné se tímto právním vakuem zabývat.

Po vzoru slovenské právní úpravy⁸⁵ by bylo rovněž vhodné zavést poplatky za vydání některých správních rozhodnutí ministerstva zdravotnictví - Českého inspektorátu lázní a zřídelských zařízení, jako je tomu v jiných oblastech správního rozhodování již zcela běžné.

⁸³ Ustanovení § 10 odst. 3 písm. h) zákona č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ Od 1. dubna 2012, kdy nabyde účinnosti zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), bude tato problematika upravena v tomto zákoně a zákon č. 160/1992 Sb. bude zrušen.

⁸⁵ Zákon č. 538/2005 Z.z., o přírodních léčivých vodách, přírodních léčebných lázních, lázeňských místech a přírodních minerálních vodách a o změně a doplnění některých zákonů.

V návaznosti na lázeňský zákon by byla vhodná též revize příslušných prováděcích právních předpisů. Základní prováděcí vyhláška k současnému lázeňskému zákonu - vyhláška č. 423/2001 Sb., kterou se stanoví způsob a rozsah hodnocení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a další podrobnosti jejich využívání, požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní a náležitosti odborného posudku o využitelnosti přírodních léčivých zdrojů a klimatických podmínek k léčebným účelům, přírodní minerální vody k výrobě přírodních minerálních vod a o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní (vyhláška o zdrojích a lázních) je v mnohém již překonaná. Bylo by potřeba vyřešit zejména:

1) Požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní (§ 8) - v návaznosti na přežitou úpravu přírodních léčebných lázní by bylo vhodné hodnotící kritéria přenést k pojmu lázeňského místa. Byla by určující pro stanovení lázeňského místa a přírodní léčebné lázně by se nově přestaly stanovovat.

2) Údaje vyznačované na obalu výtěžku z přírodního léčivého zdroje (§ 7) - bylo by vhodné lépe specifikovat, co na obalu nesmí být, ze současné úpravy vyplývá pouze to, co tam být musí. Dále je vhodné stanovit jako povinný údaj původ přírodního léčivého zdroje plynu a jeho úpravy.

3) Zdravotnická a jiná zařízení sloužící k poskytování lázeňské péče musí být v rozumně možné míře oddělena od ostatních částí obce. Z této lokality je třeba vymístit zdroje znečišťující ovzduší a vyvolávající hluk. Plošná výměra zeleně ve vnitřním území lázeňského místa musí být nejméně 4 ha na 100 lůžek určených pro pacienty a návštěvníky přírodních léčebných lázní s navazujícími dalšími minimálně 4 ha zeleně na 100 lůžek za hranicí

tohoto území. Zeleň na území přírodních léčebných lázní i v okolní krajině musí být druhově rozmanitá s vyloučením výsadby druhů častěji vyvolávajících alergické reakce (§ 8 odst. 2) - je potřeba reflektovat vývoj lázeňství, rehabilitace se stává intenzivnější, není důvod pro takto přísná kritéria nutných ploch zeleně. Od roku 1997 došlo k výraznému rozšíření spektra léků, operačních výkonů i méně invazivních výkonů, pomocí kterých lze významně zlepšit zdravotní stav člověka, zkrátit dobu rekonvalescence nebo omezit klasickou lázeňskou léčbu (například léčba infarktu myokardu, zavedení laparoskopických operací, biologická léčba atd.). Všechny tyto aspekty je třeba mít na paměti.

4) § 8 až 13 - je na místě revidovat rovněž podmínky pro stanovení přírodních léčebných lázní potažmo lázeňských míst. Některé, jak jsem již uvedla, jsou zbytečně přísné a neodpovídají současným požadavkům.

Závěr

Lázeňská zařízení jsou historicky spjata s českým územím. O jejich pozici, resp. o využívání přírodních zdrojů a zvláštních přírodních podmínek v oblasti lázeňství, svědčí množství historických pramenů stejně jako zákonné úpravy související s problematikou lázeňství, které jsou odrazem společenského vývoje sui generis.

Během svého dosavadního vývoje prošlo české lázeňství několika zásadními fázemi. Každá z nich měla svá specifika léčebná, společenská, ekonomická i právní.

Východiska pro zatím poslední vývojovou etapu vytvořily společensko-ekonomické změny probíhající v České republice na počátku 90. let minulého století.

Současný lázeňský zákon je v platnosti od roku 2001 a od té doby byl devětkrát změněn⁸⁶. Jednalo se o změny provedené v rámci úprav jiných právních předpisů, které však řešily pouze úzce omezené problémy.

Po deseti letech aplikování zákona v praxi se ukazuje potřeba změn zejména v několika problémových oblastech s cílem jednoznačněji definovat základní pojmy používané v zákoně tak, aby bylo zabráněno nejasnostem. Je třeba respektovat věcné změny, kterými prošla státní správa i jiné oblasti společenského života, odstranit ze zákona zjevné nepřesnosti a doplnit chybějící části nutné pro jednoznačné porozumění textu a pro aplikaci zákona. Dále je nezbytné upravit procesní postupy tak, aby byly na nejnižší možnou míru omezeny požadavky vyplývající z tohoto zákona, ale aby zároveň byla na minimum snížena možnost zneužití výstupů ze zákona ke spekulativním účelům.

⁸⁶ Poslední novela provedená zákonem č. 375/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, zákona o specifických zdravotních službách a zákona o zdravotnické záchranné službě, vstoupí v účinnost 1.4.2012.

Jedná se především o osvědčování zdrojů bez reálného zajištění možnosti jejich využívání s cílem například pouze zvýšit hodnotu pozemků.

Dále je vhodné jasně vymezit stávající uživatele zdrojů ve zřídelní struktuře jako účastníky řízení, která se týkají osvědčování a povolování zdrojů v téže struktuře a rovněž zajistit, aby výkon dozoru nad zdroji prováděly pouze bezúhonné osoby.

Nejasná je rovněž problematika přírodních léčebných lázní a jejich stanovení, které pochází z doby státních lázní. Požadavky na přírodní léčebné lázně a lázeňské místo jsou de facto shodné a celý proces stanovení přírodních léčebných lázní vyhláškou se jeví (pokud by byla změněna definice lázeňského místa) nadbytečným. Nabízí se také otázka, zda je stanovení přírodních léčebných lázní nezbytnou podmínkou pro to, aby nestátní zdravotnické zařízení mohlo poskytovat lázeňské léčebně rehabilitační zdravotní služby.

Lázeňský zákon neřeší problematiku definice zdravotnického zařízení lázeňské péče a také neupřesňuje, kdo může být poskytovatelem lázeňské péče. Toto bude od 1. dubna 2012 zpřesněno zákonem č. 372/2012 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), který k tomuto datu nabývá účinnosti.

Nedořešena zůstává problematika vydávání souhlasu Českého inspektorátu lázní a zřídels (nyní podle ustanovení § 10 odst. 3 písm. h) zákona č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů). Podle stávající právní úpravy musí provozovatel k registraci nestátního zdravotnického zařízení krajským úřadem doložit souhlas Českého inspektorátu lázní a zřídels, aniž by bylo stanoveno

na základě jakých právních skutečností Český inspektorát lázní a zříděl souhlas vydává. Dle nového zákona o zdravotních službách půjde od dubna 2012 o souhlas ministerstva, nicméně bude nutné v lázeňském zákoně upřesnit dokumenty, které bude ministerstvo v řízení o vydání souhlasu vyžadovat a hodnotit.

V lázeňském zákoně také není návaznost na další právní předpisy, ani na jiná ustanovení zákona (kromě stanovení lázeňského místa), kde práva a povinnosti jsou vázány výhradně na přírodní léčivé zdroje nebo lázeňské místo.

Jako problematická se jeví rovněž prováděcí vyhláška o zdrojích a lázních, která je stejně jako zákon, stále ještě poplatná situaci v době existence státních lázní, bez dostatečného zohlednění nových majetkově právních vztahů vzniklých po privatizaci státních lázeňských zařízení. To je typické rovněž i pro statuty lázeňských míst.

S ohledem na výše uvedené by bylo žádoucí provést některé úpravy současného lázeňského zákona. Jejich cílem by bylo v návaznosti na stávající úpravu dotvoření vyspělého právního rámce využívání přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod, jejich ochrany stejně jako ochrany přírodních léčebných lázní a lázeňských míst, který by v souladu s vývojem legislativy České republiky reflektoval rovněž problematiku lidských práv, podnikatelských zájmů a dalších aktivit.

Summary

Objective of this rigorous thesis is to introduce matters of legal regulations of natural medicinal resources and sources of natural mineral waters usage as complex as it is possible.

With respect to insufficient publications about this topic, this thesis mostly results from my own experiences of application of this law in practice and from particular legal enactments, which relates to this issue.

Thesis is divided into two parts. First part, called „Development of legal enactments of issues of natural medicinal resources and sources of natural mineral waters“ is then divided into three chapters.

First chapter generally deals with historical development of czech spas. Second chapter is more focused on legal development, respectively the whole issues of czech spas and natural sources. Subsequently is being implicated commentary of individual regulations, which governs this field and likewise mentions ways out, which are determining to present legislation.

Third chapter consists of detailed interpretation regarding actual legislation of this issues, specifically law No. 164/2001 Coll., on natural mineral sources, sources of natural mineral waters, natural medicinal spas (Spa Act). Chapter progressively describes the subject, explains the law terminology and introduces the reader to basic juridical institutes - certification of source as a natural medicinal resource or as a natural mineral water source and likewise permission to use objective sources. Then is the reader inducted to principles of natural sources protection and to the whole legal process of determination of protective zones of particular

sources. This chapter also alludes issues of natural medical spas, health resorts and marginally likewise enactment of spa medical rehabilitation care rendition. Clarifies also competence of state authority and authorised people in such matter.

Second part of this rigorous thesis called „Application of Spa Act in practice“ includes an extensive chapter, which deals with selected legal regulations in practice. As it was mentioned before, presently there is no commentary to Spa Act, neither other professional legal publication, which might help and easen its ten-year application in practice. Nevertheless gradually there are clear requirements for institutes, which should be embedded, modified or eliminated, due to different social situation. Therefore the chapter introduces us with these regulations and points at some problematic statutory interpretations.

Aim of this thesis is likewise an effort to shed light on none too known matters of legal regulation of natural medicinal resources and sources of natural mineral waters usage and possibly to grip other people.

Seznam použitých zkratek

1. Lázeňský zákon - zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2. Vyhláška o zdrojích a lázních - vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 423/2001 Sb., kterou se stanoví způsob a rozsah hodnocení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a další podrobnosti jejich využívání, požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní a náležitosti odborného posudku o využitelnosti přírodních léčivých zdrojů a klimatických podmínek k léčebným účelům, přírodní minerální vody k výrobě přírodních minerálních vod a o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní.

3. Zákon o obcích - zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

4. Správní řád - Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

5. Stavební zákon - Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité literatury

Právní předpisy

- 1) Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- 2) Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- 4) Vyhláška č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy, ve znění pozdějšího předpisu.
- 5) Vyhláška č. 195/1999 Sb., o požadavcích na jaderná zařízení k zajištění jaderné bezpečnosti, radiační ochrany a havarijní připravenosti.
- 6) Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).
- 7) Vyhláška č. 206/2001 Sb., o osvědčení odborné způsobilosti projektovat, provádět a vyhodnocovat geologické práce.
- 8) Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů.
- 9) Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 10) Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

- 11) Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- 12) Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.
- 13) Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 14) Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 15) Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška).
- 16) Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů.
- 17) Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.
- 18) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 19) Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.
- 20) Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 21) Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- 22) Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- 23) Zákon č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku, ve znění pozdějších předpisů.

- 24) Zákon č. 43/1955, o československých lázních a zřídlech, ve znění pozdějšího předpisu.
- 25) Vládní nařízení č. 223/1939 Sb., o ochraně přírodních léčivých zdrojů.
- 26) Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 27) Vyhláška č. 423/2001 Sb., kterou se stanoví způsob a rozsah hodnocení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a další podrobnosti jejich využívání, požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní a náležitosti odborného posudku o využitelnosti přírodních léčivých zdrojů a klimatických podmínek k léčebným účelům, přírodní minerální vody k výrobě přírodních minerálních vod a o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní (vyhláška o zdrojích a lázních).
- 28) Zákon č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.
- 29) Směrnice evropského parlamentu a rady 2009/54/ES ze dne 18. června 2009, o využívání a prodeji přírodních minerálních vod.
- 30) Zákon č. 538/2005 Z.z., o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 31) Statut lázeňského místa Karlovy Vary schválený Usnesením vlády republiky Československé č. 135 dne 18. ledna 1956.
- 32) Statut lázeňského místa Janské Lázně schválený Usnesením vlády ČSR č. 608 ze dne 17.7.1959.

- 33) Statut lázeňského místa Lipová Lázně schválený Usnesením pléna SmKNV ze dne 28.9.1973.
- 34) Statut lázeňského místa Karlova Studánka schválený Usnesením rady KNV v Olomouci ze dne 18.4.1957.
- 35) Statut lázeňského místa Lázně Bělohrad schválený Usnesením rady VČKNV č. 287 ze dne 23.12.1963.
- 36) Statut lázeňského místa Teplice nad Bečvou schválený Usnesením plenárního zasedání SmKNV ze dne 14.4.1987.
- 37) Rozhodnutí č.j.: ČIL-63-433-23.5.1997/2154 ze dne 18.6.1997, kterým se stanoví nezbytné prozatimní ochranné opatření přírodních léčebných lázní Nový Darkov v Klimkovicích.
- 38) Rozhodnutí č.j.: ČIL-432-12.6.1997/2030 ze dne 13.6.1997, kterým se stanoví nezbytné prozatimní ochranné opatření přírodních léčebných lázní Kostelec u Zlína.
- 39) Vyhláška č. 308/2010 Sb. ze dne 26. října 2010, o stanovení ochranných pásem zdrojů přírodních minerálních vod a přírodních léčivých zdrojů v Kyselce a vymezení konkrétních ochranných opatření.
- 40) Vyhláška č. 539/2006 Sb. ze dne 29. listopadu 2006, o stanovení ochranných pásem přírodního léčivého zdroje minerální vody jímané vrtem Le-7 v katastrálním území Charvátská Nová Ves obce Břeclav a o vymezení konkrétních ochranných opatření.
- 41) Vyhláška č. 145/2009 Sb. ze dne 15. května 2009, o stanovení přírodních léčebných lázní Lednice v katastrálním území Lednice na Moravě.
- 42) Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod ryzích, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon). [cit. 2008-10-22] dostupné na WWW: <http://www.sbirka.cz/VK-DEMO/01-164.pdf>.

- 43) Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 370/2001 Sb., o zkoušce o odborné způsobilosti k výkonu odborného dohledu nad využíváním a ochranou přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod.
- 44) Nařízení vlády č. 385/2001 Sb., kterým se stanoví jednotková výše poplatku za přírodní minerální vodu odebíranou ze zdroje přírodní minerální vody.
- 45) Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (přestupkový zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 46) Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.
- 47) Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 151/1956 Ú.l., o ochraně přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů a o jejich využití.
- 48) Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 26/1972 Sb., o ochraně a rozvoji přírodních léčebných lázní a přírodních léčivých zdrojů.
- 49) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- 50) Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.
- 51) Vyhláška č. 369/2004 Sb., o projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, oznamování rizikových geofaktorů a o postupu při výpočtu zásob výhradních ložisek, ve znění pozdějšího předpisu.
- 52) Vyhláška č. 174/2011 Sb., o stanovení ochranných pásem přírodních léčivých zdrojů minerální vody v Louce u Mariánských Lázní, Mnichově u Mariánských Lázní a Pramenech a ochranných pásem zdrojů přírodních minerálních vod v Nové Vsi u Sokolova, Louce u Mariánských Lázní, Mnichově u Mariánských Lázní a Pramenech

a o vymezení konkrétních ochranných opatření (vyhláška o ochranných pásmech zdrojů Nová Ves - Louka - Mnichov).

53) Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

54) Zákon č. 375/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, zákona o specifických zdravotních službách a zákona o zdravotnické záchranné službě.

55) Vyhláška č. 58/1997 Sb., kterou se stanoví indikační seznam pro lázeňskou péči o dospělé, děti a dorost.

Odborná literatura

1) ONDRUŠ, R.: Správní řád, nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami. Praha: Linde Praha a.s., 2005. ISBN 80-7201-523-0.

2) DAMOHORSKÝ M. a kol.: Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010. ISBN: 978-80-7400-338-7.

3) KRAFTOVÁ, I.: Economic and social connections of spa treatment at development of regions of the CR. In: *Business and Economic Development in CEE: Implications for Economic Integration into Wider Europe*, Brno: Brno University of Technology, Faculty of Business and Management, 2001, s. 265-275. ISBN 80-86510-05-0.

4) WEAVER, D. B.: A broad context model of destination development scenarios. In: *Tourism Management* 21 (2000) s. 217 - 224. ISBN 0261-5177.

5) BUDINSKÁ, J., ZERJATKE, P.: *Kapitoly z dějin lázeňství*. Teplice: Regionální muzeum v Teplicích, 2006, 164 s. ISBN 80-85321-43-2.

6) KŘÍŽEK, V.: *Obrazy z dějin lázeňství*. Praha: Libri, 2002, 264 s. ISBN 80-7277-092-6.

- 7) BUCHAROVÍČ, S., WIESNER, S.: *Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 464 s. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-049-7.
- 8) HENDRYCH D. et al.: *Správní právo - obecná část*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck a. s., 2006, 861 s. ISBN 80-7179-442-2.
- 9) KRAFTOVÁ, I.: *Kapitálová síla a výkonnost podniků v regionálním kontextu*. Vědecké spisy FES. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003, 170 s. ISBN 80-7194-622-2.
- 10) MIHÁLIKOVÁ, E.: *Tvorba modelu rentability celkového kapitálu*. In: *Trendy v systémech riadenia podnikov*. Herlany: TU Košice, 2002, s. 198-201. ISBN 80-7099-911-X.

Internetové zdroje

- 1) Splzak.cz [online]. 2010 [cit. 2011-09-12]. Správa přírodních léčivých zdrojů a kolonád. Dostupné z WWW: <<http://www.splzak.cz/cs.html>>.
- 2) Wikipedia.org [online]. 2011 [cit. 2011-09-27]. Veřejný statek. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ve%C5%99ejn%C3%BD_statek>.
- 3) Sbirka.cz [online]. 2001 [cit. 2011-08-30]. 164/2001. Dostupné z WWW: <<http://www.sbirka.cz/VK-DEMO/01-164.pdf>>.
- 4) Mvcr.cz [online]. 2010 [cit. 2011-08-12]. Oblasti veřejného pořádku ve vztahu k možnostem jejich regulace obecně závaznými vyhláškami obcí. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21413670&doctype=ART&chnum=2#14>>.
- 5) Mvcr.cz [online]. 2010 [cit. 2011-08-12]. Oblasti veřejného pořádku ve vztahu k možnostem jejich regulace obecně závaznými vyhláškami obcí. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/oblasti-verejneho-poradku-ve->

vztahu-k-moznostem-jejich-regulace-obecne-zavaznymi-
vyhlaskami-obci.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

6) Portal.gov.cz [online]. 2011. Portál veřejné správy České republiky.

Dostupné z WWW:

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/_s.155/699/place>.

7) Zbierka.sk [online]. 2011. Elektronická zbierka zákonov sr. Dostupné z WWW:

<http://www.zbierka.sk/Default.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>.

8) Spas.cz [online]. 2011 [cit. 2011-09-30]. Sdružení lázeňských míst ČR.

Dostupné z WWW: <<http://www.spas.cz/index.php>>.

9) Lecebne-lazne.cz [online]. 2009 [cit. 2011-10-10]. Svaz léčebných lázní České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.lecebne-lazne.cz/cs>>.

10) Svaz-mv.cz/ [online]. 2010 [cit. 2011-10-05]. Svaz minerálních vod. Dostupné z WWW: <<http://www.svaz-mv.cz/>>.

11) Pruhledy.unas.cz [online]. 2012 [cit. 2012-01-08]. Povídání o balených vodách.

Dostupné z WWW:

<www.pruhledy.unas.cz/pol.php?ol_id=7&menu=0>.

12) KNOP, Karel. Lázeňský cestovní ruch v Evropě. [online]. 2006 [cit. 2012-01-22]. Dostupné z: <http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/lazne-evropa.php>.

Abstrakt

Rigorózní práce čtenářům představuje problematiku právní úpravy využívání přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod.

Území České republiky díky své pestré geologické stavbě disponuje značným množstvím těchto zdrojů, které v závislosti na svých fyzikálních vlastnostech a chemickém složení mohou být využívány buď k léčebným účelům v rámci poskytování lázeňské léčebně rehabilitační péče anebo komerčními subjekty ke stáčení a k výrobě balených minerálních vod. V některých případech je možné setkat se rovněž se zdroji minerální vody, které splňují kritéria a vlastnosti jak léčivého zdroje, tak zdroje vhodného k plnění do lahví.

Vzhledem ke skutečnosti, že uvedené zdroje jsou součástí přírodního bohatství, je nutné se k nim s tímto vědomím také chovat a dostatečně je chránit. To mimo jiné znamená rovněž nastavení takové úrovně právní ochrany, která zajistí využívání zdrojů pouze v rozsahu a za podmínek, které je negativně neovlivní a zajistí jejich zachování i pro další generace.

V návaznosti na využívání přírodních léčivých zdrojů k lázeňské léčebně rehabilitační péči spadá problematika využívání těchto zdrojů věcně do působnosti Ministerstva zdravotnictví, Českého inspektorátu lázní a zřídelských úřadů.

V současné době je tato oblast upravena zákonem č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon a příslušnými prováděcími předpisy. Po deseti letech aplikace této právní úpravy v praxi se však čím dál více ukazuje potřeba některá ustanovení novelizovat a reagovat tak na věcné změny, kterými prošel vývoj státní správy i jiných oblastí společenského života.

Práce proto nejdříve seznamuje čtenáře s historií problematiky zdrojů a dále se zabývá právní úpravou v současném lázeňském zákoně. Po tomto výkladu následuje část, která se zabývá jednotlivými ustanoveními, která představují v praxi výkladový problém a která by bylo vhodné v budoucnu konkrétněji upravit.

Abstract

Rigorous thesis introduces readers to issues of legal regulation of natural medicinal resources and sources of natural mineral waters usage.

Czech territory disposes, due to its varied geological structure, extensive quantity of these sources, which, in dependance on its physical properties and chemical composition, can be used to both medical purposes within the frame of spa medical rehabilitation rendition and commercial purposes for bottling and production of bottled mineral water, which fulfills criteria and attributes both remedial and drinkable and bottleable source.

Due to the fact, that listed sources are components of natural resources, it is necessary to properly protect them and use them according to this foreknowledge. It also means adjustment of such legal protection level, which ensures usage of these sources according to conditions allowing its proper preservation for the next generations.

In response to usage of natural medicinal resources to spa medical rehabilitation care this matter falls within the scope of Czech inspectorate of spas and springs, Ministry of Health.

Nowadays is this matter regulated by law No. 164/2001 Coll., Spa Act and respective implementing regulations. After ten years of such application in practice can be more clearly seen needs of novelisation of some regulations and thus respond to substantive changes, which were made in administration and social life.

Thesis therefore at first introduces reader to history of this matter and then deals with legislation of present

Spa Act. This interpretation is then followed by uncertain parts, due to their problematic interpretation in practice, which would be appropriate to change in the near future.

Klíčová slova

Přírodní léčivé zdroje, Zdroje přírodních minerálních vod,
Lázeňský zákon

Keywords

Natural medicinal resources, Sources of natural mineral
waters, Spa Act